

T.C.
İSTANBUL TİCARET ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
ÖZEL HUKUK ANABİLİM DALI

YÜKSEK LİSANS TEZİ

VASİYET TASARRUFUNUN HÜKÜMSÜZLÜĞÜ

SAFA KOÇOĞLU
1150Y77108

Danışman: Prof. Dr. Hüseyin HATEMİ

İSTANBUL, Mayıs 2013

T.C.
İSTANBUL TİCARET ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
ÖZEL HUKUK ANABİLİM DALI

YÜKSEK LİSANS TEZİ

VASİYET TASARRUFUNUN HÜKÜMSÜZLÜĞÜ

SAFA KOÇOĞLU
1150Y77108

Danışman: Prof. Dr. Hüseyin HATEMİ

İSTANBUL, Mayıs 2013

ÖZET

Vasiyet Tasarrufunun Hükümsüzlüğü

Safa Koçoğlu

Tez çalışmasında, vasiyet tasarrufunun hükümsüzlüğü konusu incelenmiştir. Birinci bölümünde ölüme bağlı tasarruf kavramı genel olarak açıklanmış olup, esas tez konumuz ölüme bağlı tasarrufların bir çeşidi olan vasiyetname ve vasiyetname türleri üzerinde durulmuştur. Vasiyet, vasiyetçinin son arzu ve isteklerinin yer aldığı bir belgedir. Türk Medeni Kanunu'nun kişinin ölümünden sonra da malları üzerinde iradesine uygun olarak fiili ve hukuki sonuç doğuracak ölüme bağlı tasarruflarda bulunma imkânı getirmiştir. Ayırt etme gücüne sahip ve on beş yaşını dolduran gerçek kişiler, kanunda belirtilen sınır ve şekiller kapsamında vasiyet yoluyla malları üzerinde tasarrufta bulunabilirler. Çalışmamız da vasiyet kavramının ne anlama geldiğini, yasalar nezdinde geçerli bir vasiyetin nasıl hazırlanması gerektiği ve türleri açıklanmıştır. Vasiyetler, ikisi olağan, biri istisnai olmak üzere üç şekilde düzenlenir. Resmi vasiyetname ve el yazılı vasiyetname olağan vasiyet türleridir. Sözlü vasiyet ise istisnai vasiyet türüdür. İkinci bölümde, ölüme bağlı tasarrufların hükümsüzlüğünü oluşturan iki yaptırım türü açıklanmıştır. Başlangıçta genel olarak kesin hükümsüzlük kavramı üzerinde durulmuş hemen akabinde ölüme bağlı tasarrufların kendiliğinden hükümsüz olması bizim saymış olduğumuz sınırlı olmayan hallerle kesin hükümsüzlük anlatılmaya çalışılmıştır. Devamında da ölüme bağlı tasarruflarda iptal konusu incelenmiştir. İptal başlığı altında kanunda sınırlı olarak sayılan sebepler teker teker açıklanmıştır. İptal sebeplerinin vasiyetler açısından ortaya çıkardığı farklı sonuçlar doktrindeki tartışmalar ve Yargıtay Mahkemesi kararları ile birlikte değerlendirilmiştir. Üçüncü bölümde ise, genel olarak iptal davasından bahsedilmiş olup, davanın tarafları, yetkili ve görevli mahkeme, süreler ve iptal davasının neticesinin tasarruflar ve şahıslar bakımından ortaya çıkardığı sonuçlar üzerinde durulmuştur.

ABSTRACT

Invalidity of Testament Possession

Safa Koçoğlu

In this thesis, invalidity of testament possession is investigated. In the first part, testamentary disposition are basically explained and also. testament and kinds of testament are mentioned. Testament is a document that contains the testator's last will and desires. With regards to Civil Code, After the death of the person on the property in accordance with the will of the factual and legal result has the opportunity to give birth to testamentary dispositions presence. A person who is over the age of fifteen and has power to distinguish have right to dispose their goods within the borders and shapes of the law by means of a will. In the second part of the thesis, invalidations and kinds of sanction which is related to invalidity of testamentary disposition are disclosed. In the last part, invalidations of court case is expounded generally.

İÇİNDEKİLER

ÖZ	iii
ABSTRACT	iv
İÇİNDEKİLER	vi
KISALTMALAR LİSTESİ	xvi
GİRİŞ	1

BİRİNCİ BÖLÜM

ÖLÜME BAĞLI TASARRUF VE VASİYET KAVRAMI

	Sayfa No
1.Genel Olarak Ölüme Bağlı Tasarruf	3
1.1. Ölüme Bağlı Tasarruf Kavramının İki Anlamı	4
1.1.1.Şekli Anlamda Ölüme Bağlı Tasarruflar	4
1.1.2.Maddi Anlamda Ölüme Bağlı Tasarruflar	6
1.2.Vasiyet ve Vasiyet Türleri	7
1.2.1.Vasiyet	7
1.2.2.Vasiyet Türleri	8
1.2.2.1. Resmi Vasiyetname	8
1.2.2.2.1.Okunarak ve İmzalanarak Düzenlenen Resmi	13
Vasiyetnameler	
1.2.2.2.2.Okunmadan ve İmzalanmadan Düzenlenen	18
Resmi Vasiyetnameler	
1.2.2.2. El Yazılı Vasiyetname	21

1.2.2.2.1. El Yazılı Vasiyetname ve Şekil Şartları	23
1.2.2.2.1.1.Vasiyet Metni	23
1.2.2.2.1.2.Ölüme Bağlı Tasarruf Yapma	27
Amacının İzlenmesi	
1.2.2.2.1.3.Tarih Şartı	28
1.2.2.2.1.4.İmza Şartı	30
1.2.2.2.1.5.El Yazılı Vasiyetnamenin Saklanması	32
1.2.2.3.Sözlü Vasiyet	34
1.2.2.3.1.Sözlü Vasiyetin Şekil Şartları	34
1.2.2.3.2.Sözlü Vasiyetin Hükümden Düşmesi	40
1.2.3.Vasiyetin Yorumu	40
1.2.3.1.Vasiyete İlişkin Özel Yorum Kuralları	43
1.2.3.1.1.Favor Testamenti İlkesi	43
1.2.3.1.2.Kanuni Mirasın Geçiş Kurallarına Bağlılık	46
1.2.3.1.3.Mirasçı Ataması mı, Vasiyet mi?	47

İKİNCİ BÖLÜM

ÖLÜME BAĞLI TASARRUFLARDA HÜKÜMSÜZLÜK

	Sayfa
	No
2.Genel Olarak Kesin Hükümsüzlük	49
2.1.Ölüme Bağlı Tasarrufların Kendiliğinden Hükümsüz Olması	51
2.1.1.Evlilik Birliğinin Ölüm ve Gaiplik Dışında Boşanma veya Butlanla Sona Ermesi	51
2.1.2.Lehine Ölüme Bağlı Tasarrufta Bulunulan Kimsenin Miras Bırakandan Önce Ölmesi	52
2.2.3.Lehine Ölüme Bağlı Tasarrufta Bulunulan Kimsenin Mirastan	53

Yoksun Olması	
2.2.4.Bozucu Şartın Gerçekleşmesi ya da Geciktirici Şartın Gerçekleşmemesi	53
2.2.5.Sözlü Vasiyette Bir Aylık Sürenin Geçmesi	53
2.2.Ölüme Bağlı Tasarrufların İptali	54
2.2.1.Vasiyetlerde İptal Sebepleri	54
2.2.1.1. Ehliyetsizlik	57
2.2.1.1.1.Vasiyet Yapma Ehliyeti	60
2.2.1.1.1.1.Ayırt Etme Gücü (Temyiz Kudreti)	61
2.2.1.1.1.2.On Beş Yaşını Tamamlamış Olma	64
2.2.1.2.İrade Sakatlıklar	66
2.2.1.2.1.İstenmeyerek Yapılan İrade Sakatlıkları	66
2.2.1.2.1.1.Yanıltma	67
2.2.1.2.1.2.Aldatma	71
2.2.1.2.1.3.Korkutma veya Zorlama	73
2.3.1.2.1.4.Miras Bırakanın Hata ve	75
Hileyi Sağlığında Öğrenmesi ya da Korkutma veya Zorlamanın Etkisinden Kurtulmasının Özelliği	
2.2.1.2.2.Bilerek Yapılan İrade Sakatlıkları	76
2.2.1.2.2.1.Zihni Kayıt	76
2.2.1.2.2.2.Latife Beyanı	77
2.2.1.2.2.3.Muvazaa	78
2.2.1.3.Vasiyetin İçeriğinin, Ona Bağlanan Koşullar ve Yüklemelerin Hukuka ve Ahlaka Aykırılığı	79
2.2.1.4.Şekil Eksikliği	88

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

İPTAL DAVASI

	Sayfa
	No
3.Genel Olarak İptal Davası	92
3.1.İptal Davasının Tarafları	95
3.1.1.Davacı	95
3.1.2.Davalı	97
3.2.Yetkili ve Görevli Mahkeme	97
3.3.Süreler	100
3.3.1.Bir Yıllık Süre	100
3.3.2.On Yıllık Süre	101
3.3.3.Yirmi Yıllık Süre	102
3.3.4. İptalin Def'i Yolu İle İleri Sürülmesi	104
3.4.İptal Davasının Hükümü	106
SONUÇ	109
KAYNAKÇA	117
ÖZGEÇMİŞ	121

KISALTMALAR LİSTESİ

age :	adı geçen eser
a.g.m. :	adı geçen makale
bkz :	bakınız
dn. :	dipnot
E. :	Esas
EMK :	Eski Medeni Kanun
HD :	Hukuk Dairesi
HGK :	Hukuk Genel Kurulu
HMK :	Hukuk Muhakemeleri Kanunu
K. :	Karar
m. :	madde
MÖHUK :	Milletlerarası Özel Hukuk ve Usul Hukuku Hakkında Kanun
NK :	Noterlik Kanunu
RG :	Resmi Gazete
T. :	Tarih
TBK :	Borçlar Kanunu
TMK :	Türk Medeni Kanun
vb. :	ve benzeri
vd. :	ve devamı
yarg. :	Yargıtay
YHGK :	Yargıtay Hukuk Genel Kurulu
YİBK :	Yargıtay İçtihatları Birleştirme Kararı

Tez çalışmamın her aşamasında bilimsel katkı ve desteklerini esirgemeyen, çalışmama yön veren ve beni akademik dünyaya hazırlayan değerli tez danışmanım Sayın Prof. Dr. Hüseyin HATEMİ'ye; tez jüri üyelerim Sayın Yrd. Doç. Dr. Burcu Kalkan OĞUZTÜRK'e ve Sayın Yrd. Doç. Dr.Nagehan KIRKBEŞOĞLU'na, şükranlarımı bir borç bilirim. Ayrıca, eğitim hayatım boyunca her zaman yanımda olan ve yol gösteren İstanbul Ticaret Üniversitelerindeki kıymetli hocalarıma ve araştırmalarım katkıda bulunan meslektaş ve dostlarıma, her sıkıntıya düştüğüm ve yönlendirmeye ihtiyaç duyduğum anda kıymetli vaktini bana ayıran Av.Ebru Tekin ve Av.Fevzi Çetin'e şükranlarımı sunarım. Hayatımın her aşamasında ve bu zorlu eğitim sürecimde maddi ve manevi desteklerini esirgemeyerek her zaman yanımda olan annem Meryem, babam İshak ve ablalarım Merve ve Ayşegül' e teşekkürlerimi sunarım.

GİRİŞ

Vasiyet, vasiyetçinin son arzularının yer aldığı bir belgedir. Türk Medeni Kanunu'nda kişinin ölümünden sonra da malları üzerinde iradesine uygun olarak fiili ve hukuki sonuç doğuracak ölüme bağlı tasarruflarda bulunma olanağı sağlanmıştır. Ayırt etme gücüne sahip ve on beş yaşını dolduran gerçek kişiler, kanunda belirtilen sınır ve şekiller dâhilinde vasiyet yoluyla malları üzerinde tasarrufta bulunabilirler. Tezimizin konusu bu tasarrufun hangi durumlarda geçerli olacağı ve hangi durumlarda iptal yaptırımına tabi olacağını açıklayacaktır. Başlangıçta belirtmek isteriz ki, Medeni Kanunu'nda yapılan 2001 yılında yapılan değişiklikten sonra ölüme bağlı tasarrufun bir türü olan vasiyetname artık “vasiyet” sözcüğü ile adlandırılmaktadır. Bu nedenle tez çalışmamızda kanun terminolojisinden ayrılmamak için resmi vasiyetname ve el yazılı vasiyetname dışında vasiyetname tasarrufu için “vasiyet” sözcüğü kullanılmıştır. Resmi ve el yazılı vasiyetnamede hala vasiyetname sözcüğünü kullanmamızın nedeni yine kanun terminolojisine uymak istememizdir.

Tez çalışmamız üç bölüm ve bir sonuçtan oluşmaktadır. Birinci bölümde, ölüme bağlı tasarruf kavramı genel hatlarıyla incelenerek vasiyet ve vasiyet türleri açıklanmıştır. İkinci bölümde, ölüme bağlı tasarrufların hükümsüzlüğü açıklanmıştır. Ölüme bağlı tasarrufların kendiliğinden hükümsüz sayılacağı başlıca durumlar incelendikten sonra tezimin esas konusu olan ölüme bağlı tasarrufların iptali konusu üzerinde durulmuştur. İptal sebeplerini; ehliyetsizlik, şekle aykırılık, irade sakatlıkları, vasiyetin içeriğinin, ona bağlanan koşullar ve yüklemelerin hukuka ve ahlaka aykırılığı ve şekil eksikliği olmak üzere her biri ayrı ayrı incelenmiştir. İptal sebeplerini incelerken Türk Borçlar Kanunu ve Türk Medeni Kanunu açısından ne gibi farklar var olduğu üzerinde sınırlı da olsa durulmuş olup asıl konumuz olan vasiyetlerde iptal kavramı doktrinindeki tartışmalar ve Yargıtay kararları ile birlikte ele alınmıştır. Üçüncü bölümde ise, iptal davası açıklanmıştır. Genel olarak iptal davasına değinilmiş olup davanın tarafları, yetkili ve görevli mahkemenin nasıl

belirlendiği, davanın hangi süreler için de açılması gerektiği ve iptal davasının hükmü ele alınarak açıklanmıştır. Sonuç bölümümüzde çalışmamızın konusunu oluşturan vasiyet tasarrufunun hükümsüzlüğü konusunda ulaştığımız sonuçlar özetlenmeye çalışılmıştır.

BİRİNCİ BÖLÜM

ÖLÜME BAĞLI TASARRUF VE VASIYETNAME KAVRAMI

1.Genel Olarak Ölüme Bağlı Tasarruf

Hukuki işlemler hüküm ve neticelerini doğurdukları zaman bakımından ikiye ayrılırlar. Bunlar sağlar arası hukuki işlemler ve ölüme bağlı tasarruflardır. Sağlar arası hukuki işlemler tez konumuz dışında olduğundan, sadece ölüme bağlı tasarruflar üzerinde durulacaktır.

Türk Medeni Kanunu'nda 502. maddesi ile başlayan İkinci Bölüm'ünde ölüme bağlı tasarruflarla ilgili düzenlemeler hüküm altına alınmıştır. Bu hükümler sayesinde, kişilere tasarruf özgürlüğü (nisabı) içinde ölümünden sonraki zamana ait olmak üzere terekesi üzerinde etki ve hükümler meydana getirebilecek olanak sağlanmıştır. Ölüme bağlı tasarruflar, bir kişinin terekesinin geleceğine ve yapılmasını arzu ettiği hususlara ilişkin ve kural olarak hukuki neticelerini kendisinin ölümü anında meydana getiren hukuki tasarruflarıdır¹.

Miras hukukundaki tasarruf terimi, teknik anlamdaki (sağlar arası) tasarruftan farklıdır. Teknik anlamdaki tasarruf; bir hakka doğrudan etki yapan, onu devir eden, ortadan kaldıran veya içeriği yönünden değiştiren işlemlerdir. Miras Hukukundaki tasarruf ise, çok daha geniş bir anlama gelmektedir. Miras Hukuku'nda, vasiyetçinin ölümünden sonra hüküm ifade edecek her türlü emri bir tasarruftur. Bu yüzden tasarruf teriminin Miras Hukukundaki anlamı, hayatta yapılan işlemlerden, çok daha geniş olmaktadır. Bu tasarruflar bir şahsın ölümü halinde terekesine ilişkin hükümleri içerirler. Tasarrufların hüküm ve neticeleri ise ölümle meydana gelir. Oysaki sağlar arası tasarruf işlemleri yapıldığı anda hüküm ifade ederler².

¹Ali Naim İnan,Şeref Ertaş ve Hakan Albaş,**Türk Medeni Hukuku, Miras Hukuku**,İzmir:İleri Kitabevi,8.b.,2012,s.159.

²Mustafa Dural,**El Yazısı ile Vasiyetname**, İstanbul:İstanbul Üniversitesi Yayınları, 1967,s.1; Mehmet Serkan Ergüne, **Vasiyetnamenin Yorumu**,1.b.,On İki Levha Yayıncılık,2011,s.21.

Ölüme bağlı tasarruf işlemi bir borçlanma işlemi ya da tasarruf işlemi değildir. Ölüme bağlı tasarrufta bulunan kişi herhangi bir hak üzerinde tasarruf etmemekte veya borç altına girmemektedir. Ölüme bağlı tasarrufu yapma, yapmama, yürürlükten kaldırma ve kaldırmama taahhütleri geçersizdir. Ancak bu durumu kötüye kullanabilecek olan kişilere karşı, ölüme bağlı tasarruf vaatlerinde bulunup, bu vaatlere kapılan saf kişilerden yüklü menfaat elde edenlerin veya onlara yüklü masraf yaptırılan sonradan ölüme bağlı tasarruf serbestliğine dayanarak vaatlerini tutmamaları durumunda, bu gibi güven ihlallerinde, güvenleri boşa çıkan kişiler yararına, ya ölüme bağlı kazandırmaya kavuşma beklentisinin boşa çıkmasından ötürü “edim zenginleşmesi”(condictio 4 brem) kökenli bir edim iadesi istemi ya da yapılan masraflar için “culpa in contrahendo” benzeri “culpa in testando” kökenli bir tazminat alacağı tanınıp sağlanabilmelidir. Ölüme bağlı kazandırma yapılacağı konusundaki güven de güven tazminatına yol açabilmelidir. Nasıl culpa in contrahendo tazminatı sözleşme kurma serbestliğine ters düşmüyorsa, culpa in testando da ölüme bağlı tasarruf serbestliğine ters düşmemelidir ³.

Bahsedilmesi gereken son konu ise vasiyetçinin ölüme bağlı tasarruf yapma özgürlüğünün sınırlarıdır; birincil olarak, saklı paylı mirasçıların yasal sınırlar içerisinde belirlenmiş olan paylarıdır. İkincil olarak, şekil, hukuka ve ahlaka aykırılık sınırıdır.

1.1.Ölüme Bağlı Tasarruf Kavramının İki Anlamı

1.1.1.Şekli Anlamda Ölüme Bağlı Tasarruflar

Ölüme bağlı tasarruflar kendi içinde ikiye ayrılır. Bunlar şekli anlamda ve maddi anlamda ölüme bağlı tasarruflardır. Şekli anlamda ölüme bağlı tasarruflar, vasiyetçinin iradesini açıklarken bağlı olduğu şekildir. Bu da iki şekilde olabilir: vasiyet (TMK 531vd.) ve miras sözleşmesi (TMK 545). Şu halde, şekli anlamda ölüme bağlı tasarruf, vasiyetçinin son arzularını yansıtan belge ya da kalıptır.

³Rona Serozan ve Baki İlkay Engin,**Miras Hukuku**, Ankara:Seçkin,3.b.,2012,s.205.

Vasiyet, varması gerekli olmayan irade beyanı ile yapılan ve karşı tarafın kabulü aranmaksızın, tek taraflı ölüme bağlı tasarruflardır. Vasiyet hukukumuzda sınırlı sayı prensibi gereği üç şekilde düzenlenebilir: resmi vasiyetname, el yazılı vasiyetname ve sözlü vasiyet. Vasiyetçi, bunları ölümüne kadar her zaman serbestçe ve tek taraflı olarak geri alabilir, değiştirebilir. Vasiyetçinin geri alma imkânını ortadan kaldıran ya da sınırlayan her türlü şart ve kayıt geçersizdir⁴. Ayrıca bazı yazarlarca haklı olarak Türk Medeni Kanunu'ndaki vasiyet ve vasiyetname sözcüklerinin kavram kargaşalığına yol açması eleştiri konusu olmuştur. Eski Medeni Kanunu'nda "vasiyet" kavramı maddi anlamda ölüme bağlı tasarruf olan "muayyen mal vasiyeti" kavramı içerisinde kullanılıyordu. Yeni Türk Medeni Kanunu'nda bu kavram "belirli mal bırakma" olarak adlandırıldı. Türk Yeni Medeni Kanunu'nda vasiyet, tek taraflı ölüme bağlı tasarrufların bir türü olan, sözlü şekilde yapılan, vasiyetin üst kavramı olmuştur. Bunun nedeni ise sözlü olarak yapılan bir vasiyeti yazılı anlama gelen vasiyetname kelimesi ile anlatılmak istenilmemesidir. Oysa Hatemi'ye göre, sözlü başlayan bu ölüme bağlı tasarruf sonra yazıya ve zapta geçirildiği için "sözlü vasiyetname" denebilirdi. Şimdi "vasiyet" kavramı şekli anlamda ve tek taraflı ölüme bağlı tasarruf anlamında kullanılmaktadır. Diğer taraftan da "belirli mal bırakma alacaklısı" demeyip vasiyet alacaklısı denilmektedir. Bu durum kavram ve terim kargaşası doğurmaktadır. Şekli anlamda ölüme bağlı tasarruf olan "vasiyetname"yi ifade etmek üzere, maddi anlamda ölüme bağlı tasarruf olan "vasiyet sözcüğünün kullanılmış olması kanundaki terminolojiye uygun düşmemiştir⁵.

Miras sözleşmeleri, sözleşme olmaları niteliği gereği, iki taraflı hukuki işlem olup, kanunda gösterilen istisnalar dışında bunlardan tek taraflı olarak dönülemez. Yasada öngörülen haller dışında tek taraflı olarak dönülememekle birlikte birbirine uygun yazılı bir anlaşma ile her zaman ikale edilebilir. Miras sözleşmesi, miras bırakanın son arzularına uygun olmasa dahi, kural olarak miras bırakanın ölümü anından

⁴Fikret Eren, **Türk hukuku'nda Ölüme Bağlı Tasarrufların İptali Davası**, Ankara: Ankara Üniversitesi Yayınları, 1966 (İptal Davası), s.5.

⁵Hüseyin Hatemi, **Miras Hukuku**, gözden geçirilmiş 4.b., İstanbul: Vedat Kitapçılık, 2004 s.64.; Dural ve Öz, **a.g.e.**, s.52.

itibaren hüküm ve sonuçlarını doğuracaktır⁶. Miras sözleşmesi ile ilgili bu kısa bilgiden sonra biz, burada, sadece tezimizle ilgili olan, şekli anlamda ölüme bağlı tasarruflardan vasiyet üzerinde duracağız.

1.1.2.Maddi Anlamda Ölüme Bağlı Tasarruflar

Maddi anlamda ölüme bağlı tasarruflar ise şekli anlamda ölüme bağlı tasarrufların içeriğini, orada açıklanan arzuları ya da vasiyetçinin ölüme bağlı emirlerini belirler. Maddi anlamda ölüme bağlı tasarruflar, tıpkı şekli anlamda ölüme bağlı tasarruflar gibi, sınırlı sayı (numerus clausus) ilkesine tabidirler⁷.

Türk Medeni Kanunu'nda 514. ila 530. maddeleri arasında maddi anlamda ölüme bağlı tasarruf çeşitleri düzenlenmektedir. Ancak bu hükümler dışında Türk Medeni Kanunu'nda farklı yerlerde de düzenlemeler mevcuttur(TMK m. 510, 513,550). Maddi anlamda ölüme bağlı tasarrufları tereke malları üzerindeki tasarruflar ve tereke ile doğrudan doğruya ilişkisi bulunmayan tasarruflar şeklinde ikiye ayırmamız mümkündür. Tereke malları üzerindeki tasarrufların başlıcaları şunlardır: mirasçı atama, belirli malda vasiyet, vasiyet ile vakıf yapılması, mirasçılıktan çıkarma, vasiyetten dönme, vasiyeti yerine getirme görevlisi tayini, mirasın paylaşılması hakkında bazı kurallar koyulması. Tereke ile doğrudan doğruya ilişkisi bulunmayan tasarruflara örnek verecek olursak bunlar daha çok ölen kimsenin kişi ve aile hukuku ile ilgili tasarruflarıdır. Örneğin; vasiyetçinin evlilik dışı çocuğunu tanıması, cenazesinin gömüleceği yeri bildirmesi veya cenaze töreni istemediğini beyan etmesi gibi⁸.

Maddi anlamda ölüme bağlı tasarrufların bir kısmı sadece vasiyetlerde bir kısmı ise sadece miras sözleşmelerinde geri kalan kısmı ise her iki şekilde de yapılabilir. Tez konumuz vasiyet ile ilgili olması hasebiyle vasiyet yoluyla yapılabilecek maddi

⁶İnan, Ertuş ve Albaş,**a.g.e.**,s.164.;Rona Serozan ve Baki İlkay Engin,**Miras Hukuku**,Ankara: Seçkin, 3.b.,2012,s.206.

⁷Dural ve Öz,**a.g.e.**, s.52.

⁸Zahit İmre ve Hasan Erman,**Miras Hukuku**,İstanbul:Der Yayınları,gözden geçirilmiş 9.b.,2013,s.57 vd.

anlamda ölüme bağlı tasarruflardan birkaç örnek verecek olursak; bunlar tek taraflı bir hukuki işlem olan vakıf kurma, mirasçılıktan çıkarma ve vasiyeti yerine getirme görevlisi atamadır. Vasiyette ve miras sözleşmesinde sağlar arası işlemlere de yer verilebilir. Örneğin; sağlıkta yapılmış olan bağışlamayı geri alma, ölüm sonrasında da geçerli temsil yetkisi verme, hayat sigortasında lehtar tayin etme, evlilik dışı çocuğu ana rahmine düştüğü andan geçerli olmak üzere tanıma gibi⁹.

1.2.Vasiyet ve Vasiyet Türleri

1.2.1.Vasiyet

Vasiyet, vasiyetçinin belli bir kişiye yöneltilmesi gerekli olmayan irade beyanı ile yaptığı tek taraflı ölüme bağlı tasarruftur¹⁰.Vasiyette yalnızca vasiyetçinin irade beyanı yeterli olup, vasiyetin geçerli olabilmesi için lehine ölüme bağlı tasarrufta bulunulan kişinin kabulüne ihtiyaç yoktur¹¹.Vasiyet tek taraflı bir hukuki işlem olması, vasiyetçiye, ölene kadar değiştirme ve geri alma imkânı sağlar.¹²

Vasiyetler, ikisi olağan, biri istisnai olmak üzere üç şekilde düzenlenir. Resmi vasiyetname (TMK m. 532–537) ve el yazılı vasiyetname olağan vasiyet türleridir (TMK. m. 538) . Sözlü vasiyet ise istisnai vasiyet türüdür(TMK m. 539–541)¹³.El yazılı vasiyetname, vasiyet türleri arasında en kolay ve sade olan şeklidir. El yazılı vasiyetnamenin bütün metninin, yapıldığı tarihin ve imzasının vasiyetçinin el yazısı ile yapılmış olması şarttır (TMK m. 538). Resmi vasiyetname, bu işleri yapmakla görevli resmi memur önünde ve kanunun gösterdiği şartlar dâhilinde yapılır(TMK m. 532-537). Sözlü vasiyet ise, sadece istisnai ve olağanüstü hallerde yapılması mümkün ve geçerli olan bir vasiyet şeklidir. Bu vasiyet türünün yapılabilmesi için

⁹ Serozan ve Engin,**a.g.e.**,s.212.;Hatemi,**a.g.e.**,s.66.

¹⁰Dural ve Öz,**a.g.e.**,s.52.,Gamze Turan, **Ölüme Bağlı Tasarrufların Hükümsüzlüğü**,Ankara:Turhan Kitabevi,1.b.,2009,s.6.

¹¹İmre ve Erman,**a.g.e.**,s.56.;M.Ahmet Kılıçoğlu,**Miras Hukuku**,Ankara:Turhan Kitabevi, genişletilmiş 4.b.,2012,s. 106.

¹²İnan, Ertaş ve Albaş,**a.g.e.**,s.164.

¹³Dural ve Öz,**a.g.e.**,s.60.

diğer vasiyet şekillerine başvurmayaya engel olacak olağanüstü bir halin olması gerekmektedir (TMK m.539-541). Burada, başta sözlü olan vasiyetin, çok kısa bir zaman içinde, tanıklar tarafından yazılı şekle dönüştürülmesi ve hâkime beyan edilmesi gerekmektedir. Kanunumuzdaki vasiyet türleri bu kadardır. Bu türler dışında vasiyet düzenlenemez.¹⁴ Ayrıca bu ölüme bağlı tasarrufların tümü eşdeğerdedir.¹⁵

Ölüme bağlı tasarruflar, hükümlerini, arzu edilen şey hakkında bilgi verecek olan kişinin ölümünden sonra doğuracakları için, kanun koyucunun ölüme bağlı tasarrufları belirli şekil şartlarına bağlı tutması yerindedir. Şekil şartlarının yararlarından bahsetmek gerekirse: vasiyetçinin son arzularını kesin şekilde anlaşılmasını sağlar, gerçekliğini ve tahrif edilmesini engeller, vasiyetçinin düşünerek hareket etmesini sağlar.

1.2.2. Vasiyet Türleri

1.2.2.1. Resmi Vasiyetname

Türk Medeni Kanunu'nda 532-537'nci maddeleri arasında düzenlenmiştir. Resmî vasiyetname, iki tanığın katılımıyla resmî memur tarafından düzenlenir. Resmî memur, sulh hâkimi, noter veya kanunla kendisine bu yetki verilmiş diğer bir görevli olabilir.

Uygulama da çoğunlukla noterler tarafından düzenlenen resmi vasiyetnamelerde görevliler Türk Konsolosları, mahkeme yazı işleri müdürleri örnek olarak verilebilir. Ancak sulh hâkimi varken mahkeme başkâtibi, noter varken noter başkâtibi, noter veya hâkim tasdik etse bile vasiyet geçersizdir.

Nitekim T.C Yargıtay 2.Hukuk Dairesi E.2005/8654, K.2005/11578 T.18.07.2005 sayılı kararında; "...vasiyetname, baştan sona düzenleyen "noter" tarafından

¹⁴İmre ve Erman,**a.g.e.**,s.55.

¹⁵Serozan ve Engin,**a.g.e.**,s.254.

imzalanmalıdır. Vasiyeti, noter düzenlediği halde, “vekilince” imzalanması onu geçersiz kılar...” sonucuna varmıştır¹⁶.

Noterler resmi vasiyetnameleri düzenlerken esas olarak Türk Medeni Kanunu hükümlerini uygulamakla yükümlüdürler. Noterlik Kanunundaki resen düzenlemeye ilişkin şekil şartlarını da yerine getirmesi zorunluluğu bulunmamaktadır. Yalnızca Noterlik Kanunu hükümlerine uymadığı için notere disiplin cezası uygulanabilecektir. Aksine, Türk Medeni Kanunu’nda ki resmi vasiyetnameye ilişkin kurallarını uygulamadan sadece Noterlik Kanunun kurallarını uygular ise bu durumda vasiyet geçersiz olacaktır¹⁷.

Nitekim T.C Yargıtay 2. Hukuk Dairesi E. 1980/7187 K. 1980/8357 T. 24.12.1980sayılı kararında; “...Noterlik Kanunu, görünümü bakımından özel hüküm niteliğinde bulunduğu izlenimini vermekte ise de, gerçekte Medenî Kanun’un vasiyetname düzenlenmesi ile ilgili hükümleri Noterlik Kanunu’na oranla daha özeldir. Başka bir anlatımla resmî vasiyetname düzenlenmesine ilişkin Medenî Kanun’un hükümleri özel nitelikte, Noterlik Kanunu’ndaki işlemler ise genel niteliktedir. İlmî ve Kazaî görüşlerde aynı doğrultudadır. Onun için vasiyette tanıkların kimliklerinin yeterince yazılmamış bulunması ve tanıkların Konsoloslukta görevli kişiler olması vasiyeti geçersiz kılan şekil eksikliği olarak kabul olunamaz. Okur-yazar kişiler bile hiç bir gerekçe göstermeden okuma yazma bilmeyenler gibi resmî vasiyetname düzenleme yolunu seçebilirler. Bu yön 26.3.1962 günlü ve 23/3 sayılı İçtihadı Birleştirme Kararının sonuç bölümünde açıkça ifade edildiği gibi sözü edilen içtihadın yürürlüğünden bu yana uygulama tümü ile bu yolda devam ede gelmiş, bilimsel görüşlerde buna paraleldir. Bu bakımdan olayda vasiyetçi okur-yazar olduğu halde okuma yazma bilmiyormuş gibi resmî vasiyet düzenlenmiş olmasında hiç bir hukukî sakınca yoktur. Hal böyle iken vasiyet edenin vasiyeti imza etmiş olması bir şekil bozukluğu değil, aksine kanun koyucunun amacını pekiştiren bir garanti niteliğindedir. Başka bir deyimle olayda şekil eksikliği değil, gereği olmayan şekil fazlalığı söz konusudur. Asgari (en az) şartlarla gerçekleşen bir işleme vasiyetin özünü zedelemeyen bir takım başka şeklin eklenmesini iptal sebebi saymak, ölenin son arzularına saygı ilkesi ile çelişir. Yukarıda yazılı

¹⁶ (Erişim)www.kazanci.com.tr.

¹⁷Dural ve Öz,**a.g.e.**,s.61 vd.;İmre ve Erman,**a.g.e.**,s.83-84.;Serozan ve Engin,**a.g.e.**,s.255.;Kemal Oğuzman,**Miras Hukuku**,gözden geçirilmiş 6.b.,İstanbul:Filiz Kitabevi,1995,s.109.;Bilge Öztan,**Miras Hukuku**,4.b.,Ankara: Turhan Kitabevi,2010,s.179.

gerekçeler karşısında dava konusu vasiyetin, şekil yönünden geçersizliğini ileri sürmek mümkün değildir. Öyle ise davanın reddi gerekirken açıklanan yönler gözetilmeden kanun hükümleri özüne uygun biçimde yorumlanmadan ve miras hukukunun özellikleri ihmal edilerek vasiyetnamenin iptal edilmiş olması Usul ve Kanun'a aykırıdır..." hüküm altına almıştır¹⁸.

Vasiyetin hazırlanmasında bazı kişiler resmi görevli memur ve tanık olamazlar(TMK m. 536/1). Bunlar; fiil ehliyeti bulunmayanlar, kamu hizmetinden yasaklılar, okur-yazar olmayanlar, miras bırakanın eşi, alt(evlatlıkta bu hükümde olması gerekir) ve üst soy kan hısımları, kardeşleri, bunların eşleridir. Üvey kardeşler bu yasak kapsamına dâhil olmamalıdır. Evlatlık evlat edinenin alt soyu gibi olduğundan evlatlık ve evlatlığın eşi resmi vasiyetnamenin düzenlenmesine katılamazlar. Bu durumdaki kişilerin resmi memur veya tanık olarak bulunmasıyla düzenlenen resmi vasiyetname şekil eksikliği sebebiyle iptalinin istenebilmesine sebep olur¹⁹. Aynı maddenin ikinci fıkrasında ise, resmi vasiyetname düzenlendiği durumlarda, resmi vasiyetnamenin düzenlenmesine katılan memura, tanıklara ve bunların alt ve üst soy hısımlarına, kardeşlerine ve bu kişilerin eşlerine resmi vasiyetname ile bir kazandırmada bulunulamaz. Bu yasağa uyulmaması halinde ölüme bağlı tasarrufun tamamı değil, sadece bu kazandırmaların iptal edileceği hüküm altına alınmıştır(TMK m.536/2- m.558/3)²⁰.

Nitekim T.C Yargıtay 2. Hukuk Dairesi E. 1992/1918 K. 1992/2097 T. 24.2.1992 sayılı kararında;"...Medenî Kanununun 483. maddesinde vasiyet edenin karı veya kocası, usul ve fûruu erkek ve kız kardeşleri ile bu kimselerden her birinin karı ve kocasının, resmi vasiyetnamesinin düzenlenmesi sırasında tanık olarak bulunamayacakları öngörülmüştür. Türk Medenî Kanunu'nun karşılığı olan İsviçre Medenî Kanununun 503. maddesinin son fıkrasına göre, "vasiyetnameyi düzenleyen resmi memur ve tanıklar ile bunların usul ve fûruuna, erkek ve kız kardeşlerine veya eşlerine vasiyetnamede bır teberru yapılamaz". Bu hüküm Türk Medenî Kanununa alınmamış olmakla beraber, Medenî Kanununun 500/2.

¹⁸ (Erişim)www.kazanci.com.tr.

¹⁹Öztañ,a.g.e.,s.178.;Dural ve Öz,a.g.e.,s.64.;İnan, Ertaş ve Albaş,a.g.e.,s.189.;Eren,a.g.e.,s.78.; Hatemi,a.g.e.,s.82.;İmre ve Erman,a.g.e.,s.82.;Kocayusuřpařaođlu,a.g.e.,s.158.

²⁰Hatemi,a.g.e.,s.83.;İmre ve Erman,a.g.e.,s.83.

maddesinde, şekle ait yanlışlığın vasiyetnamenin düzenlenmesine katılanlara veya ailesi fertlerinden birine teberru yapılmasından ibaret olması halinde, teberruun iptal olunacağı kabul edilmiş, böylece kaynak İsviçre Kanununun 503. maddesinde yer alıpta Medeni Kanunun 483. maddesine geçirilmesi ihmal olunan kuralın meydana getirdiği boşluk doldurulmuş bulunmaktadır. İlmî ve kazaî içtihatlarda bu doğrultudadır. Kaldı ki tereddüt halinde kaynak kanunun uygulanacağı 20.9.1950 günlü 4/10 sayılı İçtihadı Birleştirme Kararı gereğindedir. Esasen Medenî Kanunun 500/2. maddesi bile uyumsuzluğu çözmeye yeterlidir. Çünkü; Anılan madde vasiyetnameye katılanların ailesi fertlerinden birisine yapılan teberru vasiyetin iptali için sebep sayılmıştır. (Y.2.H.D.nin 8.3.1977 günlü ve 1882/1969 sayılı kararı). Aile kavramı, fûru, eş, anababa ile kardeşler ve birlikte yaşayan yakın kan ve sıhriyet ilişkisi olanları kapsar. Mahkemece benimsenen bu gerekçelerle muris, dava konusu vasiyetnamede davalıdan başkası yararına bir kazandırmada bulunmadığından Medenî Kanunun 500/1. maddesi gereğince vasiyetnamenin tümünün iptaline karar verilmesi doğru bulunmuştur...”sonucuna varmıştır²¹.

Ek olarak T.C. Yargıtay 2.Hukuk Dairesi E.1979/4526 K.1979/4718 T.7.6.1979 sayılı kararında; “...Vasiyetnameyi düzenleyen resmi memur ve tanıklar ile bunların usul ve fûruuna, erkek ve kız kardeşlerine veya eşlerine vasiyetnamede bir teberru yapılamaz. Vasiyetnamede tanık olarak dinlenen Ayla, yararına vasiyet yapılanlardan Özen'in kocasının kız kardeşi (görümcesi) ise vasiyetin sadece Özel'le ilgili bölümü geçersiz sayılır. 20.9.1950 günlü ve 4/10 sayılı içtihadı birleştirme kararına göre, tereddüt halinde kaynak İsviçre Kanunu'nun uygulanması gerekir. Medenî Kanun'un 483. maddesinin karşılığı olan İsviçre Medenî Kanunu'nun 503. maddesinin son fıkrasında aynen (vasiyetnameyi düzenleyen resmî memur ve tanıklar ile bunların usul ve fûruuna, erkek ve kız kardeşlerine veya eşlerine vasiyetnamede bir teberru yapılamaz) hükmü yer almıştır. Türk Medenî Kanunu'na alınmayan bu fıkra Medenî Kanunun 500/2. maddesinde dolaylı olarak kabul olunmuştur. Vasiyetnamede tanık olarak dinlenen Ayla 'nın, yararına vasiyet yapılanlardan Özen'in kocasının kız kardeşi olduğu ileri sürülmüştür. Öyle ise az önce açıklanan yasaklama karşısında, Ayla ile Özen'in gelin görümce olup olmadığının araştırılması, iddia gerçekleşirse vasiyetin Özen'le ilgili bölümünün geçersiz sayılması bu kısmın iptâl olunması gerekir. Bu yönün gözetilmemiş olması Usul ve Kanun'a aykırıdır... “ sonucuna varmıştır²².

²¹ (Erişim)www.kazanci.com.tr.

²² (Erişim)www.kazanci.com.tr.

TMK m. 536/1'deki yasak kişiler sadece belirli kimsenin vasiyetnamesini düzenlenmesine katılmadıklarından dolayı buradaki yasak nispidir. Aynı zamanda buradaki yasaklı kişiler dar yorumlanmalıdır. Örneğin; vasiyetçinin nişanlısı veya vasisi, vasiyetçi ya da resmi memurla hizmet ilişkisi içinde bulunanların düzenlemeye katılmasına herhangi bir engel yoktur²³.

Vasiyetçi, arzularını resmî memura bildirir. Bunun üzerine memur, vasiyeti yazar ya da yazdırır veya bizzat vasiyetçi tarafından da yazılabilir²⁴.

Resmi vasiyetname diğer vasiyet türleri arasında tahrif ve kayıp olma tehlikesi en az olan, vasiyetçinin iradesini tasarrufuna en iyi şekilde yansıtan, resmi sığata sahip bir kişi tarafından hazırlanması ve resmi vasiyetnamenin TMK m. 7 kapsamındaki resmi belgeler arasında değerlendirilmesi sonucunda ispat probleminin en az yaşandığı vasiyet türüdür²⁵. Ayrıca resmi vasiyetname okuma-yazma bilmeyenlere veya okuma-yazma iktidarından yoksun bulunanlara vasiyet tasarrufu düzenleyebilme imkânı vermektedir²⁶.

Resmî vasiyetnameyi düzenleyen memur, vasiyetin aslını saklamakla yükümlüdür(TMK m.537- Noterlik Kanunu m.84). Noterler, ölüme bağı tasarrufları yapanların ölümü halinde bilgi verilmesi için, durumu bunların kayıtlı oldukları nüfus dairelerine yazı ile bildirirler.

Noterler, nüfus idaresi tarafından ölümün ihbarı veya resmi bir belge ile ispatı halinde, yetkili sulh hâkimine verilmek üzere, dairelerinde saklı bulunan vasiyetlerin ve noterlikçe düzenlenmiş ölüme bağı tasarruf senetlerinin onaylı örneklerini

²³Dural ve Öz,**a.g.e.**,s.64.

²⁴İmre ve Erman,**a.g.e.**,s.83.;Eren,**a.g.e.**,s.79.

²⁵İnan,Ertaş ve Albaş,**a.g.e.**,s.183.;İmre ve Erman,**a.g.e.**,s.81.;Serozan ve Engin,**a.g.e.**,s.254.;İsmail Özmen,**Eski&Yeni Açıklamalı-İçtihatlı Miras Hukuku Davaları**, Ankara: Kartal Yayınevi,2006,s.467.

²⁶İmre ve Erman,**a.g.e.**,s.81.

Cumhuriyet Savcılığına tevdi ederler. Ancak bu durum vasiyetin geçerliliği açısından zorunlu bir unsur değildir²⁷.

Türk Medeni Kanunu'nda resmi vasiyetname iki türlü şekli kabul edilmiştir(TMK m. 533-535). Bunlar; okuma yazma bilen vasiyetçi ve okuma yazma bilmeyen vasiyetçidir. Şimdi bu iki türden sırasıyla bahsedelim.

1.2.2.2.1. Okunarak ve İmzalanarak Düzenlenen Resmi Vasiyetnameler

Vasiyetçi tarafından vasiyetini bizzat okuması ve imzalaması gereken bu tür Türk Medeni Kanunu'nda 533-534'üncü maddeleri arasında düzenlenmiştir. Vasiyet yapmaya ehliyetli olan vasiyetçi, son arzularını sözlü veya yazılı olarak resmi memura bildirir. Vasiyetçinin bildirdiği istek ve dileklerini daha açık ve anlaşılır olması için resmi memur tarafından vasiyetçiye sorular sorulabilir. Böylece resmi memur kanuna aykırı olası durumların önüne geçebilecektir. Hazırlanan vasiyet metni okunması için resmi memur tarafından vasiyetçiye verilir. Resmi vasiyetnamenin okunmak üzere vasiyetçiye verilmesi şarttır. Aksi takdirde, şekil eksikliği ve iptal sebebidir²⁸. Bir başka yönüyle, vasiyetçi okuma bildiği için vasiyet kendisine verildiğinde okuduğunu anlamaması durumunda şekil noksanı oluşup iptal nedeni doğmuş olacaktır.(2 HD.24.06.1947 gün ve 1034/3668 sayılı kararı-Tepeci s.450)²⁹.

Ancak Yargıtay İçtihadı Birleştirme Genel Kurulu E.1958/23 K.1962/3 T.26.3.1962 sayılı kararında okuyup yazabilecek durumda olan kimsenin vasiyet senedinin 482. madde uyarınca düzenlenmesi halinde şekil bakımından eksik sayılacağı sonucu çıkarılmayacağını içtihat etmiştir. "...Senedi rahatça okuyabilecek durumda bulunan kimsenin onu kendisinin okumak istemesi esastır. Bir vasiyetçi, senedi memura okutturmaya uygun görürse bunda özel bir sebep var demektir. Senedi vasiyetçi de okusa, memur da okusa, vasiyetçi senette yazılanlardan, yine aynı derecede bilgi edinmiş olur. Buna göre, 481. madde yerine 482. madde gereğince işlem yapılması halinde dahi kanun koyucunun güttüğü amaç, yine gerçekleşmiş bulunur. Gerek 482. madde hükmünden gerekse Medeni Kanunun

²⁷Kocayusufpaşaoğlu,**a.g.e.**,s.178.; Eren,**a.g.e.**,s.82.

²⁸Eren,**a.g.e.**,s.80.;Kocayusufpaşaoğlu,**a.g.e.**,s.163 vd.;İmre ve Erman,**a.g.e.**,s.85.

²⁹Özmen,**a.g.e.**,s.469.

diğer hükümlerinden, okuyup yazabilecek durumda olan kimsenin vasiyet senedinin 482. madde uyarınca düzenlenmesi halinde şekil bakımından eksik sayılacağı sonucu çıkarılamaz. Nitekim 482; maddede senedin altına yazılacak yazılar gösterildiği sırada vasiyetçinin okuyup yazamadığının dahi senede yazılması gerektiği emredilmiş değildir. Hâlbuki (söz konusu ilke maddenin yazılışlarından anlaşıldığı üzere) kanun koyucu, şeklin esas unsurları olan yönlerin, resmi senede yazılmasını ilke olarak, kabul etmiştir. Demek ki, 482. maddede okuyup yazamayanlardan söz edilmesi, bu maddenin zorunluluk olarak uygulanacağı hali bildirmek içindir. O halde, vasiyetçi resmi vasiyeti kendi serbest takdirine göre 481 veya 482. maddede gösterilen şekillerden birisiyle düzenlettirebilir... “ sonucuna varmıştır³⁰.

Vasiyetçi, vasiyeti uygun bulursa imzalar(TMK m.533/3). Mühür kullanmak veya parmak basmak geçerli değildir. TBK m. 16'daki imza yerine geçen işaretler burada kullanılamaz. Vasiyeti imza atma iktidarına sahip değilse TMK m. 535'e göre vasiyet düzenlemek zorundadır³¹. İmzanın belgenin alt kısmında olması gerekir. Vasiyete ekler yapılmışsa bu eklerin geçerli olabilmesi için bunların altı da vasiyetçi tarafından imzalanmalıdır³².

Resmi memur, vasiyetçinin imzasının hemen akabinde vasiyete tarih koyarak bizzat imzalar(TMK m.533/3). Tarih, gün, ay ve yılı içerecek şekilde yazılmalıdır. Tarihin matbu olması vasiyetin geçerliliğini etkilemez. Saatin ya da düzenlenen yerin belirtilmesi de gerekli değildir. Resmi memur ve vasiyetçi vasiyeti aynı anda birlikte imzalayabilirler. Resmi memur vasiyeti vasiyetçiden önce imzalarsa vasiyet geçerli değildir. Bunun nedeni ise, resmi memurun attığı imza tasdik niteliğindedir. İmza ile birlikte tarih yazılması da geçerlilik şartları arasında yer alır³³. Resmi vasiyetnamenin düzenlemesinin bu safhalarında tanıkların bulunması zorunlu değildir. Bu sayede vasiyetin içeriği tanıklardan gizlenebilecektir. Ancak, kanun maddesinden de

³⁰ (Erişim)www.kazanci.com.tr.

³¹Dural ve Öz,**a.g.e.**,s.67.;Öztañ,**a.g.e.**,s.180.;Kocayusufpaşaoğlu,**a.g.e.**,s.165.

³²Öztañ,**a.g.e.**,s.184.;Kocayusufpaşaoğlu,**a.g.e.**,s.165.;İmre ve Erman,**a.g.e.**, s.85.

³³Dural ve Öz,**a.g.e.**,s.68;Kocayusufpaşaoğlu,**a.g.e.**,s.166;İmre ve Erman,**a.g.e.**,s.85;Öztañ,**a.g.e.**,s.180

anlaşıldığına göre, tanıklara bildirilmesi iptal sebebi olmaz. Vasiyetin içeriğini resmi memur ve varsa vasiyeti yazan personeli bilecektir³⁴.

Vasiyete tarih ve imza konulduktan hemen sonra vasiyetçi, vasiyeti okuduğunu, bunun son arzularını içerdiğini memurun huzurunda iki tanığa beyan eder. Bu beyan mutlak bir şekil şartıdır.

Nitekim T.C Yargıtay 2. Hukuk Dairesi E. 2008/11440 K. 2008/10969 T. 21.7.2008 sayılı kararında; "...Vasiyetname 29.04.1998 tarihinde resmi memur tarafından düzenlenmiştir. Vasiyetnamenin düzenlendiği tarihte düzenlenmesinden önce Türkiye Kızılay Derneği Üsküdar Şubesi'nden alınan Ruh ve Sinir Hastalıkları Uzmanı tarafından tanzim edilen 29.04.1998 tarihli 480 protokol numaralı raporda; "vasiyetçinin lenf kanseri olduğu ve konuşamadığı sorulara yazılı yanıt verebildiği" bildirilmiştir. Hal böyle iken resmi memurun, vasiyetçinin son arzularının kendisine sözlü olarak beyan etmiş gibi vasiyetname düzenlendiği görülmektedir. Vasiyetçinin notere gelmeden vasiyet edeceği hususları bir kâğıda not ettirmiş olması, dairede, buna uygun düzenlenen vasiyetnamenin geçerliliğine engel bir sebep oluşturmaz. Ancak, kâğıda yazılanların tamamının vasiyetnamenin baş tarafına geçirildikten sonra kendisine tanıklar önünde okunup içindekilerini onaylamış olması gerekir. Düzenlenen vasiyetname açıklanan hususları gösterir nitelikte değildir. O halde, lenf kanseri olması ve şua tedavisi görmesi sebebiyle vasiyetnamenin düzenlendiği tarihte konuşamadığı, sorulan sorulara yazı ile yanıt verebildiği tıbben belirlenen vasiyetçinin, son arzularını resmi memura sözlü olarak tahrir etmiş gibi vasiyetname düzenlenmesi yasaya aykırı olup düzenlenen vasiyetnameyi geçersiz kılar. Bu itibarla vasiyetnamenin iptali gerekirken yazılı şekilde hüküm kurulması usul ve yasaya aykırıdır..." hükmüne varmıştır³⁵.

Tanıklar, bu beyanın kendi önlerinde yapıldığını ve vasiyetçiyi tasarrufa ehil gördüklerini vasiyete yazarak veya yazdırarak altını imzalarlar. Tanıkların şerhi bu hususları içermelidirler. Çünkü tanıkların böyle bir şerhi vermeleri emredici hükümdür. Verecekleri şerhin bizzat kendi el yazıları ile yazılmış olması şart olmayıp, makine ile veya tanıklardan birinin el yazısı olabilir. Burada önemli olan

³⁴Serozan ve Engin,**a.g.e.**,s.255.;Hatemi,**a.g.e.**,s.84.;Oğuzman,**a.g.e.**,s.113.;Kocayusufpaşaoğlu, **a.g.e.**, s.168.

³⁵ (Erişim)www.kazanci.com.tr.

her iki tanığında resmi memur huzurunda vasiyeti imzalamasıdır. Önceden hazırlamış oldukları onama niteliğindeki yazıyı resmi memur huzurunda değil de başka bir yerde imzalamaları durumunda bu şerhin memura verilmesi geçersizdir. Bir diğer önemli konu ise, imzaların hem vasiyetçi hem de resmi memur ve tanıkların el yazısı ile atılmış olmasıdır. Sadece bir tanığın imzasının bulunması şekil eksikliği ve iptal sebebidir. Ayrıca, vasiyetin içeriği tanıklara bildirilmesi zorunlu değildir. Onların verdikleri şerhin kapsamında, vasiyetçinin vasiyeti kendileri önünde okumuş olduğunu, vasiyetin vasiyetçi tarafından iradesine uygun olduğunu beyan ettiğini ve vasiyetçinin tasarrufu yapmaya ehil gördüklerini içermesi gerekli ve yeterlidir. Bu ayrıntılar şerhin metninde bulunması gerekir, vasiyet dışı delillerle bu eksiklikler tamamlanamaz³⁶.

Nitekim T.C Yargıtay 2.Hukuk Dairesi E.1976/1927 K.1976/2651 T.7.5.1976 sayılı kararında "...Vasiyet tanıklarının okuma yazma bilmemesi, vasiyeti şekil bakımından geçersiz kılar. Vasiyetnamenin düzenlendiği sırada hazır olan tanıkların okuma yazma bilmeleri ve yazılacak şerhi imzalamaları yolundaki M. Kanununun 482 ve 483. maddeleri hükümleri emredicidir. Dava konusu olan 7.3.1950 günlü vasiyetnamenin altındaki şerhi, iki tanıktan birisi imza etmiş, öteki ise mühür kullanmıştır. Ancak ikisinin de Türk harfleriyle okuma yazma bilmedikleri gerçekleşmiştir. Öyle ise vasiyet, iş bu şekil eksikliği sebebi ile geçersizdir." sonucuna varılmıştır.

Nitekim T.C Hukuk Genel Kurulu E.1992/2-757 K.1993/71 T.24.02.1993 sayılı kararında; "...okuma yazma bilmeyen tanık, vasiyetname tanzimine iştirak etmiş ise, vasiyetnamenin iptali gerekir..." sonucuna varmıştır.

Nitekim T.C. Yargıtay 2.Hukuk Dairesi E.1997/8907 K.1997/10412 T.9.10.1997 sayılı kararında; "...Vasiyetname tanıklarınca da doğrulanan davacı tanıklarının açıklamalarından vasiyetçinin hasta olup, konuşamadığı anlaşılmaktadır. Medeni Kanununun 480.maddesi gereği vasiyetçinin son arzularını notere taktır (konuşarak açıklaması) ettirmesi, yazıldıktan sonra okuması, son arzularına uygun olduğunu notere ve tanıklara sözlü açıklaması gerekir. Vasiyetçi okur-yazar ise de tanıklar vasiyetçinin son arzularını

³⁶Eren,**a.g.e.**,s.80.;Kocayusufpaşaoğlu,**a.g.e.**,s.173.;İmre ve Erman,**a.g.e.**,s.86.;Oğuzman,**a.g.e.**,s.114.

notere ne şekilde açıkladığını belirtmemişlerdir. Bu konunun yazı yazılarak gerçekleştirildiğine ilişkin bir delil de ortaya konulamamıştır. Tanıklar vasiyetname metnine aykırı olarak vasiyetçinin kendisine vasiyetin son arzularına uygun olduğunu başı ile verdiği işaretle doğruladığını açıklamışlardır. Bu açıklamalardan vasiyetin düzenlenmesinde okuma yazma bilenlere ait Medeni Kanunun 480. maddesinde ön görülen şekil koşullarına uyulmadığını göstermektedir. Şekil Medeni Kanunun 500.maddesi gereği vasiyetin geçerlilik koşuludur. Bu yönlerin dikkate alınmaması sonucu yazılı şekilde hüküm kurulması doğru bulunmamıştır.” kararına varılmıştır.

Nitekim T.C Yargıtay 2. Hukuk Dairesi E. 2008/11440 K. 2008/10969 T. 21.7.2008 sayılı kararında; “...Vasiyetname 29.04.1998 tarihinde resmi memur tarafından düzenlenmiştir. Vasiyetnamenin düzenlendiği tarihte düzenlenmesinden önce Türkiye Kızılay Derneği Üsküdar Şubesi'nden alınan Ruh ve Sinir Hastalıkları Uzmanı tarafından tanzim edilen 29.04.1998 tarihli 480 protokol numaralı raporda; "vasiyetçinin lenf kanseri olduğu ve konuşamadığı sorulara yazılı yanıt verebildiği" bildirilmiştir. Hal böyle iken resmi memurun, vasiyetçinin son arzularının kendisine sözlü olarak beyan etmiş gibi vasiyetname düzenlendiği görülmektedir. Vasiyetçinin notere gelmeden vasiyet edeceği hususları bir kâğıda not ettirmiş olması, dairede, buna uygun düzenlenen vasiyetnamenin geçerliliğine engel bir sebep oluşturmaz. Ancak, kâğıda yazılanların tamamının vasiyetnamenin baş tarafına geçirildikten sonra kendisine tanıklar önünde okunup içindekilerini onaylamış olması gerekir. Düzenlenen vasiyetname açıklanan hususları gösterir nitelikte değildir. O halde, lenf kanseri olması ve şua tedavisi görmesi sebebiyle vasiyetnamenin düzenlendiği tarihte konuşamadığı, sorulan sorulara yazı ile yanıt verebildiği tıbben belirlenen vasiyetçinin, son arzularını resmi memura sözlü olarak takrir etmiş gibi vasiyetname düzenlenmesi yasaya aykırı olup düzenlenen vasiyetnameyi geçersiz kılar. Bu itibarla vasiyetnamenin iptali gerekirken yazılı şekilde hüküm kurulması usul ve yasaya aykırıdır...“ hükmüne varılmıştır³⁷.

Okunmak üzere vasiyetçiye verildiği andan tanıkların imzası ile tamamlanan resmi vasiyetnamenin bütün bu safhaları işlemde birlik (unitas actus) ilkesi gereği önemli bir aralık ve kesinti olmaksızın tek bir işlem olarak yapılmalıdır³⁸.

³⁷ (Erişim)www.kazanci.com.tr.

³⁸Kocayusufoğlu,a.g.e.,s.178.;Eren,a.g.e.,s.81.;Dural ve Öz,a.g.e.,s.70.;İmre ve Erman,a.g.e., s.87.;Oğuzman,a.g.e.,s.114.

1.2.2.2.2. Okunmadan ve İmzalanmadan Düzenlenen Resmi Vasiyetnameler

Türk Medeni Kanunu'nda 535. maddesinde vasiyetçiye bizzat okumadan ve imzalamadan vasiyet düzenleme olanağı verilmiştir. Resmi vasiyetnamenin ikinci türü olan vasiyeti yalnızca okuma-yazma bilmeyen kimseler değil, isterlerse okuma yazma bilenlerde bu türe başvurabilirler³⁹.

Vasiyetçi son arzularını resmi memura bildirir. Resmi memur vasiyetçinin arzularına uygun olarak vasiyet metnini hazırlar veya hazırlattırır ve iki tanık huzurunda vasiyetçiye okur. Bunun bizzat resmi memur tarafından okunması gerekir. Örneğin vasiyeti yerine getirme memuru tarafından okunması iptal sebebidir⁴⁰. Bu nedenle bu türde vasiyetin içeriğini tanıklardan saklamak mümkün değildir.⁴¹.

Metin okunduktan sonra vasiyetçi bunun kendi isteklerine uygun olduğunu beyan eder(TMK m.535/1). Vasiyetçi bu beyanı bizzat tanıklar önünde yapar. Şayet tanıklar önünde bu beyanda bulunmaması durumunda vasiyet sakatlanır. Bu nedenle, tanıklarda, vasiyetin kendi huzurlarında vasiyetçiye resmi memur tarafından okunduğunu, vasiyetçinin uygundur beyanının alındığını ve vasiyetçinin vasiyet yapmaya muktedir olduğunu yazarak veya yazdırarak şerh ederek, el yazısıyla imzalamaları ile vasiyet tamamlanmış olur (TMK m.535/2). Tanıkların beyanlarında da bu hususlardan herhangi birinin eksik olması şekil eksikliği sebebiyle vasiyetin iptali sonucunu doğurabilir.

Nitekim T.C Yargıtay 2.Hukuk Dairesi E.2003/3392 K.2003/4805 T.3.4.2003 sayılı kararında; "...Vasiyetçinin okur-yazar olmadığı anlaşılmaktadır. Okuma yazma bilmeyenlerin resmi memura vasiyetname düzenlettirmeleri halinde, bu vasiyetnamenin ne şekilde düzenleneceği Türk Kanunu Medenisinin 482. maddesinde gösterilmiştir. Buna göre, resmi memurun (noter); vasiyetçinin son arzularını yazdıktan sonra, hazırlamış olduğu bu

³⁹Mehmet Ayan,**Miras Hukuku**,4.b.,Konya:Mimoza Yayınları,2007,s.78.; Kocayusufpaşaoğlu, **a.g.e.**,s.161.;İmre ve Erman,**a.g.e.**,s.88.;Dural ve Öz,**a.g.e.**,s.66 vd.;Serozan ve Engin,**a.g.e.**,s.256.

⁴⁰İmre ve Erman,**a.g.e.**,s.89.;Kocayusufpaşaoğlu,**a.g.e.**,s.191.;Dural ve Öz,**a.g.e.**,s.71.

⁴¹Özmen,**a.g.e.**,s.470.;Öztañ,**a.g.e.**,s.182.;Aydın Aybay,**Miras Hukuku Dersleri**,Yeni Medeni Kanuna göre gözden geçirilmiş 3. Bası,İstanbul:Maltepe Üniversitesi Yayınları,2002,s.33.;Kocayusufpaşaoğlu,**a.g.e.**,s.183.

vasiyetname metnini vasiyetçiye iki şahit önünde okunması, vasiyetçinin de okunan senedin son arzu ve iradesine uygun bulunduğunu gene iki şahit önünde resmi memura beyan etmiş olması yetmez. Bunların yanında, şahitlerinde "... vasiyetname metninin kendileri önünde resmi memur tarafından vasiyetçiye okunduğunu..." da beyan etmeleri zorunludur. (TMK. md.482) Vasiyetnamede şahitlerin "... vasiyetname metninin kendileri önünde resmi memur tarafından vasiyetçiye okunduğunu..." tevsik eden beyanları yoktur. Bu beyanın yokluğu vasiyetnameyi geçersiz kılar. O halde vasiyetnamenin iptaline karar vermek gerekirken, delillerin değerlendirilmesinde yanılığa düşülerek yazılı şekilde hüküm kurulması usul ve yasaya aykırıdır..." sonucuna varmıştır⁴².

Sonrasında, resmi memur tarafından tarih konulup imzalanmak suretiyle onaylanır. Noterin imzasının tanıkların şerhinden önce ya da sonra atılması vasiyetin geçerliliğini etkilemez. Bu türde, vasiyetçinin, vasiyeti imza altına almasına gerek yoktur zaten çoğunlukla imza atacak durumda da değildir. Vasiyetçinin imzasının yerini sözlü okutma ve onama tutar⁴³. Vasiyetçinin imzasının bulunması vasiyeti sakatlamayacağı 28.02.1945 gün ve 13/15 sayılı Yargıtay İçtihadı Birleştirme Kararı ile kabul edilmiştir⁴⁴. Tarih ve imza hususunda birinci türdeki şartlar aynen bu tür için de geçerlidir.

Nitekim Yargıtay İçtihadı Birleştirme Genel Kurulu E.1958/23 K.1962/3 T.26.3.1962 sayılı kararında; "...Vasiyetçi imza atamayacak durumda, ise, 482. madde gereğince düzenlenen resmi senette imzası bulunmayacaktır ve 482. madde hükmü de bunu açıkça öngörmektedir (derpiş etmektedir). Lakin vasiyetçi, resmi memurun okuduğu senedi kendisi imza ederse, bu imza dolayısıyla senedi şekil bakımından eksik saymak için hiçbir sebep yoktur. Özel olarak yurdumuzda okuma bilmeyen birçok kimselerin sadece imzalarını atabildikleri ve imzalı bir resmi belgenin, ne de olsa imzasız bir resmi belgeden daha çok güven sağlayacak bir nitelikte olduğu göz önünde tutulunca, 482. madde uyarınca

⁴² (Erişim)www.kazanci.com.tr.

⁴³Ayan,**a.g.e.**,s.78 vd.;Kocayusufpaşaoğlu,**a.g.e.**,s.183.;Dural ve Öz,**a.g.e.**, s.71.; İmre ve Erman, **a.g.e.**,s.89.;Hatemi,**a.g.e.**,s.84.

⁴⁴İnan, Ertaş ve Albaş,**a.g.e.**,s.186.;Özmen,**a.g.e.**,s.469.

düzenlenen bir resmi vasiyet senedinde vasiyetçinin imzasının bulunması, onun muteberliği üzerinde etkisiz sayılmalıdır...” sonucuna varmıştır⁴⁵.

Ek olarak T.C Yargıtay 2. Hukuk Dairesi E. 2005/8654 K. 2005/11578 T. 18.7.2005 sayılı kararında; “...Vasiyet resmi senet ile veya vasiyet eden kimsenin el yazısı ile yapılabileceği gibi sözlü dahi yapılabilir (MK. mad. 531). Resmi vasiyet senedi, iki tanık huzurunda sulh hakimi, noter yahut kanun en bu husus ile tanzim edilen memur tarafından tanzim edilir (MK. mad. 532). Vasiyet eden kimse, arzularını resmi memura takrir edip onun tarafından yazıldıktan veya yazdırıldıktan sonra okuması için kendisine verilir (MK. mad. 533). Vasiyet eden kimse vasiyetnameyi okuyamaz ve imza edemez ise resmi memur tanıklar huzurunda vasiyetnameyi kendisine okur. Vasiyetçi vasiyetnamenin son arzularını içerdığını beyan eder (MK. mad. 535). Vasiyetname vasiyet eden kimse tarafından okunur ve imza olunduktan sonra resmi memur tarafından tarih yazılarak imzalanır (TMK. mad. 533). Görüldüğü gibi resmi vasiyetname düzenlenmesine iştirak eden kişilerin kimliği önem taşıdığı gibi, kanun, bazı işlemlerinde bizzat resmi memur tarafından yapılmasını emretmiştir. Söz konusu kişinin bu işle görevli resmi memur olup olmadığı, engelini (MK. mad. 536) bulunup bulunmadığı kimliğinin tereddüt yaratmayacak bir biçimde belli olmasına bağlıdır. Resmi memurun yaptığı işlemler tevsik işlemi olduğu için baştan itibaren aynı memur tarafından yapılması ve son imza işleminin de tahriri alan, okuyan ve vasiyetçi ile tanık sözlerini dinleyen, yazdıran memur tarafından yapılması zorunludur. Bu yön işlemlerde birlik prensibinin (Y.2.HD. 12.11.1965 gün 3008/5432 sayılı kararı) zaruri bir sonucu olmaktadır. Öte yandan noterlik işlemlerinde, ilgilinin imzasının ve noterin onayını taşımayan çıkıntılar geçerli değildir. Çıkıntılar el yazısı ile yapılamaz (Noterlik Kanunu mad. 81). Söz konusu vasiyetname düzenlenirken gerekli olan bütün yerlerde ç. Birinci Noteri A.T'nin ismi yazılmıştır. Ancak birinci sahifenin başında yer alan bu isim ikinci sahifede imza mahallindeki isim altında "vekili O.Ş.'nin" kaşesinin basıldığı ve onun tarafından imzalandığı görülmektedir. Bu hal söz konusu vasiyetnameyi düzenleyen kişinin kimliği hakkında tereddütler yaratmaktadır. İkinci sayfadaki onayın Noter A.T.'ye ait olmadığından yukarıda açıklanan kural uyarınca geçerli değildir. Böyle olunca takriri alanın ve düzenleme yapanın N.A.T. olduğunu kabul etmek zarureti ortaya çıkmakta olup söz konusu kişinin imzasını muhtevi olmayan belgeyi de resmi vasiyetname olarak nitelemek

⁴⁵ (Erişim)www.kazanci.com.tr.

doğru olmaz. Şu halde davanın kabulü gerekirken reddi usul ve kanuna aykırıdır. ...”
hükmüne varmıştır⁴⁶.

Bazı özel durumlar söz konusu olduğunda örneğin; sağır ve dilsizler bu tür vasiyet düzenleme yoluna gidebilir⁴⁷. Körler de ikinci tür olan resmi vasiyetnameyi düzenleyebilirler⁴⁸. Buna karşılık, hem kör hem sağır-dilsiz olanlar her iki tür resmi vasiyetnameyi yapamazlar. Bunun nedeni ise bu kişilerin duygularını aktarmaları çok güçtür, bir an için bunun mümkün olduğunu varsaysak bile, bu kişiler hazırlanan vasiyet metnini okuyamazlar veya okunamı işitemezler⁴⁹.

Okuma-yazma bilip de Türkçe bilmeyenler, yeminli tercüman yardımıyla resmi vasiyetname düzenleyebilirler. Burada vasiyetçiye resmi memur Türkçe metni, tercümanda yabancı dildeki metni okumak zorundadır. Yabancı dildeki metin de resmi memur ve tanıklar tarafından imzalanarak ve tarih konularak vasiyetle birlikte muhafaza edilmelidir⁵⁰.

Tıpkı resmi vasiyetnamenin ilk türünde olduğu gibi işlemler arasında bütünlüğü bozacak kesinti olmamalıdır. İşlemlerde bütünlük, kesinti ve aralık olmaksızın birbirini izlemesi gereken safha resmi vasiyetnamenin resmi memur tarafından hazırlanarak kaleme alındıktan sonraki aşamadır. Yoksa tasarrufun başlangıcında vasiyetçi son arzularını bir defada bildirmekle yükümlü değildir. Kesin vasiyet taslağı hazırlanıncaya kadar günler ve aylar boyunca görüşmeler devam edebilir⁵¹.

1.2.2.2.El Yazılı Vasiyetname

Kanunda, el yazılı vasiyetnamenin düzenlenişine ilişkin olarak tek bir hüküm yer almaktadır(TMK.538). Kanun koyucu bu vasiyeti vasiyetçinin tek başına, üçüncü

⁴⁶ (Erişim)www.kazanci.com.tr.

⁴⁷İmre ve Erman,**a.g.e.**,s.84.;Kocayusufpaşaoğlu,**a.g.e.**,s.163.;Dural ve Öz,**a.g.e.**,s.75.;Eren,**a.g.e.**,s.79.

⁴⁸Dural ve Öz,s.75.;Öztañ,**a.g.e.**,s.184.

⁴⁹İmre ve Erman,**a.g.e.**,s.84.

⁵⁰İnan,Ertaş ve Albaş,**a.g.e.**,s.185.;Özmen,**a.g.e.**,s.468.;Öztañ,**a.g.e.**,s.185.; Kocayusufpaşaoğlu, **a.g.e.**, s.182.

⁵¹İmre ve Erman,**a.g.e.**,s.90.;Özmen,**a.g.e.**,s.471.

şahısların katkısı olmadan düzenleyebileceğini öngörmüştür. Vasiyetçi bu yolla son arzularını her zaman açıklayabilir.

El yazılı vasiyetnamenin yararları olduğu gibi, sakıncaları da vardır. Öncelikle faydalarından bahsedecek olursak; herkesin başvurabileceği masrafsız bir vasiyet şeklidir, vasiyetçiye kolaylığına dayanılarak her zaman ve her yerde son arzularını beyan etmek imkânı verir, noter gibi resmi veya tanık gibi resmi olmayan kişilerin katılımı söz konusu olmadığı için içeriğinin gizliliğini de temin eder. Bazı sakıncaları ise şunlardır; elle yazılarak yapılan bir vasiyetin, vasiyetçiye aidiyeti birçok hallerde tereddüt oluşturabileceği gibi, vasiyet projelerinin gerçek vasiyetlerden ayrılması da birçok zorluklar doğurur, el yazılı vasiyetin düzenlenmesindeki kolaylık, vasiyetçinin sık sık son arzularını değiştirmesine ve yeni yeni vasiyetler düzenlemesine imkân hazırladığından, vasiyetçinin dış etkiler altında kalmasını kolaylaştırır. Ayrıca el yazılı vasiyetnamenin düzenlenmesine noter gibi resmi bir memur katılmadığı için, birçok hallerde hukuk bilgisi olmayan veya çok az olan vasiyetçinin yapılmasını arzu ettiği hususları hukuken belirleme imkânı olmayabilir. Bir diğer en önemli sakıncası ise bunların yok ve tahrif edilmesinin kolay olmasıdır. Bu sakınca, vasiyeti resmi bir makama tevdi mecburiyetini kabul etmeyen hukuk sistemimiz gibi, hukuk sistemlerinde daha da artmaktadır⁵².

El yazılı vasiyetname için belirlenen şekil şartları; Türk Borçlar Hukuku'nda düzenlenen "adi yazılı şekil şartlarından daha ağırdır(TBK 12-17). Türk Borçlar Kanunu'nda yalnızca imzanın "borç altına girenin" el yazısı ile olması gerekirken (TBK.14/1), bazı şartlarda bu gereklilikte yumuşatılabilmektedir(TBK. 14/2;TBK15). Fakat el yazılı vasiyetnamenin yalnızca imzasının değil tüm metnin vasiyetçinin el yazısı ile yazılmış olması gerektiği gibi; tarih gösterilmesi ve tarihin de el yazısı ile yazılmış olması gerekmektedir(MK.538)⁵³. Sırasıyla el yazılı vasiyetnamenin şekil şartlarını inceleyelim:

⁵²İnan, Ertuş ve Albaş, **a.g.e.**, s.174.; Ayan, **a.g.e.**, s.79.; Öztan, **a.g.e.**, s.170 vd.

⁵³Hatemi, **a.g.e.**, s.77 vd., Turan, **a.g.e.**, s.11.

1.2.2.2.1. El Yazılı Vasiyetname ve Şekil Şartları

1.2.2.2.1.1.Vasiyet Metni

El yazılı vasiyetnamenin şekil şartları yazım, tarih, imza ve vasiyet düzenleme iradesi olarak bölümlendirilip incelenebilir.4721 sayılı Türk Medeni Kanunu ile “yer koşulu” vasiyetin şekil şartları arasından çıkarılmıştır. Şekil şartlarına ilişkin eksikliğin belirlenebilmesi için öncelikle el yazılı vasiyetnamenin açılıp açılmadığı inceleme konusu yapılmalıdır⁵⁴.

TMK'nun 538. maddesine göre, el yazılı vasiyetnamenin, tarihi ve imzası dâhil olmak üzere, metnin tümünün vasiyetçinin el yazısı ile olması gerekir. Bu hükmün amacı, vasiyetin gerçekliğinin, vasiyetçiden sadır olduğunun tespit edilebilmesini temindir. Çünkü her insanın kişiliğini belirleyen bir yazısı vardır. İşte vasiyetçinin el yazısını arama şartı, vasiyetin başkası tarafından tahrif edilmesini engeller.

Nitekim T.C Yargıtay 2.Hukuk Dairesi E.1993/6209 K.1993/6771 T.1.7.1993 sayılı kararında; “...El yazısı ile vasiyetnamenin geçerli olmaması için; vasiyetçinin, vasiyetnameyi baştan aşağıya kadar bizzat tanzim etmiş, tanzim ettiği mahal, sene, ay ve gün dâhil olduğu halde bizzat kendi el yazısıyla yazılmış olması gerekir (M.K. md. 485). Mahkemece, sadece vasiyetçinin imzası ile vasiyetnamedeki imzanın aynı el mahsulü olup olmadığı hakkında bilirkişi raporu alınmış, vasiyetin tümü ile vasiyetçiden sadır olup olmadığı araştırılmamıştır. Öyle ise, vasiyetnamenin düzenlendiği tarihte göz önünde bulundurularak vasiyetçinin el yazıları hakkında taraflardan delilleri sorulmak, araştırılmak, vasiyetnamenin baştan aşağı vasiyetçi tarafından yazılıp yazılmadığını tespit etmek gerekir. Bu yönün düşünülmemesi yasaya aykırıdır... “kararına varmıştır.

Nitekim T.C Yargıtay 2.Hukuk Dairesi E.8684 K.9818 T.25.2.2004 sayılı kararında;“...el yazılı vasiyetnamenin, baştan sona miras bırakanın, “el yazısı ile” yazılması. “geçerlilik” koşuludur...” sonucuna varmıştır.

⁵⁴Ayan,**a.g.e.**,s.80.,Ömer Uğur Gençcan,**Miras Hukuku**,Ankara:Yetkin Yayınları,2008,s.231.

Nitekim T.C Yargıtay 2.Hukuk Dairesi E.12304 K.12764 T.18.12.1992 sayılı kararında; “...daktilo ile yazılan vasiyetname, geçersizdir. İptali gerekir.” sonucuna varmıştır.

Nitekim T.C Yargıtay 2.Hukuk Dairesi E.9769 K.9774 T.29.12.1975 sayılı kararında; “...vasiyetçinin, kızına dikte ettirdiği (=yazdırdığı) vasiyetname geçersizdir...” sonucuna varmıştır⁵⁵.

TMK 538/1, Miras bırakanın el yazısı ile demekle, kuşkusuz normal yazı tarzını(el ile yazmayı) belirtmiştir. Ancak bunu, bizzat vasiyetçiden sadır olan bir yazı şeklinde anlamak gerekir. Böyle olunca da, haklı sebebin varlığı halinde, vasiyetçinin başka bir organı (örneğin iki eli de olmayan bir kimsenin, kalemi ayağı ya da ağzı ile tutarak) yazdığı metin de el ile yazılmış kabul edilmelidir. Yazı yazabilen fakat bedeni zayıflığı sebebiyle, elinin bir başka kimse tarafından desteklenmesi gereken kişinin yazdığı vasiyette, el yazısı şartının gerçekleştiğinin sayılıp sayılmayacağı hususunda bir ayırım yapmak gerekir. Şayet bu destekleme, vasiyetçinin yazısının karakteristiğini değiştirmemişse, metin el ile yazıldığı kabul edilmelidir. Aksine, yazı tamamen destekleyen kişinin yazısının özelliklerini almışsa, metnin, vasiyetçinin el yazısı ile olması şartı gerçekleşmeyeceği için, vasiyetin geçersiz olduğunu kabul etmek gerekecektir⁵⁶.

TMK 538. maddesinde vasiyetçinin elini kullanması şartını araması karşısında, daktilo, bilgisayar ya da başka bir kimsenin el yazısı ile yazılmış metni, vasiyetçi imzalarsa dahi, bu metin, el yazılı vasiyetname hükmünde değildir⁵⁷.

Nitekim T.C Yargıtay 2.Hukuk Dairesi E.2008/19953 K.2009/2579 T.18.2.2009 sayılı kararında; “...Türk Medeni Kanunu'nun 596. maddesi vasiyetnamelerin açılıp okunmasına ilişkindir. Daktilo ile yazılmış 26.03.1969 tarihli hibe senedi başlıklı belge el yazılı vasiyetname niteliğinde değildir. Gerçekleşen bu durum karşısında davanın reddine

⁵⁵ (Erişim)www.kazanci.com.tr.

⁵⁶Dural,**a.g.e.**,s.16 vd.;İmre ve Erman,**a.g.e.**,s.72.;İnan,Ertaş ve Albaş,**a.g.e.**,s.174 vd.;Öztaş,**a.g.e.**, s.171.;Dural ve Öz,**a.g.e.**,s.79.;Serozan ve Engin,**a.g.e.**,s.258.;Eren,**a.g.e.**,s.69.

⁵⁷Dural ve Öz,**a.g.e.**,s.79.;Oğuzman,**a.g.e.**,s.119.;Serozan ve Engin,**a.g.e.**, s.260.;Eren,**a.g.e.**,s.69.

karar verilmesi gerekirken istemin kabulü ile yazılı şekilde hüküm kurulması usul ve yasaya aykırıdır... “ hükmüne varmıştır⁵⁸.

Bu konuyla ilgili farklı görüş beyan eden Hatemi’ ye göre ise vasiyet metninin bir kısmının vasiyetçinin el yazısı ile olmayışı, hatta adi yazılı şekil şartlarına uyularak yalnızca imzanın el yazısı ile yazılmış olması; kesin hükümsüzlük yaptırımını değil de iptal edilebilirlik yaptırımını uygulanması sonucunu doğurur. Ya da sadece bazı maddi anlamda ölüme bağlı tasarrufların vasiyetçinin el yazısı ile yazılmaması durumunda TMK m.5’in yapmış olduğu atıf ile TBK m. 27/2 uygulanarak kısmi iptale yol açmalıdır. Ancak TBK m. 27/son gereğince; bu bölüm vasiyette yer almadıkça diğer ölüme bağlı tasarrufları da yapılmayacağı anlaşılıyorsa ancak o zaman tüm işlem geçersiz sayılmalıdır.⁵⁹.

El yazılı vasiyetname sadece okuma-yazma bilenlerin düzenleyebileceği bir ölüme bağlı tasarruftur. Okuyup yazamayanlar bu türde vasiyet düzenleyemezler. Okuyup yazamayan kişiler ancak resmi vasiyetname düzenleyebilirler. Ayrıca okuma yazma bilmelerine rağmen bedeni engelleri sebebiyle, hiçbir şekilde yazı yazamayan kimseler el yazısı ile vasiyetname düzenleme imkânından mahrumdurlar⁶⁰.

Vasiyette kullanılan dilin önemi yoktur. İstenilen herhangi bir dil kullanılabilir, yabancı dil kullanarak vasiyet hazırlanabilir. Önemli olan vasiyetin vasiyetçinin arzularını karşılamaıdır. Vasiyetçinin yazısı okunamıyorsa bilirkişiye başvurulur. Ayrıca Türkçe yazılması şart değildir. Vasiyetçinin kendi anadilinden başka bir dil kullanmasına bir engel yoktur. Vasiyetçi anadilinden başka dilleri de biliyorsa bu dili kullanarak da vasiyet hazırlayabilir⁶¹.

⁵⁸ (Erişim)www.kazanci.com.tr.

⁵⁹Hatemi,**a.g.e.**,s.80.

⁶⁰Gökhan Antalya,**Miras Hukuku**,İstanbul:Vedat Kitapçılık,2009,s.99.;Serozan ve Engin,**a.g.e.**, s.257.

⁶¹Oğuzman,**a.g.e.**,s.119.;Serozan ve Engin,**a.g.e.**,s.260.;Eren,**a.g.e.**,s.69.

Vasiyetin bir kısmı yırtılarak veya karalanarak tahrip edilmişse, vasiyetin geçerli olabilmesi için, kalan kısmın tamamının bir bütün teşkil etmesi gerekir. Yırtılan, karalanan kısım vasiyet için olmazsa olmaz ise, bu vasiyet geçersiz olacaktır⁶².

Körler yazdıklarını göremeyeceklerinden, bunların el yazılı vasiyetname yapabilmeleri güçtür. Bu kişilerin körlere özgü kabartma yazı sistemi ile vasiyet düzenlemeleri mümkün olmakla birlikte, el yazısı ile vasiyetname düzenleyemezler. Körlere özgü kabartma yazılarında vasiyetçinin kişiliğinin belirlenmesi mümkün olmadığından, böyle bir el yazılı vasiyetname geçerli olamayacaktır. Bu gibi kimselerin resmi vasiyetname düzenleme yoluna başvurmaları gerekmektedir⁶³.

Vasiyet birden fazla sayfadan oluşmakta ise sayfalar arası illiyet bulunmalıdır. Bu illiyet sayfalar arası anlam bütünlüğünden ya da sayfaların numaralandırılmasından anlaşılabilir⁶⁴.

El yazılı vasiyetnamelerde yapılan eklemeler veya düzeltmeler vasiyetçi kendi el yazısı ile yapmalıdır. Üçüncü kişilerin vasiyete kendi el yazıları veya mekanik bir araçla yazı yazmaları durumu iki ayrı seçenekle cevaplandırılması gerekecektir. Birincisi, vasiyetçinin bilgisi ve arzusu dâhilinde yapılan ekleme ve düzeltmedir. İkincisi, vasiyetçinin bilgisi ve arzusu dışında yapılan ekleme ve düzeltmedir. Ayrıca bu müdahale düzenlenirken mi yoksa tamamlanmasından sonra mı yapıldığı konusu da incelenmelidir.

Vasiyetnamenin tamamlanmasından önce ya da sonra üçüncü kişiler tarafından vasiyetçinin bilgisi dâhilinde yapılan eklemeler, sadece bu sebeple vasiyetnamenin tamamını elle yazma şartına aykırılık teşkil etmesi hasebiyle iptal yaptırımı uygulamak miras hukukunun temel prensibi olan favor testamenti ilkesine aykırı düşecektir. İptal yaptırımının uygulanmasından ziyade üçüncü kişilerce yazılanların geçersiz olduğu kabul edilmelidir. Ancak yapılan değişiklikler vasiyetin olmazsa

⁶²Özta, **a.g.e.**, s.173.; Dural ve Öz, **a.g.e.**, s.108.; İmre ve Erman, **a.g.e.**, s.73.

⁶³Özta, **a.g.e.**, s.173.

⁶⁴Dural ve Öz, **a.g.e.**, s.80.; Özta, **a.g.e.**, s.173.

olmazları ise yani esaslı unsurlarını içeriyorsa vasiyetin tamamının iptali istenebilecektir.(TBK m.27/2). Vasiyetçinin bilgisi dışında üçüncü kişilerce yapılan eklemeler ise, ne zaman yapılmış olurlarsa olsun, vasiyetçinin yazdığı kısımların geçerliliğini etkilemeyecektir. Bu eklemeler hukuken yok hükmündedir. Bu sebeble TBK m. 27/2'ye başvurmak gerekli değildir⁶⁵.

Üçüncü kişi ekleme ve değişiklikleri bilgisi veya rızası dışında yapmışsa, bunlar vasiyete hiçbir etkide bulunmazlar. Değişiklikler olmaksızın vasiyet hüküm ifade eder⁶⁶.

1.2.2.2.1.2.Ölüme Bağlı Tasarruf Yapma Amacının İzlenmesi

El yazılı vasiyetnameyi oluştururken, bir kalem ve kâğıt olması yeterlidir aynı zamanda bu olağan olanıdır. Ancak böyle olmayıp da, herhangi bir vasıta ile herhangi bir yere yazılan vasiyetlerde, kanunun öngördüğü diğer şekil şartlarını taşımaları halinde, geçerli bir el yazılı vasiyetname halini alırlar. Örneğin vasiyet edilen yüzüğün içine yazılan ya da hapishanede bir kimsenin duvara çivi ile yazdığı vasiyet geçerli olur; yeter ki, normal yazı araçlarından uzaklaşmayı haklı gösterecek bir durum olsun. Kişinin haklı gösterecek bir durumu söz konusu değilse, vasiyetçinin niyetinin ciddiyetinden ve samimiyetinden kuşku duymak gerekir. Örneğin, evinde, her türlü imkânı olan bir kimsenin, vasiyetini kâğıda kalemle yazacak yerde mutfak duvarlarına salça ile yazması halinde, içinde bulunduğu şartlar, onda animus testandinin varlığından kuşku duyurur. Kişinin elleri dururken başka bir organı ile vasiyet yazması halinde animus testandi(vasiyet yapma iradesi) nin varlığından söz edilemeyecektir. Bu ve benzeri durumlarda ciddi bir vasiyetin varlığından bahsetmek mümkün olmayacaktır. Bu sebeple bu vasiyet şekle aykırılıktan dolayı her ne kadar iptal edilebilir olmasa da; ancak, animus testandi

⁶⁵ Ergüne,**a.g.e.**,s.300vd.

⁶⁶Oğuzman,**a.g.e.**,s.120.;İnan, Ertaş ve Albaş,**a.g.e.**,s.178.;Kocayusufpaşaoğlu,**a.g.e.**,s.199. Turan,**a.g.e.**,s.12.

bulunmadığı için yoklukla sakattır. Vasiyetin geçersiz olmasının sebebi şekil şartına uyulmaması değil de, vasiyet yapma iradesinin şüpheye yol açmasıdır⁶⁷.

El yazılı vasiyetnamede herhangi bir kalıp cümle aranmamaktadır. Örneğin; son isteğimdir, vasiyetimdir buna benzer başlık taşıma zorunluluğu olmadığı gibi, bağımsız bir belge olması zorunluluğu da yoktur. Dikkat edilmesi gereken nokta vasiyetçinin iradesinin bu yönde olduğunun anlaşılması ve Türk Medeni Kanunu'ndaki şartları taşımasıdır. Vasiyet yapma iradesinin bulunup bulunmadığı her olayın kendi şartları göz önünde bulundurularak belirlenecektir⁶⁸.

1.2.2.2.1.3.Tarih Şartı

El yazılı vasiyetnamenin geçerlilik şartlarından bir diğeri ise, düzenleme tarihinin bulunması ve bunun el yazısı ile atılmış olmasıdır⁶⁹. Tarihin mutlaka vasiyetin başına veya sonuna konulması gerekmez. Hatta rakamla yazılması da şart değildir, vasiyetten anlaşılması yeterlidir⁷⁰.

El yazılı vasiyetnamede tarihin geçerlilik şartı olmasının sebebinin iki şekilde açıklayabiliriz. Birincisi, vasiyetçinin vasiyeti hazırladığı gün veya günlerde ölüme bağlı tasarruf yapmaya ehliyetli olup olmadığının tespitinde önem arz eder. İkincisi, vasiyetçi birden fazla vasiyet yapmışsa bunlardan hangisinin geçerli olduğunun belirlenmesini sağlar. Ayrıca vasiyetteki düzenleme tarihinin doğru olduğu adi karinedir. Adi karine olması hasebiyle bunun aksini iddia eden ispat etmekle yükümlüdür⁷¹. Vasiyetçinin bir tek tarihi varsa ve vasiyetini yazdığı tarihte ehil olup olmadığı konusunda tartışma yoksa vasiyetin ayakta tutulması (favor testamenti) ilkesinden hareketle sırf tarihinin olmaması nedeniyle vasiyetin iptali yoluna

⁶⁷Dural ve Öz,**a.g.e.**,s.78 vd.;Öztan,**a.g.e.**,s.171 vd.;Serozan ve Engin,**a.g.e.**,s.261.

⁶⁸Oğuzman,**a.g.e.**,s.119.;Dural ve Öz,**a.g.e.**,s.79 vd.

⁶⁹Dural ve Öz,**a.g.e.**,s.82.;İmre ve Erman,**a.g.e.**,s.76.;Eren,**a.g.e.**,s.70.;Öztan,**a.g.e.**,s.174.;Oğuzman,**a.g.e.**,s.120.

⁷⁰Oğuzman,**a.g.e.**,s.122.;Öztan,**a.g.e.**,s.174.;İmre ve Erman,**a.g.e.**,s.77.

⁷¹Mustafa Reşit Belgesay,**Türk Kanunu Medenisi Şerhi,3.Kitap,Miras Hukuku**,4.b.,İstanbul: y.y.,1952,s.78.;Dural,**a.g.e.**,s.34.;Öztan,**a.g.e.**,s.174.;Hatemi,**a.g.e.**,s.79.;İmre ve Erman,**a.g.e.**,s.77.; Eren,**a.g.e.**,s.71.;Oğuzman,**a.g.e.**,s.121.

gidilmemelidir⁷². Ancak vasiyetçi tarihi kasıtlı olarak tasarrufu düzenlediği tarihten önce ya da sonra yazmışsa, bu durumda vasiyetin iptali talep edilebilir⁷³. Bunun yanında tarih yanlışlıkla ile yanlış olarak yazılmışsa bu da tasarrufun içeriğinden anlaşılıyorsa vasiyetin iptali yoluna gidilmeyip, vasiyetin içinden tespit edilip düzeltilebiliyorsa yalnızca yanlış tarih düzeltilmelidir⁷⁴. Örneğin, vasiyetçi el yazısı ile tarih atmamasına rağmen vasiyetine başlarken “bugün biricik kızım Meryem’in dünyaya geldiği gün bu önemli günde benim için çok önemli olan bu tasarrufu yapmak istedim” demişse tasarrufu hangi gün yaptığı belli olacaktır. Vasiyetçinin el yazılı vasiyetnamesinde tarih bulunmamakta olup ancak vasiyetname içi olgulardan tarih eksikliği tamamlanabildiği için vasiyet geçerli sayılmalıdır. Şayet vasiyette tarih hiç bulunmuyor ya da vasiyetname içi olgularla kanıtlama imkânı yoksa bu vasiyet iptal edilebilir⁷⁵.

Nitekim T.C Yargıtay 2. Hukuk Dairesi E. 2005/12048 K. 2005/15353 T. 3.10.2005 sayılı kararında; “...El yazılı vasiyetnamenin yapıldığı yıl, ay ve gün gösterilerek, başından sonuna kadar mirasbırakanın el yazısıyla yazılmış ve imzalanmış olması zorunludur. Vasiyetnamedeki tarih, vasiyetnamenin düzenlendiği sırada, mirasbırakanın vasiyet yoluyla ölüme bağlı tasarruf yapma ehliyetinin bulunup, bulunmadığının tespitinde kolaylık, birden fazla vasiyet varsa hangisinin önce, hangisinin sonra yapıldığının tespitine yöneliktir. El yazısı ile yapılan vasiyetlerde tarih ve düzenleme yeri vasiyetnamenin geçerlilik şartıdır. Vasiyetnamedeki tarihin yanlışlığı her türlü delille ve özellikle vasiyetname dışında yer alan olgu ve vasıtalarla da ispat edilir. Yorum vasiyetnameyi ayakta tutacak nitelikte yapılmalıdır. Amaç, mirasbırakanın son arzularını korumak olmalıdır. Davanın konusunu oluşturan vasiyetnamenin şekil, ehliyet ve irade sakatlığı sebebiyle iptaline karar verilmesi istenilmiştir. Mahkemece yalnızca vasiyetnamedeki tarihin çelişkili olduğundan söz edilerek, diğer iptal sebepleri üzerinde inceleme yapılmadan iptal kararı verilmiştir. Dava konusunu oluşturan vasiyetname noter tarafından (resmi memur) tarafından düzenlenmiştir. Resmi memur (bugün bindokuzyüzdoksan yılı Kasım ayının ikinci Cuma günü) ibaresini yazdıktan sonra günün 2.11.1990 olduğunu açıklamıştır. İki ve üçüncü sayfalarına da tarihin

⁷²Hatemi,**a.g.e.**,s.79.;Eren,**a.g.e.**,s.73.;Öztan,**a.g.e.**,s.175.

⁷³Eren,**a.g.e.**,s.72.;İmre ve Erman,**a.g.e.**,s.77.

⁷⁴Hatemi,**a.g.e.**,s.79.;Eren,**a.g.e.**,s.73.;Öztan,**a.g.e.**,s.174.

⁷⁵Hatemi,**a.g.e.**,s.78.

2.11.1990 olduğunu vurgulamış, yine sonucunda (bindokuzyüzdoksan yılı Kasım ayının ikinci Cuma günü) olduğunu vurgulamıştır. Vasiyetnamedeki ibarenin, Kasım ayının ikinci sözcüğünden sonra virgül varmış şeklinde okunması halinde de bunun 2.11.1990 olduğu anlaşılmaktadır. Sözü edilen vasiyetnamenin Kasım ayının ikinci Cumasına rastlayan 9.11.1990'da yapılmadığı vasiyetnamenin içeriğiyle de sabittir. Hükme esas alınan Dairemizin 25.09.2000 gün ve 2000/9286 sayılı kararında, vasiyetname düzenlenirken bölünmezliğinin ihlal edilip, işlemin noter tarafından başlamasına rağmen sonuçtaki imzanın başkası tarafından atılmış olması iptal sebebi olmuştur. Sözü edilen bu kararda vasiyetnamedeki tarih hatasının vasiyetname içindeki yahut dışındaki olgularla ispatlanacağı hususu tartışılmamıştır. Emsal olma özelliği bulunmamaktadır. Bu açıklamalar karşısında; vasiyetnamedeki tarih çelişkisinden söz edilerek yazılı şekilde karar verilmesi doğru görülmemiştir. Davanın diğer iptal sebeplerine hasren de incelenmesi gerekir. Açıklanan hususun dikkate alınmaması da usul ve yasaya aykırıdır...” kararına varmıştır⁷⁶.

Vasiyetin hazırlanması günler haftalar ya da aylar almışsa, vasiyetin bitirildiği gün tarih olarak yazılmalıdır⁷⁷.

1.2.2.2.1.4.İmza Şartı

Son olarak el yazılı vasiyetnamenin geçerlilik koşulları arasında imza yer almaktadır. İmzanın el yazısı ile atılması zorunludur. Mühür, elektronik imza, kaşe veya herhangi bir alet kullanarak imza atılması geçersizdir. TBK m.16 hükmü burada uygulanamaz⁷⁸.

Soyadı Kanunu madde 2 gereğince imza öz ad ve soy ad ile atılmalıdır. İmza da önemli olan imzayı atan kişinin kimliğini yansıtıp yansıtmadığıdır. Örneğin, kullanılan bir rumuz ya da paraf ya da ad ve soyadın ilk harflerinin kullanılması durumunda bu işaretler vasiyetçinin kimliğinin kesin olarak tespitini sağlarsa bunların kullanılması da yeterli olabilir.⁷⁹ Ancak bu tür ifadelerden kimliğin tespit edilmesi mümkün değilse vasiyet geçersiz olacaktır⁸⁰.

⁷⁶ (Erişim)www.kazanci.com.tr.

⁷⁷Eren,**a.g.e.**,s.73.;İmre ve Erman,**a.g.e.**,s.78.;Öztan,**a.g.e.**,s.174.;Oğuzman,**a.g.e.**,s.122.

⁷⁸Ayan,**a.g.e.**,s.81.;Doruk Gönen,**El Yazılı Vasiyetname**,İstanbul:Legal Yayıncılık,2007,s.94.; Kocayusufpaşaoğlu,**a.g.e.**,s.193.;Eren,**a.g.e.**,s.75.;İmre ve Erman,**a.g.e.**, s.78.

⁷⁹Serozan ve Engin,**a.g.e.**,s.261.;Gönen,**a.g.e.**,s.95.

⁸⁰Dural ve Öz,**a.g.e.**,s.86.Eren,**a.g.e.**,s.76.

İmzanın vasiyet metninin en alt kısmına atılmasıyla atılan imzanın bütün metni kapsamı sağlanır⁸¹. Kural olarak imza, işlevine uygun bir biçimde metnin en sonunda yer almalıdır. Ancak bazen haklı sebepler dâhilinde, imzanın farklı yerde bulunması -yine vasiyeti kapatma işlevini yerine getirdiği takdirde- mümkündür. Örneğin, vasiyet metni sayfanın sonuna kadar devam etmiş olup yer sıkışıklığı durumunda metnin üstüne veya yanına da atılabilir⁸².

İmzanın vasiyeti düzenleyen kimliğini belirleme, vasiyeti düzenleme iradesinin varlığını ve vasiyet metnini kapatma işlevleri vardır⁸³.

Vasiyete eklemeler veya değişiklikler yapılması durumunu iki ayrı şekilde değerlendirebiliriz. Birinci olarak, bizzat vasiyetçi kendi el yazısı ile eklemeler yapabilir. Bu durumda vasiyet tüm şartlarıyla tamamlanıp imza ile kapatıldıktan ve üstünden belirli bir müddet geçtikten sonra artık düzeltme ve ekleme yapılamaz. Bu durumda vasiyetçi illaki ekleme veya düzeltme yapmak istiyorsa tasarrufu yeniden yapmalıdır. Çünkü bu ekleme imza ile örtülüp kapatılmış sayılmaz. İkinci olarak, vasiyetçinin bilgisi ve onamı dâhilinde bir başkası tarafından yapılmış olan eklemeler söz konusu olduğunda, sadece bu eklemelere etki edecek şekilde kısmi iptal edilebilirler. Ancak söz konusu eklenti olmaksızın, vasiyetçinin vasiyetini düzenlemeyeceği kanıtlanabilirse, bu durumda vasiyetin tümü de iptal edilebilir. Buna karşılık, vasiyetçinin bilgisi ve onamı olmaksızın yapılan eklemeler her halde yok sayılırlar. Vasiyetin aslı geçerliliğini korur⁸⁴.

Vasiyetçi vasiyetine eklemeler veya değişiklik yapmak isterse her birinin tarih gösterilerek imzalanması geçerlilik şartıdır. İmzadan sonra gelen kısımlar imza ile kapatılmadığı için ayrıca imzalanmazsa hüküm doğurmayacaktır⁸⁵.

⁸¹Ayan,**a.g.e.**,s.81.

⁸²Eren,**a.g.e.**,s.75.;Serozan ve Engin,**a.g.e.**,s.261.;Dural ve Öz,**a.g.e.**,s.86-87.

⁸³Serozan ve Engin,**a.g.e.**,s.261.;Gönen,**a.g.e.**,s.92-93.;Dural ve Öz,**a.g.e.**,s.86.

⁸⁴Serozan ve Engin,**a.g.e.**,s.262vd.

⁸⁵Ayan,**a.g.e.**,s.81.;Kocayusufpaşaoğlu,**a.g.e.**,s.216.;Eren,**a.g.e.**,s.74 vd.;İmre ve Erman,**a.g.e.**,s.74.

Şayet vasiyet birden fazla sayfadan oluşuyorsa, sayfalar arasında illiyet varsa, en son sayfaya, şayet sayfalar arasında illiyet yoksa her sayfanın altına imzanın atılması gerekir⁸⁶.

İmza el yazılı vasiyetnamenin geçerlilik şartıdır. İmzası olmayan vasiyetname şekil noksanı ile sakattır. TMK m.577/4' e göre şekle aykırılık halinde tasarrufun iptali istenebilecektir.⁸⁷ Hatemi' ye göre ise, vasiyetnamede imzanın bulunmaması, vasiyet yapma iradesi (animus testandi) nin olmadığını gösterir ve bu nedenle vasiyet yokluk ile geçersiz olur. İmzanın el yazısı olmaması durumunda ise vasiyet kesin hükümsüz sayılır⁸⁸. Kanaatimce, her ne kadar imzanın olmaması vasiyet yapma iradesinden şüphe duyulmasına yol açsa da diğer şekil şartlarına uyulmaması halinde iptal yaptırımını uygulanıyorsa bu yaptırım imza şartı içinde geçerli olmalıdır.

1.2.2.2.1.5.El Yazılı Vasiyetnamenin Saklanması

Vasiyetçi el yazılı vasiyetnamesini saklanması için açık veya kapalı olarak notere, sulh hâkimine veya herhangi bir yetkili memura, kuruma, arkadaşına teslim edebilir. Böylece vasiyetini koruma altına almış olur. Vasiyetin saklanması geçerlilik şartı olmayıp tedbir niteliğindedir. Saklama ödevine aykırılık vasiyetin geçersizliği sonucunu doğurmaz sadece saklamaktan kaçınan kişi hakkında kovuşturma gerektirebilecek olan bir ödev söz konusu olmaktadır. Kişinin ölümü halinde vasiyeti bulunursa bulan kişi sulh hâkimine vermekle yükümlüdür (TMK m.595). Bu madde hükmünden de anlaşılacağı üzere saklanmak üzere vasiyetinin verilmemesi onun geçersiz olduğu sonucuna varılmadığının kanıtıdır⁸⁹.

Nitekim T.C.Yargıtay 2.Hukuk Dairesi E.1978/2387 K.1978/2516 T.28.3.1978 sayılı kararında; "...Yazılı vasiyetnamenin belli bir süre içinde bir mercie gösterilmesi (ibrazı) zorunlu değildir. El yazısı ile vasiyetnamenin geçerli olabilmesi için, başından sonuna kadar

⁸⁶Kocayusufpaşaoğlu,**a.g.e.**,s.194.;Eren,**a.g.e.**,s.69.;İmre ve Erman,**a.g.e.**,s.79.; Dural,**a.g.e.**,s.20.

⁸⁷Öztaş,**a.g.e.**,s.177.;İmre ve Erman,**a.g.e.**,s.79.;Oğuzman,**a.g.e.**,s.122.;Eren,**a.g.e.**,s.71.

⁸⁸Hatemi,**a.g.e.**,s.80-81.

⁸⁹Serozan ve Engin,**a.g.e.**,s.263.;İmre ve Erman,**a.g.e.**,s.80.;Dural ve Öz,**a.g.e.**,s.87.;Öztaş,**a.g.e.**, s.177.;Hatemi,**a.g.e.**,s.81.

vasiyet edenin el yazısı ile yazılmış olması ve düzenleme yeri ile sene, ay ve gününün bizzat vasiyetçi tarafından yazılıp imzalanmış olması gerekir (MK.485). Vasiyetname az önce belirtilen bütün unsurları taşımaktadır. Yazının vasiyet edene ait olduğu ise bilirkişi raporu ile tespit olunmuştur. Sözlü vasiyette olduğu gibi, yazılı vasiyetin belli bir süre içinde bir mercie ibraz edilmesi zorunluluğu yoktur. Ne zaman ortaya çıkarsa çıksın geçerliğini korur. Dava konusu vasiyetname, ölenin son arzularını yansıtacak niteliktedir. Bunun hatıra defterine yazılmış olması niteliğini değiştirmez. Öyle ise davanın reddedilmesi gerekirken, olaya uymayan sebep ve düşüncelere vasiyetnamenin iptaline karar verilmesi Usul ve Kanun'a aykırıdır..." sonucuna varılmıştır.

Nitekim T.C.Yargıtay 2.Hukuk Dairesi E.1079 K.1158 T.26.2.1974 sayılı kararında "...el yazısıyla vasiyetname koşulları gerçekleştirmiş ise, vasiyetname, "tevdil edilme" bile geçerlidir..." hükmüne varmıştır.

Nitekim T.C.Yargıtay 2.Hukuk Dairesi E. 1977/3606 K. 1977/3750 T. 3.5.1977 sayılı kararında; "...Vasiyetnameyi saklamak için alan kişi, ölüm üzerine onu, Sulh Hâkimine vermekle yükümlüdür. Miras bırakan sağlığında düzenlediği vasiyetnameyi, saklamak için oğlu (H) ya vermiş (M.K. 535/2), o da Sulh Hâkimine tevdi etmiş, mirasçılar çağırılmış ve vasiyetname önlerinde açılmıştır. (M.K. 536 - 537). Mirasçılarının iptâl davası hakları (M.K. 499 - 500) saklıdır. Sulh Hâkimi sadece vasiyetnameyi açmakla görevlendirilmiş olup, iptâl isteğini inceleme görevi Asliye Hukuk Hâkiminindir..." hükmüne varmıştır⁹⁰.

Türk Medeni Kanunu Velayet, Vesayet ve Miras Hükümlerinin Uygulanmasına İlişkin Tüzük' ün 36'ncı maddesinde el yazılı veya resmi vasiyetnamelerin, vasiyetçinin ölümünden sonra açılıp okunması ve saklanıp korunması konusu ayrıntılı olarak düzenlenmiştir⁹¹.

⁹⁰ (Erişim)www.kazanci.com.tr.

⁹¹Serozan ve Engin a.g.e.,s.263.

1.2.2.3.Sözlü Vasiyet

1.2.2.3.1.Sözlü Vasiyetin Şekil Şartları

Türk Medeni Kanunu'nda 539 ila 541 arasında ölüme bağlı tasarruflarımızın son türü olan sözlü vasiyet yer almaktadır. Sözlü vasiyete ancak olağanüstü hallerde başvurulabilir. Başvurma şartları kanunda belirlenmiştir. Sözlü vasiyeti, resmi ve el yazılı vasiyetname türlerinden ayıran en önemli unsuru vasiyetin yapıldığı anda bir belgenin bulunmamasıdır.

Kanun koyucu nitelendirmede çelişki oluşturabilir kaygısı ile “sözlü vasiyetname” yerine “sözlü vasiyet” terimini kullanmayı uygun görmüştür. Ancak yapılan bu değişiklik her ne kadar kavram kargaşasını önlemek amacıyla yapılmış olsa da amacına ulaşmamış aksine bugüne kadar özel bir ölüme bağlı kazandırma türü anlamını taşıyan “vasiyet” kavramıyla gereksiz bir karışıklık oluşturmuştur⁹².

Sözlü vasiyetin olağanüstü koşullarda yapılması sebebiyle kendi içinde pek tabii olarak bir takım sakıncalar barındırmaktadır. Bunlardan en önemlisi içeriğinin vasiyetçinin son arzularına uygunluğunun ispatıdır. Vasiyetçi vasiyetini sözlü olarak yapmakta oysaki vasiyetin belgelenmesi onun ölümünden sonra olmaktadır. Bu da vasiyetçinin gerçek iradesinin belgelere tam olarak yansıtılıp yansıtılmadığı konusunda şüphelere yol açmaktadır. İrade artık aramızda yer almadığı için vasiyetin sağlanmasını yapma imkânı bulunmamaktadır. Bu nedenle sakıncaların önüne geçmek için kanun koyucu sözlü vasiyeti yerinde olarak uygulama alanını daraltmış, hükmünü süreye bağlı tutarak geçici kabul etmiş ve istisnai ölüme bağlı tasarruf olarak düzenlemiştir⁹³.

Sözlü vasiyetin maddi şartları arasında olağanüstü bir halin mevcut olması ve başka bir şekilde vasiyet yapma olanağının bulunmaması gerekmektedir. Her iki şartın aynı anda bulunması zorunludur⁹⁴. Sözlü vasiyet yapma şartları oluşsa dahi kişi resmi

⁹²Serozan ve Engin,**a.g.e.**,s.265.;Hatemi,**a.g.e.**,s.64.

⁹³İnan,Ertaş ve Albaş,**a.g.e.**,s.191.;İmre ve Erman,**a.g.e.**,s.91.

⁹⁴Ayan,**a.g.e.**,s.82.;Dural ve Öz,**a.g.e.**,s.88-89.

veya el yazılı vasiyetname yapma olanağına sahipse bu takdirde yapılan sözlü vasiyet hükümsüzdür⁹⁵.

Türk Medeni Kanunu'nda 539'uncu maddesinde sayılan olağanüstü haller "gibi" kelimesinin kullanımı ile sınırlı sayıda olmadığını göstermektedir. Olağanüstü durum vasiyetin yapıldığı anda mevcut olmalıdır. Olağanüstü durumlar her olayda ayrı ayrı değerlendirilmelidir. Olağanüstü hallere örnek olarak kanun yakın ölüm tehlikesini, ulaşımın kesilmesini, hastalıkları ve savaş halini vermiştir⁹⁶.

Örnekleyici olan bu halleri kısaca incelersek; ölüm tehlikesinin yakın olup olmadığını belirlemede objektif ve sübjektif ölçütlerden yararlanırız. Ölüm tehlikesine yakın bir durum söz konusu ise objektif ölçüt tamamlanmış olur. Sübjektif ölçütte ise bakılması gereken vasiyetçinin ruh halidir. Vasiyetçiye karşı hastalığının ağırlaşmadığı günlerinde neden el yazılı veya resmi vasiyetname yapmadığı konusunda bir ithamda bulunulamaz. Çünkü bir kimse istediği gün ve anda vasiyet yapabilir. Burada önemli olan vasiyet yapılırken kişinin içinde bulunduğu durumdur⁹⁷. Yargıtay bu konuda çok titiz davranmaktadır.

Nitekim T.C Yargıtay 2.Hukuk Dairesi E.7372 K.8705 T.29.9.1992 sayılı kararında sözlü vasiyetname yapmanın koşullarının sınırlandırıldığı kararına varıp; "...sözlü vasiyetin, yapılabilmesi için ölüm tehlikesi, ulaşımın kesilmesi, bulaşıcı hastalık, harp gibi önemli bir halin varlığı gerekir. Kalp hastası olmak, sözlü vasiyet için, yeterli değildir..." hüküm altına almıştır.

Olağanüstü durumların arasında yer alan bu hal tek başına aslında tüm halleri kapsamaktadır⁹⁸.

Nitekim T.C Yargıtay 2.Hukuk Dairesi E.1986/9662 K.1986/10198 T.2.11.1986 sayılı kararında; "...Ölüm tehlikesi ve benzeri durumlarında ve kanunda gösterilen

⁹⁵Hatemi,**a.g.e.**,s.85.;İnan,Ertaş ve Albaş,**a.g.e.**,s.192.;İmre ve Erman,**a.g.e.**,s.92.;Dural ve Öz,**a.g.e.**, s.89.;Oğuzman,**a.g.e.**,s.126.

⁹⁶Ayan,**a.g.e.**,s.82.;İnan,Ertaş ve Albaş,**a.g.e.**,s.191.

⁹⁷İmre ve Erman,**a.g.e.**,s.92.;Dural ve Öz,**a.g.e.**,s.89.;Öztan,**a.g.e.**,s.185.;Kocayusufpaşaoğlu,**a.g.e.**, s.220.

⁹⁸İmre ve Erman,**a.g.e.**,s.93.,Kocayusufpaşaoğlu,**a.g.e.**,s.219.

fevkalade hallerinden dolayı vasiyet eden, resmi vasiyet düzenlemez veya el yazısıyla vasiyetname tanzim edemez ise vasiyetini sözlü olarak yapabilir (TM.K.486/1) Sözlü vasiyetin 13.2.1982 tarihinde yapılmasına rağmen ölümün 17.2.1982 tarihinde meydana geldiği anlaşılmaktadır. O halde mahkemece yapılacak iş sözlü vasiyetin yapılmasından sonra geçen beş gün içinde vasiyet edenin resmi şekilde veya el yazısıyla vasiyetname düzenlemesini önleyici ağır sağlık şartlarının (koma halinin) devam edip etmediğini belirlemekten ibarettir. Çünkü sözlü vasiyet istisnâ bir vasiyet biçimi olup asıl olan diğer şekillerde vasiyetin düzenlenmesidir. Bu durumda davanın reddedilebilmesi için sözlü vasiyet düzenlenmesini gerektiren sağlık şartlarının ölüme kadar geçen beş gün içinde de devam edip etmediğinin kesinlikle tespit edilmesi zorunludur. Bu yön gözönünde tutulmadan eksik inceleme ile davanın reddine karar verilmesi Usul ve Kanun'a aykırıdır..." hükmüne varmıştır⁹⁹.

Ulaşımın kesilmesi neticesinde vasiyetçi ya da vasiyetin hazırlanmasına katılması gereken kişilerin bir araya gelememesi durumunda da sözlü vasiyet yapma olanağı doğmaktadır. Ulaşımın fiilen kesilmesi gerekmekte olup ayrıca ölüm tehlikesinin bulunması da gerekmektedir. Tek fark olarak ölüm tehlikesinin yakın olma olgusu aranmamakta olup tehlikenin varlığı yeterlidir¹⁰⁰.

Hastalık halini eski MK 486' dan farklı olarak "bulaşıcı" ibaresi kaldırılmıştır. Aslında hastalık halinden anlamamız gereken bulaşıcı olup olmaması değil vasiyetçi veya vasiyet yapılmasına katılan kişilerin diğer vasiyet türlerine başvuramayacak nitelikte bir hastalık olmasıdır¹⁰¹.

Savaş hali durumunda da diğer yollara başvurma imkânı olamaması durumunda sözlü vasiyet gerçekleştirilebilir¹⁰².

Sözlü vasiyet yapmanın şekil şartları arasında vasiyetçinin son arzularını iki tanığa anlatması ve tanıklarında vasiyetçinin beyan ettiği son arzularını belgelemeleridir. Vasiyetçi, ölümünden sonra gerçekleşmesini arzu ettiği konuları iki tanığa, her

⁹⁹ (Erişim)www.kazanci.com.tr.

¹⁰⁰ Dural ve Öz,**a.g.e.**,s.90.;İmre ve Erman,**a.g.e.**,s.93vd.

¹⁰¹ İmre ve Erman,**a.g.e.**,s.94.;farklı görüş için bkz. Dural ve Öz,**a.g.e.**,s.90.

¹⁰² Dural ve Öz,**a.g.e.**,s.90.;İmre ve Erman,**a.g.e.**,s.94.

ikisine birden aynı zamanda olmak üzere söyler ve bu arzularını belgelemelerini ister¹⁰³. Böylece vasiyetçi iki tanığa dileklerini ya yazmaları ya da yazdırmaları konusunda görev yükler. Tanıklar bu görevi kabul etmekle yükümlü değildirler. Ancak kabul ettikleri takdirde vasiyetçi ile aralarında vekâlet ilişkisinin doğacağı kabul edilir. “Okur-yazar olma koşulu” dışında resmi vasiyetnamede tanıklar için öngörülen koşullar burada da aynen geçerlidir.

Tanıklar vasiyetçinin son arzularını iki ayrı şekilde belgeleyebilirler. Birinci olasılıkta; tanıklardan herhangi biri vasiyetçinin beyanlarını kendi el yazısı ile kaleme alabilir. Ancak vasiyetçinin son arzularını başkalarına yazdırıp tanıklara vermesi geçersizdir¹⁰⁴. Tanıklar yazılı hale getirirken dikkat emesi gereken beyanın yapıldığı yeri ve tarihi (yıl, ay, gün) belirtmesi gerekmektedir. Tanıklar vasiyet metnini el yazısı ile yazmak zorunda olmayıp makine ile de yazabilirler¹⁰⁵. Dikkat edilmesi gereken nokta imzanın el yazısı ile atılmasıdır¹⁰⁶. El yazılı vasiyetnamede yer şartının ortadan kalkmasına rağmen sözlü vasiyet için muhafaza edilmesi unutulurken mi bilerek mi yapıldığı konusu tartışmalıdır. Kanaatimce vasiyetin yapıldığı yerin yazılması, sözlü vasiyetin şartlarının oluşup oluşmadığını değerlendirmede önem arz edecektir. Bu nedenle el yazılı vasiyetname de her ne kadar yer şartı ortadan kalkmış olsa da burada yer şartının korunması yerindedir. Tanıklardan bir tanesinin yazdığı metni diğeri de imzasını atar. Yazıya dökülen son arzuları vakit kaybetmeden bir Sulh veya Asliye Hukuk Mahkemesine teslim ederler. Tanıklar metne döktükleri vasiyeti posta yoluyla mahkemeye göndermeleri şekil eksikliği oluşturacaktır, bizzat kendi elleri ile teslim etmekle yükümlüdürler¹⁰⁷. Mahkemeye metni verirken sözlü vasiyet koşullarının gerçekleştiğini, vasiyetçiyi ehil gördüklerini olağanüstü hal içinde vasiyetçinin kendilerine sözlü olarak beyanda

¹⁰³Dural ve Öz,**a.g.e.**,s.91.;Kocayusufpaşaoğlu,**a.g.e.**,s.222.;Oğuzman,**a.g.e.**,s.127.

¹⁰⁴Y.2.HD.,T.29.12.1975,E.9769,K.9774

¹⁰⁵Dural ve Öz,**a.g.e.**, s.92.;İmre ve Erman,**a.g.e.**,s.96.;farklı görüş için;Kocayusufpaşaoğlu,**a.g.e.**, s.223.

¹⁰⁶Dural ve Öz,**a.g.e.**,s.92.;İmre ve Erman,**a.g.e.**,s.96.;Kocayusufpaşaoğlu,**a.g.e.**,s.223.

¹⁰⁷İnan,Ertaş ve Albaş,**a.g.e.**,s.193.;Dural ve Öz,**a.g.e.**,s.93.;İmre ve Erman,**a.g.e.**,s.97.;Oğuzman,**a.g.e.**, s.128.;Eren,**a.g.e.**,s.83.

bulduklarını ifade ederler¹⁰⁸. Yazılı belgeyi mahkemeye iletmekte geç kalmaları durumunda vasiyetin iptali istenebilir.

Nitekim T.C Yargıtay 2.Hukuk Dairesi E.8059 K.75 T.11.1.1974 sayılı kararında; "...sözlü vasiyet, ölümden 2 gün sonra sulh hâkimine tevdi edilmiştir. Vasiyetname, "hemen" tevdi edilmediğinden, geçersizdir..." sonucuna varmıştır.

Nitekim T.C Yargıtay Hukuk Genel Kurulu E. 1976/519 K. 1976/2568 T. 29.9.1976 sayılı kararında ; "...Sözlü vasiyette, vasiyet kendilerine takrir olunan iki tanığın Medeni Kanununun 487/1. maddesinde öngörülen surette yazılış ve imzadan sonra vasiyetnameyi ikisi birlikte vakit geçirmeksizin bir mahkemeye bizzat vermeleri zorunludur. Olayda vasiyetnamenin bu esasa aykırı olarak posta ile gönderildiğinin anlaşılmasına göre mahkemece, Hukuk Genel Kurulunca da benimsenen özel daire bozma kararına uyulmak gerekirken önceki kararda direnilmesi usul ve yasaya aykırıdır. Bu nedenle direnme kararı bozulmalıdır..." sonucuna varmıştır¹⁰⁹.

İkinci olasılıkta ise; tanıklardan biri bizzat kaleme almak yerine her iki tanık vakit geçirmeksizin(MK.m.2 dikkate alınarak değerlendirilmesi gerekir) hâkime sözlü olarak iletebilirler ve hâkim tarafından vasiyet tutanağa geçirilerek belgelenmiş olur. Belgelenmiş tasarruf tanıklar tarafından imzalanır¹¹⁰. Tanıkların kanun hükmünü bilmemeleri sebebiyle gecikmeleri geçerli bir mazeret sayılamaz. Objektif imkânsızlıklar sebebiyle gerçekleşen gecikmeler bu durumun istisnalarıdır¹¹¹. Yüksek Yargıtay 2. Hukuk Dairesi, gecikmeksizin olgusunu, "aynı gün" olarak anlamaktadır.

Kökleşen içtihatlarda, tanıkların, sözlü vasiyetin "yapıldığı" tarihten 3 gün, 9 gün, 13 gün, 1 hafta, 1 ay sonra sözlü vasiyetin Sulh Hukuk hâkimine iletilmesini, geçersiz kabul etmiştir¹¹².

¹⁰⁸İmre ve Erman,**a.g.e.**,s.98.;Ayan,**a.g.e.**,s.83.;Öztañ,**a.g.e.**,s.187.

¹⁰⁹(Erişim)www.kazanci.com.tr.

¹¹⁰Dural ve Öz,**a.g.e.**,s.94.;Kocayusufpaşaoğlu,**a.g.e.**,s.226.;Eren,**a.g.e.**,s.84.;İmre ve Erman,**a.g.e.**,s.98.

¹¹¹İmre ve Erman,**a.g.e.**,s.98.

¹¹²2.HD. 11.1.1974 T..E8059,K:75.

Mahkemeye sözlü beyanda bulunurken sözlü vasiyet koşullarının gerçekleştiğini, vasiyetçiyi ehil gördüklerini olağanüstü hal içinde vasiyetçinin kendilerine sözlü olarak beyanda bulduklarını ifade ederler¹¹³. Tanıkların mahkemeye verdikleri beyanları bu şartları içermelidir aksi takdirde vasiyetin şekil eksikliği nedeniyle iptali istenebilir¹¹⁴.

Sözlü vasiyeti, iki tanık Sulh veya Asliye Hukuk hâkimine tevdi eder. Bu kuralın, 3 istisnası vardır. Bunlar;

TMK m.540/son Askerlerin, ülke sınırları dışında seyreden bir ulaşım aracında bulunanların, sağlık kurumunda tedavi edilenlerin sözlü vasiyet düzenleyebilmesi konusunda özel bir hüküm getirmiştir. Bu hükme göre, “ Sözlü vasiyet yoluna başvuran kimse askerlik hizmetinde bulunuyorsa, teğmen veya daha yüksek rütbeli bir subay; Ülke sınırları dışında seyreden bir ulaşım aracında bulunuyorsa, o aracın sorumlu yöneticisi; sağlık kurumlarında tedavi edilmekteyse, sağlık kurumunun en yetkili yöneticisi hâkim yerine geçer”.

EMK m. 487’den farklı olarak ülke dışında seyahat edenler ve bir sağlık kurumunda tedavi edilenler için de aracın sorumlu yöneticisi, sağlık kurumunun en yetkili yöneticisi gibi kişilerin vasiyetin saklanması konusunda yetkili kılınması eleştirilmektedir¹¹⁵. Böyle bir durum içinde bulunan kişiler, sözlü vasiyet yapmak isterlerse, iki tanık önünde son arzularını ifade ederler. Tanıkların bu son arzuları hâkime vakit geçirmeksizin ulaştırmaları zor olduğu için, kanun, vasiyet metninin hâkim yerine maddede sözü geçen kişilere saklanmak üzere verilmesini hüküm altına almıştır. Hâkim yerine geçecek olan kişilerin kimler olacağı Velayet, Vesayet, Miras Tüzüğü m.37/son’da açıklanmıştır. Buna göre, “ Türk Medeni Kanununun 540’ ıncı maddesinin son fıkrasının uygulanmasında, sözlü vasiyet yoluna başvuran kimse, askerlik hizmetinde bulunuyorsa teğmen veya daha yüksek rütbeli bir subay; sağlık kurumlarında tedavi edilmekteyse, baştabip, baştabip yoksa yardımcı, onlar da yoksa nöbetçi tabip, bunlardan hiçbiri yoksa hastane müdürü; sözlü vasiyet yoluna başvuran kimse ülke sınırları

¹¹³İmre ve Erman, **a.g.e.**, s.99.; Ayan ,**a.g.e.**, s.83.; Öztan, **a.g.e.**, s.187.; Dural ve Öz, **a.g.e.**,s.93.; Eren,**a.g.e.**,s.83.

¹¹⁴ İmre ve Erman,**a.g.e.**,s.98.

¹¹⁵Hatemi,**a.g.e.**,s.85.;Dural ve Öz,**a.g.e.**,s.94 vd.;Öztan,**a.g.e.**,s.187.

dışında seyreden bir ulaşım aracında bulunuyorsa, otobüste kaptan şoför, uçakta pilot, gemide kaptan, trende kondüktör veya şef tren veya bunların yardımcıları hâkim yerine geçer”.

1.2.2.3.2.Sözlü Vasiyetin Hükümden Düşmesi

Sözlü vasiyet yapılmasını gerektiren olağanüstü halin ortadan kalkmasından itibaren bir ay sonra, şayet vasiyetçi hayatta ise, sözlü vasiyet mahkeme kararına gerek olmaksızın kendiliğinden hükümsüzleşir (MK m. 541)¹¹⁶. Vasiyet hiç yapılmamış gibi sonuç doğurur bu durumda hükümsüzlük geçmişe etkilidir. Vasiyetçi bir aylık süre dolmadan vefat etmişse veya ölüme bağlı tasarruf yapma ehliyetini devamlı olarak kaybetmesi durumunda vasiyet sürekli olarak geçerli hale gelir¹¹⁷.

1.2.3.Vasiyetin Yorumu

Yorum, her türlü hukuki işlemde olduğu gibi vasiyet kurumunda da karşımıza çıkar. Vasiyetin içeriğini oluşturan maddi anlamda ölüme bağlı tasarruflar her zaman açık, anlaşılır değildirler. Vasiyetçinin kullanmış olduğu ifadeler, yaşam tarzı, eğitim durumu, sonraki gelişmeleri takip edememe durumu, hayata bakış açısı ve benzeri sebepler dolayısıyla vasiyetin içeriği hakkında şüpheye düşülebilmektedir¹¹⁸. Vasiyetçi konuşamayacak durumda olduğundan vasiyetindeki beyanlarına bizzat açıklık getiremeyeceğinden, gerçek iradesinin tespiti ancak yorum yoluyla olabilir¹¹⁹. Kanun koyucu vasiyeti ayakta tutmak için böyle bir olanak tanımıştır bu nedenle yorumun vasiyette işlevi oldukça önemlidir. Vasiyetin düzenlendiği tarih ile yürürlüğe girdiği tarih arasında genelde uzunca bir sürenin geçmiş olması da yorumu

¹¹⁶İmre ve Erman,**a.g.e.**,s.100.;İnan, Ertaş ve Albaş,**a.g.e.**,s.193.; Oğuzman,**a.g.e.**,s.129.; Eren,**a.g.e.**,s.84.

¹¹⁷İmre ve Erman,**a.g.e.**,s.100.;İnan,Ertaş ve Albaş,**a.g.e.**,s.193-194.;Kocayusufpaşaoğlu,**a.g.e.**, s.227.;Dural ve Öz,**a.g.e.**,s.95.

¹¹⁸Öztan,**a.g.e.**,s.194.;Ergüne,**a.g.e.**,s.33.;Gençcan,**a.g.e.**,s.288.

¹¹⁹Kocayusufpaşaoğlu,**a.g.e.**,s.321.;Serozan ve Engin,**a.g.e.**,s.334.

güçleştirmektedir. Vasiyet karşı tarafa yöneltilmesi gerekmeyen tek taraflı irade beyanına dayanması ve her zaman geri alınabilen bir taraflı ölüme bağlı tasarruf olduğundan Borçlar Hukuku' muzdan farklı olarak karşı tarafın beyana olan güvenini koruma ihtiyacı duyulmamaktadır. Her zaman vasiyetçinin iç iradesi göz önünde tutulur. Muhatap olmadığı için, tek taraflılık unsuru içermesinden mütevellit muhatabın ne anlaması gerektiği araştırılmaz. TMK m.2 uyarınca karşı tarafın vermesi gereken anlam değil, TBK m.19 gereği doğrudan doğruya vasiyetçinin gerçek(iç) iradesi araştırılacaktır. Bu nedenle vasiyetin yorumu “irade prensibine” göre yapılır. İrade prensibi sözleşmelerde geçerli olan güven prensibinden bu yönüyle taban tabana zıttır¹²⁰.

Vasiyetin yorumundan söz edebilmemiz için öncelikle vasiyetçi tarafından geçerli bir şekilde beyan edilmiş son arzuların mevcut olması gerekmektedir. Vasiyeti yorumlarken ihtimaller dâhilinde yola çıkıldığı için tespit edilmeye çalışılan gerçek irade sonuç olarak aslında bir varsayımdan ibarettir. Ancak üzerinde yorum yapılan vasiyet ve onun işaret ettiği dış olgular ile sınırlı olması varsayılan sonucun vasiyetçinin gerçek iradesini yansıttığını kabul etmeyi kolaylaştırır¹²¹.

Yorum; ölüme bağlı muğlâk, eksik veya gizlenmiş işlemlerdeki irade açıklamaları için yapılır, uygulama ve öğretilerde benimsenen yorum kuralları şunlardır;

İrade teorisi; bu görüşe göre önemli olan açıklanmayan iç iradedir. İç irade ile açığa vurulan irade arasında çelişki bulunması halinde amaç, tasarrufun iç iradeye uygun olarak belirlenmesidir.

Açıklanan irade teorisi; bu görüş, irade teorisinin savunduğu görüşün aksine açıklanan iradeye büyük önem atfeder.

Güven teorisi; buna göre, vasiyetçinin açıklaması dürüstlük kurallarına uygun olarak nasıl anlaşılması gerekiyorsa öyle yorumlanmalıdır.

¹²⁰Serozan ve Engin,**a.g.e.**,s.340.;Kocayusufpaşaoğlu,**a.g.e.**,s.322.;Hatemi,**a.g.e.**,s.108 vd.

¹²¹Ergüne,**a.g.e.**,s.36 vd.

Yorum kuralları, belirtilen yorum teorilerinin tümü, yorumlanacak irade açıklamasının dayanağının öncelikle vasiyetin metni içinde aranıp bulunmasını ön görmektedir. Metin yoruma gerek duyulmayacak kadar açık ve anlaşılır ise aynen uygulanır. Yorumu gerektiren bir durumun varlığı halindeyse asıl olan vasiyetteki metindir. Metin yeterli bilgi vermeye elverişli değil ise o zaman vasiyet dışındaki olgulara (vasiyetçinin bıraktığı notları, mektupları, tanık sözleri, dostlukları, alışkanlıkları öğrenim durumu gibi) başvurulur.

Hukuki işlemlerde yorumun başlıca amaçları şunlardır: hukuki işlemin kanunun öngördüğü şekilde gerçekleşip gerçekleşmediğini tespit etmek (ki biz bunu açıklayıcı yorum olarak tanımlıyoruz), ya da mevcut bir hukuki işlem varsa, bunun içeriğini belirlemek ve hukuki işlemde yer alan boşlukları doldurmaktır (bunu da tamamlayıcı yorum olarak tanımlıyoruz). Her iki yorum türünün de varmak istediği amaç aynı olmakla birlikte izlediği yöntem birbirinden farklıdır. Ancak bu iki yorum türünü birbirinden kesin sınırlarla ayırmak pek mümkün değildir. Çünkü vasiyetçinin fiili iradesinin nerede bittiğini ve farazi iradesinin nerede başladığını belirlemek her zaman kolay olmayabilir. Bu iki tür yorumu birbirinden ayırabilmemiz için ayrı ayrı değinmemiz yerinde olacaktır. Açıklayıcı yorum; muğlâk, eksik, çapraşık, hatta gizli irade beyanı ile gerçekte ne söylemek istediğinin hukuken tespit edilmesidir. Kanun koyucu belirlemiş olduğu şekil şartı ile yapılması gereken yorumun sınırlarını aslında çizmiştir. Vasiyette yer alan kelimeler açık ise bu ilke uygulanamaz ve uygulanmasına gerek yoktur. Vasiyette açıkça yer verilmemekle birlikte üstü kapalı şekilde bir ifade varsa bu takdirde bu yorum yoluna başvurulur vasiyetçinin gerçek iradesine uygun olarak hukuken sonuç doğurması sağlanmalıdır¹²². Açıklayıcı yorumda, şekle uygun olarak yapılan beyanların gerçek anlamı ortaya çıkarılmaktadır. Tamamlayıcı yorumda ise, vasiyetçinin ölüme bağlı tasarrufundaki eksiklikleri, boşlukları ve karşılaşılan engelleri tamamlamaya yönelik bir çalışma söz konusudur. Bu yorum yolu ile vasiyetin düzenlenmesinden sonra ortaya çıkan ve vasiyetçi tarafından öngörülemeyen sonraki değişikliklere farazi iradesini tespit ederek uyarlanmasıdır.

¹²²Öztaş, a.g.e., s.195 vd.; Ergüne, a.g.e., s.44 vd.; Rona Serozan, Ölüme Bağlı Tasarrufların Yorumuna Değişik Bir Yaklaşım, Halit Kemal Elbir'e Armağan, der. İstanbul: Beta yayınları, 1996, s.425

Aynı zamanda yorumun amacı, sadece olguları araştırmak değil, vasiyete hukuken bağlanabilecek anlamı açığa çıkarmaktır¹²³. Elbette bu iki yorum türü dışında başka türler de mevcuttur. Bunlara kısaca değinmek gerekirse; baştan eksik olan beyanların tamamlanması, beklenmedik gelişmeler yüzünden sonradan ortaya çıkan hesap dışı açıklamaların değişen koşullara uyarlanması, geçersiz ifadelerin geçerli ifadelere dönüştürülmesi (tahvil), tümüyle geçerli olmayan işlemin sadece belirli bir kısmının geçersiz işleme indirgenmesi, işlemin etkisizlikten kurtarmak için “düzeltici yorum” yapılması gibi¹²⁴.

Vasiyetin yorumu, niteliği gereği, bir tespit davası olsa da eda davası açma imkânı varken tespit davasının açılmayacağı kuralı burada uygulanamaz. Çünkü bir kimsenin vasiyete dayanarak hak talebinde iddia edebilmesi için öncelikle vasiyetçinin kazandırma iradesinin belirlenmesi gerekmektedir. Bu dava, Asliye Hukuk Mahkemesi görev alanına girmektedir. Yargısal denetim yolu açıktır¹²⁵.

Nitekim T.C. Yargıtay 2. Hukuk Dairesi E. 2009/52 K. 2009/6513 T. 6.4.2009 sayılı kararı; “...Dava dilekçesinde yer alan açıklamalara göre; talep, vasiyet alacaklısının vasiyetnamenin yorumlanması suretiyle belirlenmesine ilişkin olup Türk Medeni Kanunu'nun 504/2 maddesine dayanmaktadır. Vasiyetnamenin yorumuna ilişkin hükümler çerçevesinde delillerin toplanıp değerlendirilerek sonucuna göre vasiyet alacaklısının ya da vasiyet lehtarının belirlenmesi gerekirken, edayı isteme hakkının kime ait olduğu bilinmeden, davacının eda davası açacakken tespit davası açması gerekçesiyle isteğin reddi doğru görülmemiştir...” hükmüne varmıştır¹²⁶.

1.2.3.1.Vasiyete İlişkin Özel Yorum Kuralları

1.2.3.1.1.Favor Testamenti İlkesi

Favor testamenti çok eski ve yaygın bir prensiptir. Vasiyetçinin irade beyanı çeşitli şekillerde anlaşılabiliriyorsa, tasarrufun korunması lehine yorum yapılarak

¹²³Öztañ,a.g.e.,s.198.;Ergüne,a.g.e.,s.51.

¹²⁴Serozan ve Engin,a.g.e.,s.335-336.

¹²⁵Ergüne,a.g.e.,s.38.

¹²⁶(Erişim)www.kazanci.com.tr.

vasiyetçinin son arzularının gerçekleşmesini sağlayan yoruma üstünlük tanınmalıdır¹²⁷. Bu ilke Türk Medeni Kanunu’nda açıkça düzenlenmemiş olsa da bazı maddeler bu ilkenin somut görünüm biçimleridir. Bunlar;

TMK m. 504/f.2” Ölüme bağlı tasarrufta kişinin veya şeyin belirtilmesinde açık yanılma hâlinde miras bırakanın gerçek arzusu kesin olarak tespit edilebilirse, tasarruf bu arzuya göre düzeltilir.”

TMK m.512/f.3c.1 “Sebebin varlığı ispat edilememiş veya çıkarma sebebi tasarrufta belirtilmemişse tasarruf, mirasçının saklı payı dışında yerine getirilir; ancak, miras bırakan bu tasarrufu çıkarma sebebi hakkında düştüğü açık bir yanılma yüzünden yapmışsa, çıkarma geçersiz olur.”

TMK m. 515/f.3 “Anlamsız veya yalnız başkalarını rahatsız edici nitelikte olan koşullar ve yüklemeler yok sayılır.”

TMK m. 519/f.2” Tasarrufu yerine getirme yükümlüsü, mirasçılığı veya kendisine bırakılan kazandırmayı reddetmiş ya da miras bırakandan önce ölmüş veya mirastan yoksun kalmış olsa bile tasarruf yürürlükte kalır; yerine getirme borcu, bu durumlardan yararlananlara geçer. ”

TMK m.551/f.2” Bunlardan biri görevi kabul etmez veya edemez ya da herhangi bir sebeple görevi sona ererse, miras bırakanın tasarrufundan aksi anlaşılmadıkça diğerleri göreve devam eder. ”

TMK m.558/f.2-3 “Dava, ölüme bağlı tasarrufun tamamının veya bir kısmının iptaline ilişkin olabilir. İptal davası, ölüme bağlı tasarrufla kendilerine, eşlerine veya hısımlarına kazandırma yapılanların tasarrufun düzenlenmesine katılmalarının yol açtığı sakatlığa dayandığı takdirde tasarrufun tamamı değil, yalnız bu kazandırmalar iptal edilir. ”

TMK m.577/f.2 “Tüzel kişiliği bulunmayan bir topluluğa belli bir amaç için yapılan kazandırmaları, o topluluk içindeki kişiler, miras bırakan tarafından belirlenen bu amacı gerçekleştirme kaydıyla birlikte edinmiş olurlar; amacın bu yolla gerçekleştirilmesine olanak yoksa yapılan kazandırma vakıf kurma sayılır. ”

¹²⁷Kocayusufpaşaoğlu,**a.g.e.**,s.323.;Öztañ,**a.g.e.**,s.199.;Serozan,**a.g.m.**,s.429

TMK m.583/f.2 “Miras bırakan tarafından ön mirasçı atanmamışsa, yasal mirasçı, ön mirasçı sayılır.

”Sağlar arası işlemlerde yaptırım olarak kesin hükümsüzlük sebepleri arasında yer alan (ehliyetsizlik, hukuka ve ahlaka aykırılık, şekle aykırılık) ölüme bağlı tasarruflarda (TMK m. 557) iptal edilebilirlik olarak düzenlenmiş olması da favor testamenti ilkesinin aslında bizim hukukumuzda da ne kadar özüksendiğinin bir göstergesidir.

Yukarıda sayılan hükümlerin ortak hedefi, geçersizlik nedeninin vasiyeti kısmen ya da tamamen etkilemesini engellemeleri ve getirdikleri çözümler(tahvil) yoluyla vasiyetçinin iradesine duyulan saygının açık bir ifadesi olacaktır¹²⁸.

Bu ilke gereği vasiyetçinin açıkça beyan ettiği bir hususu değiştirilemez, düzeltilemez veya tamamlanamaz. Çünkü vasiyet kanunda belirlenmiş şekil şartlarına bağlanmıştır. Bu ilke ile kanun hükümlerinin yorumlanması söz konusu olmayıp ölüme bağlı tasarruflarda kullanılan irade beyanlarının yorumuna ilişkin bir kuraldır¹²⁹. Vasiyetçi tarafından yapılan saik hataları nedeniyle vasiyetin iptali yoluna gidilmeyip hatta temel hatası niteliğinde olmayan saik hataları varsa vasiyetin geçerliliğine etki etmemelidir¹³⁰.

Nitekim T.C Yargıtay Hukuk Genel Kurulu E.1982/2-699 K.1984/530 T.9.5.1984 sayılı kararında; “...Ölüme bağlı tasarrufların onları geçersiz kılacak şekilde değil, geçerliğini sağlayacak biçimde yorumlanması gerekir. Bu miras hukukunun başta gelen maddelerinden biridir. Onun için, vasiyetin geçerliğini sağlamaya yönelik yorum kuralı, iptalinden önce gelir. Öte yandan vasiyetçinin iradesine değer verilerek, onun gerçek arzusunu bulmak da zorunludur. Bu bakımdan, miras bırakanın vasiyetnamesinde kullandığı "Hava hakkı" deyiminin, 634 sayılı Kat Mülkiyeti Kanunundaki kat irtifakı olarak yorumlanması gerekir. Buna rağmen, Medenî Kanunla kaldırılmış olan "Hava hakkı" vasiyet

¹²⁸Ergüne,**a.g.e.**,s.77 vd.;İnan,Ertaş ve Albaş,**a.g.e.**,s.268.

¹²⁹İmre ve Erman,**a.g.e.**,s.117.;Serozan ve Engin,**a.g.e.**,s.350.

¹³⁰Hatemi,**a.g.e.**,s.108.;aksi görüş için Serozan ve Engin,**a.g.e.**,s.340.

edildiğinden ve bunun da mümkün olmadığından söz edilerek davanın reddedilmesi usul ve kanuna aykırıdır...” hükmüne varmıştır.

Ek olarak T.C Yargıtay Hukuk Genel Kurulu E.1990/2-346 K.1990/586 T.21.11.1990 sayılı kararı; “...Sağlar arası işlemlerde olduğu gibi, ölüme bağlı tasarruflarda da tasarrufu yapan tarafından açıklanan irade ile bu tasarrufların metninin saptanması gerçek anlamının vasiyetçinin son arzusuna uygun biçimde belirlenmesi ve açıklığa kavuşturulması büyük önem taşımaktadır. Bunun saptanmasında da yorum kurumunun uygulanması gerektiği aşikârdır. Hemen belirtmek gerekir ki, Medeni Kanun ve Borçlar Kanununda yoruma ilişkin kurallar geniş biçimde düzenlenmemiş, aksine yorumla ilgili hükümlere az yer verilmiştir. MK’ nun 451/2. maddesinde yer alan "tasarrufu yapan kimse, şahsı veya şeyi tayin ederken açık bir hataya düşmüş ise kendisinin hakiki arzusunu katiyetle tayin mümkün olduğu takdirde hatalı tasarruf bu arzuya göre düzeltilir" biçimindeki hüküm Kanunumuzun ölüme bağlı tasarrufu yapanın gerçek iradesine, son arzusuna, isteğine büyük önem verdiğini açıkça ortaya koymaktadır (Prof. Dr.Bülent Köprülü, Miras Hukuku Dersleri, 2. Bası, S. 222, 223 vd.)...” hükmüne varmıştır¹³¹.

Son olarak favor testamenti ilkesinin uygulanmasını bir örnekle açıklayabiliriz: vasiyetçi vasiyetin de “bana bakmayan kızım Perihan’ı evlatlıktan reddediyorum” şeklinde bir beyanda bulunmuşsa, hukukumuzda evlatlıktan ret imkânı olmadığı için, vasiyetçinin son arzusu bu prensip yardımıyla mirasçılıktan çıkarma olarak ayakta tutulacaktır.

1.2.3.1.2.Kanuni Mirasın Geçişi Kurallarına Bağlılık

Vasiyette aksi kararlaştırılmamışsa veya belirsizlik söz konusu ise, vasiyetçinin yasal geçiş hükümlerinin uygulanmasını arzu ettiği karine olarak kabul edilir¹³². Bu kural kanunda genel olarak yer almasa da kanun boşluklarını doldurmaya çalışan doktrine ait bir kural olarak uygulanır. Ancak bu kuralın yansımalarını bazı Türk Medeni

¹³¹ (Erişim)www.kazanci.com.tr.

¹³² Oğuzman,**a.g.e.**,s.173.;İmre ve Erman,**a.g.e.**,s.113.;İnan,Ertaş ve Albaş,**a.g.e.**,s.280.

Kanunu maddelerinde görmek mümkündür¹³³. Bunlar; TMK m. 560/f.2” Yasal mirasçuların paylarına ilişkin olarak tasarrufta yer alan kurallar, miras bırakanın arzusunun başka türlü olduğu tasarruftan anlaşılmadıkça, sadece paylaşırma kuralları sayılır.”

TMK m.647/f.3” Aksini arzu ettiği tasarruftan anlaşılmadıkça, miras bırakanın tereke malını bir mirasçıya özgülemesi, vasiyet olmayıp sadece paylaşırma kuralı sayılır.”Son olarak bu prensibi bir örnekle açıklayalım; vasiyetçi Ömer, vasiyetinde terekesinin $\frac{1}{4}$ ini çok sevdiği arkadaşı Yavuz’a bırakmış, geri kalanını, mirasçı sıfatı ile eşi Ayşegül ve kızı Merve’ye ait olacağını bildirmiştir. Böyle bir vasiyette iki çözüm yolu vardır. Birinci yol; eş ve çocuk arasında yarı yarıya bölmek ki bu durumda her biri $\frac{3}{8}$ alacaktır. İkinci yol ise(ki bu prensibe göre bu yol uygulanmalıdır); kanuni miras geçişindeki prensibe sadık kalarak eşin $\frac{3}{4}$ ün $\frac{1}{4}$ ini, çocuğun da geri kalanı alacağını (bu durumda eşin eline $\frac{3}{4} \times \frac{1}{4} = \frac{3}{16}$, çocuğun eline $\frac{3}{4} \times \frac{3}{4} = \frac{9}{16}$ geçecektir) kabul etmek gerekir¹³⁴.

1.2.3.1.3.Mirasçı Ataması mı, Vasiyet mi?

Vasiyetçi ölüme bağlı tasarruf da bulunurken mirasçı ataması mı veya belirli mal bırakma mı yaptığı konusunda tereddütlere yol açabilir. Vasiyetçinin kullandığı deyimler bağlayıcı değildir. Önemli olan vasiyetçinin gerçek iradesidir. Bu konuda TMK m.516/f.2” Bir kişinin, mirasın tamamını veya belli bir oranını almasını içeren her tasarruf, mirasçı atanması sayılır.“ düzenlemeye yer vererek olası problemleri çözüme kavuşturmuştur¹³⁵.

Bu konuya bir örnekle son verelim; vasiyetçi terekesinin $\frac{1}{2}$ ini İshak’ a vasiyet ettiğini bildirse dahi, bu tasarrufu vasiyet değil mirasçı ataması olarak kabul etmek gerekmektedir. Çünkü kanuna göre kesirli bir bölümünün tahsisi, mirasçı atamasıdır. Bunun yerine vasiyetçi ananesinden kalma zümrüt yüzüğü kızı Ayşe’yi mirasçı

¹³³ İmre ve Erman,**a.g.e.**,s.113.;İnan,Ertaş ve Albaş,**a.g.e.**,s.280.

¹³⁴Kocayusufpaşaoğlu,**a.g.e.**,s.325.

¹³⁵İnan,Ertaş ve Albaş,**a.g.e.**,s.271.;Dural ve Öz,**a.g.e.**,s.217.;Kocayusufpaşaoğlu,**a.g.e.**,s.325.

atadığını belirtse bu durumda da tasarruf niteliği gereği vasiyet olarak yorumlanması gerekmektedir. Çünkü yapılan tasarruf terekede ki belirli bir mal olup terekenin kesirli bir bölümü değildir.

İKİNCİ BÖLÜM

ÖLÜME BAĞLI TASARRUFLARDA HÜKÜMSÜZLÜK

2.Genel Olarak Kesin Hükümsüzlük

Ölüme bağlı tasarrufların sebepleri ölüme bağlı tasarrufun türüne göre değişmez. Vasiyet için geçerli olan hükümsüzlük halleri miras sözleşmesi için de geçerlidir¹³⁶.

Ölüme bağlı tasarruflar hukuki işlem olduklarından dolayı genel olarak hukuki işlemlerin geniş anlamdaki hükümsüzlük nedenlerine bağlı tutulabilecekleri düşünülebilir. Ancak Türk Medeni Kanunu'nda ölüme bağlı tasarruflar hakkında özellikleri gereği sağlar arası işlemlerden farklılık gösterdikleri için bazı durumlara ilişkin olmak üzere özel kurallar düzenlenmiştir. Türk Borçlar Kanunu'nda yer alan genel hükümsüzlüğe ilişkin hükümlerin ölüme bağlı tasarruflara uygulanmasını uygun bulmamış ve Türk Medeni Kanunu'nda bu konuya ilişkin özel düzenlemelere yer vermiştir. Böyle bir ayrıcalıklı düzenlemeye gidilmesi yerindedir. Çünkü ölüme bağlı tasarrufların istisnai durumlarının sebeplerini yukarıda da belirttiğimiz gibi ölenin son arzu ve dileklerine önem vermek bu nedenle yaptığı tasarrufu ayakta tutmak aynı zamanda ölenin yakınlarının da vasiyetçinin anılarına ilgi gösterebilmelerine imkân sağlamaktır.

Hukukumuzda genel olarak geçersizlik halleri; yokluk, kesin hükümsüzlük(butlan), iptal edilebilirlik, tek taraflı bağlamazlık ve eksiklik olarak sayılabilir¹³⁷. Ölüme bağlı tasarruflarda irade serbestîsi, bazı şartlarda sınırlandırılarak, bir takım yaptırımlar düzenlenmiştir. Özel hukukta irade serbestîsinin sınırlandırılmasına ilişkin olarak öngörülen yaptırımlar genel olarak yokluk ve geçersizliktir.

¹³⁶ Antalya, a.g.e., s.256.

¹³⁷ Ayan, a.g.e., s.120.

Türk Medeni Kanunu hükümleri incelendiğinde ölüme bağlı tasarrufların iki tür hükümsüzlüğe tabi oldukları görülmektedir. Bunlar; ölüme bağlı tasarrufun kanun gereği (kendiliğinden) hükümsüzlüğü ve ölüme bağlı tasarrufun iptalidir. Ancak ölüme bağlı tasarrufun şartları oluşmuşsa yokluk ve mutlak butlan ile sakatlanabilirliği de mümkündür¹³⁸.

Geçersizlik hallerini birbirinden ayırmak ve aralarındaki farkları birer örnekle açmak yerinde olacaktır.

Yokluk, bir hukuki işlemin kurucu unsurlarının eksik olması sonucu o hukuki işlem ve onun hedeflediği ilişkinin hiç doğmamış olmasıdır. Kısacası kurucu unsurları olmayan bir hukuki işlem meydana gelmemiş bir hukuki işlemdir. Bu nedenle “yok”tur. Türk Medeni Kanunu’nda yokluk yaptırımını açık bir şekilde düzenlenmemiş olsa da biz TMK m. 5 hükmü gereğince TBK’nın genel nitelikli hükümleri, uygun düştüğü ölçüde tüm özel hukuk ilişkilerine uygulanır hükmünü dikkate alınarak şartlar dâhilinde bu geçersizlik türü de ölüme bağlı işlemlerinde uygulanabilir. Buna ek olarak TMK m.515/3 “Anlamsız veya yalnız başkalarını rahatsız edici nitelikte olan koşullar ve yüklemeler yok sayılır.” denilerek, şartlar ve yüklemeler bakımından kanunda “yokluk” yaptırımını yer aldığı görülmektedir. Vasiyet yapma iradesi taşımayan sadece vasiyet projesi niteliğindeki belgeler, belirli bir kişiye ait olduğu iddia edilen vasiyetin aslında o kişinin bilgisi ve dâhili olmaksızın üçüncü kişi tarafından düzenlenmiş olması, ölüme bağlı işlemin konusunun imkânsız olması, bilgisayar ile yazılmış ve imzasız bir kâğıt üzerindeki vasiyet yokluk yaptırımına örnek olarak verilebilir. Yokluk yaptırımına tabi bir işlem herhangi bir süreye bağlı olmaksızın her zaman ilgili herkes tarafından işlemin hükümsüz olduğuna dair olumsuz tespit davası açılması mümkündür. İşlem için iptal davası açılmasına gerek yoktur. Çünkü işlem zaten yoktur¹³⁹.

¹³⁸Dural ve Öz,a.g.e.,s.218.;Kocayusufpaşaoğlu,a.g.e.,s.328.;Öztan,a.g.e.,s.200.

¹³⁹Ayan,a.g.e.,s.121.;Ömer Arbek,Miras Hukukunda Ölüm Bağı İşlemlerde İrade Serbestisi Sınırları ve Müeyyidesi,Ankara:Yetkin Yayınları,2007,s.86.;Öztan,a.g.e.,s.201.

Kendiliğinden hükümsüz olma ve iptal halleri konumuz gereği Türk Medeni Kanunu'nda özel olarak düzenlendikleri için ayrı başlıklar altında uzunca yer verilecektir.

Noksanlık; kurucu unsurları tamam olan bir hukuki işlemin hüküm ifade edebilmesi için bir unsurla tamamlanması gereken hallerde işlem askıdadır. Bu durumda ya tamamlayıcı unsur gerçekleşip işlem ayakta kalacak ya da tamamlayıcı unsurun gerçekleşmeyeceği kesin olarak belli olacak ve işlem hükümsüzleşecektir. Geciktirici şarta bağlı hukuki işlemler şartın gerçekleşmesiyle hüküm ifade ederler. Şart gerçekleşinceye kadar işlem askıda hükümsüzdür. Bilindiği üzere ölüme bağlı tasarruflar hükümlerini ancak tasarrufu yapanın ölümü üzerine doğururlar. Kişinin tasarrufu bu durumda geciktirici şarta bağlıdır.

2.1.Ölüme Bağlı Tasarrufların Kendiliğinden Hükümsüz Olması

Aşağıda belirtilen hallerde, geçerli olarak kurulmuş ölüme bağlı tasarruflar kanun gereği kendiliğinden hükümsüz hale gelmektedir. Vasiyeti geçersiz hale getiren sebepler başlangıçta bulunmamaktadır. Ölüme bağlı işlemlerin kendiliğinden geçersiz olması halleri, TMK'nın birçok maddesinde farklı yerlerde düzenlenmiştir. Bunlar sadece yokluk ve butlan sebebiyle kendiliğinden geçersiz olma halleri olmayıp, kanun koyucu bazı olayların sonucunu özel olarak düzenlemiştir. Aşağıda saydığımız haller sınırlı olmayıp, bizim seçmiş olduğumuz başlıca örneklerdir.

2.1.1.Evlilik Birliğinin Ölüm ve Gaiplik Dışında Boşanma veya Butlanla Sona Ermesi

Türk Medeni Kanunu'nun 181. maddesine göre “Boşanan eşler, bu sıfatla birbirlerinin yasal mirasçısı olamazlar ve boşanmadan önce yapılmış olan ölüme bağlı tasarruflarla kendilerine sağlanan hakları, aksi tasarruftan anlaşılmadıkça,

kaybederler". Boşanmadan sonra kanuni miras hakkı sona eriyorsa bu karineden hareketle ölüme bağlı işlemlerin de sona ereceği düzenlenmiştir. Maddeden de anlaşıldığı üzere boşanma kararının kesinleşmesiyle, eşlerin birbirleri lehine yapmış oldukları ölüme bağlı tasarruflar kendiliğinden hükümsüz hale gelirler ta ki aksi tasarruftan anlaşılmış(tasarruftan aksi anlaşılırsa, evlenme sona ermesine rağmen ölüme bağlı tasarruf geçerliliğini korur)olsun. Böylece eşlerden herhangi biri lehine yapılmış olan ölüme bağlı tasarrufu talep edemezler. Türk Medeni Kanunu'nun 159. maddesi gereği aynı yaptırım evlenmenin mutlak veya nisbi butlan ile sona ermesinde de uygulanır¹⁴⁰.

2.1.2.Lehine Ölüme Bağlı Tasarrufta Bulunulan Kimsenin Miras Bırakandan Önce Ölmesi

Lehine ölüme bağlı tasarrufta bulunulan kişi vasiyetçiden önce ölmesi durumunda tasarruf kendiliğinden sona erer. TMK'nın konu ile ilgili maddeleri 548/1, 580/2, 581/2 bunlardır. Tez konumuz, vasiyet tasarrufu ile ilgili olması nedeniyle burada sadece TMK madde 581 üzerinde açıklama yapılacaktır. TMK m.581'' Vasiyet alacaklısı olabilmek için miras bırakanın ölümü anında mirasa ehil olarak sağ olmak şarttır. Vasiyet alacaklısı miras bırakandan önce ölmüş ise, tasarruftan aksi anlaşılmadıkça, vasiyeti yerine getirme yükümlülüğü, vasiyet yükümlüsünün yararına ortadan kalkar". Maddeye göre vasiyetçiden önce ölmüş olan vasiyet alacaklısının vasiyet alacağı hakkının kendi mirasçılarına geçmeyeceği, vasiyetçi aksine bir düzenlemede bulunmamışsa, bu tasarruf vasiyeti yerine getirmekle yükümlü olan mirasçılar lehine ortadan kalkacaktır. Bu kuralın istisnası vasiyetçinin yedek veya art mirasçı atamamasıdır¹⁴¹.

¹⁴⁰Dural ve Öz,**a.g.e.**,s. 219.;Antalya,**a.g.e.**,s.258.;Arbek,**a.g.e.**,s.89.

¹⁴¹Antalya,**a.g.e.**,s.257.;Arbek,**a.g.e.**,s.89.

2.1.3. Lehine Ölüme Bağlı Tasarrufta Bulunulan Kimsenin Mirastan Yoksun Olması

TMK'nın 578. maddesinde yazılı olan sebeplerden birinin varlığı halinde, bu fiillerden herhangi birini gerçekleştiren kişi mirastan yoksun olur ve ölüme bağlı tasarrufa dayanarak herhangi bir hak da edinemezler. Tasarruf kendiliğinden hükümsüz olur. Bu durumun tek istisnası vasiyetçinin söz konusu kişiyi affetmesidir¹⁴².

2.1.4. Bozucu Şartın Gerçekleşmesi ya da Geciktirici Şartın Gerçekleşmemesi

Ölüme bağlı tasarrufu bozucu ya da geciktirici şarta bağlı olarak yapılması durumunda şartın gerçekleşmesi ya da gerçekleşmemesi halinde ölüme bağlı tasarruf kendiliğinden hükümsüz olur¹⁴³.

2.1.5. Sözlü Vasiyette Bir Aylık Sürenin Geçmesi

TMK'nın 541. maddesi gereği vasiyetçi için sonradan diğer şekillerde vasiyet yapma imkânı oluşursa veya sözlü vasiyet yapmayı gerektirecek olağanüstü durumun ortadan kalkmasından itibaren bir aylık yasal geçerlilik süresinin dolmasıyla şayet vasiyetçi hayatta ise sözlü vasiyet kendiliğinden hükümden düşer¹⁴⁴.

Ölüme bağlı tasarruflar, kanun gereği kendiliğinden hükümsüz hale geldikleri gibi mahkeme kararıyla ya da bir irade beyanıyla da hükümsüz hale gelebilirler. Yukarıda kendiliğinden hükümsüz hale gelme hallerini inceledik şimdide vasiyetin mahkeme veya irade beyanıyla hükümsüzleşmesi hallerini inceleyelim.

¹⁴²Dural ve Öz,**a.g.e.**,s.219.;İmre ve Erman,**a.g.e.**,s.228.;Kocayusufpaşaoğlu,**a.g.e.**,s.349.

¹⁴³İmre ve Erman,**a.g.e.**,s.229.;Dural ve Öz,**a.g.e.**,s. 219.;Hatemi,**a.g.e.**, s.112.;Kocayusufpaşaoğlu,**a.g.e.**,s.349.;Antalya,**a.g.e.**,s.258.

¹⁴⁴Serozan ve Engin,**a.g.e.**,s.358.;İmre ve Erman,**a.g.e.**,s.229.;Arbek,**a.g.e.**,s.90.

2.2.Ölüme Bağlı Tasarrufların İptali

2.2.1.Vasiyetlerde İptal Sebepleri

Türk Medeni Kanunu'nda iptal sebepleri dört başlık altında sınırlı olarak düzenlenmiştir. Bunlar ehliyetsizlik (TMK m.557/1, b.1), irade sakatlığı (yanılma, aldatma, korkutma) (TMK m. 504/1, 557/1,b.1), tasarrufun içeriği, bağlandığı koşullar ve yüklemelerin hukuka ve ahlaka aykırılığı (TMK m. 557/1, b.3) ve şekil eksikliği (TMK m. 557/1, b.4) dir. Bu sebeplerden ilk üçü esasa, dördüncüsü ise şekle ilişkindir.

Türk Medeni Kanunu'nun 8. ile 16. maddeleri arasında hak ve fiil ehliyeti kavramları düzenleme altına alınmıştır. Hak ehliyeti, bütün insanların eşit ve genel olarak hak ve borçlara sahip olabilme yeteneğini ifade eder. Kişinin iradesinden ve davranışlarından bağımsız olarak, tüm kişilere tanınmaktadır. Genellik ilkesi gereğince her doğan insanın, insan olarak, genel bir şekilde hak ehliyetine sahip olacağı belirtilmiştir. Bu sebeple sağ ve tam doğmak şartı ile ana rahminde olan ve henüz doğmamasına rağmen cenin de hak ehliyetine sahiptir. Eşitlik ilkesi gereğince de herkesin eşit ölçüde hak ehliyetine sahip olmasıdır¹⁴⁵. Kural olarak, bütün insanlar, hukuk düzeninin sınırları içerisinde, haklara sahip olma ve borç altına girmede eşittirler.

Fiil ehliyeti, kişinin kendi fiili ile hak kazanabilme ve yüküm altına girebilme ehliyetidir. Fiil ehliyeti aynı zamanda kişiye haklarda ve borçlarda değişiklik yapabilmeyi,bunları devredebilmeyi veya sona erdirme yetkisi de verir. Fiil ehliyeti ile hak ehliyetinin temel farklılığı her insan doğumundan itibaren hak ehliyetine sahipken, fiil ehliyetin de ise kişinin bir fiil de bulunması gerekir¹⁴⁶. Fiil ehliyetinin

¹⁴⁵M.Kemal Oğuzman,Özer Seliçi,Saibe Oktay-Özdemir,**Kişiler Hukuku**,İstanbul:Filiz Kitabevi,10.Bası,2010,s.40.;Hüseyin Hatemi ve Kalkan Oğuztürk,**Gerçek Kişiler Hukuku**,İstanbul:Vedat Kitapçılık, 2013,s.3.

¹⁴⁶Oğuzman,Özer Seliçi,Saibe Oktay-Özdemir,**Kişiler Hukuku**,İstanbul:Filiz Kitabevi,10. Bası,2010,s.47.

içeriğine hukuki işlem ehliyeti, tasarruf ehliyeti, haksız fiilden sorumlu olma ehliyeti ve dava ehliyeti girmektedir. Sırasıyla bunlardan bahsederek;

Hukuki işlem ehliyeti; kişilerin yapacakları hukuki işlemlerle kendilerini alacaklı veya borçlu kılabilmeye ehliyetidir. Hukuki işlemler bir hak oluşturmak, bir borç yüklenmek, mevcut bir hakkın ya da borcun bir başkasına devir ve temlik edilmesini sağlamak amacıyla yapılır. Kısacası, fiil ehliyetinin hukuki işlem yapabilme tarzındaki görünümüne işlem ehliyeti denir.

Tasarruf ehliyeti, kişinin hakları üzerinde kendi fiilleri sonucunda doğrudan doğruya etkiler yapabilmesidir. Belli bir hak üzerinde tasarrufta bulunma söz konusu olduğunda, kişinin hem tasarruf ehliyetine sahip bulunması gerekir hem de bu belirli hak üzerinde tasarruf yetkisinin de bulunması gerekmektedir. Tasarruf yetkisi ise, bir kimsenin belli bir hak üzerinde doğrudan etkilerini gösterecek, tasarruf işlemlerinde bulunabilme yetkisidir. Tasarruf ehliyeti bir kimsenin fiil ehliyetinin bir görünüş şeklidir; halbuki tasarruf yetkisi belirli bir hakka doğrudan doğruya etki yapabilme iktidarındır.

Haksız fiillerden sorumlu olma ehliyeti, bir kimsenin hukuk kurallarına aykırı fiilleri sonucunda başkalarına verdiği zararlardan bizzat zararı tazmin etme sorumluluğu olarak ifade edilir. Haksız fiiller, genel davranış kurallarına aykırı fiiller ya da bir borca aykırılık tarzında ortaya çıkabilirler. Haksız fiillerden sorumlu olma ehliyeti ,sorumluluk ehliyeti olarak da adlandırılmaktadır.¹⁴⁷ Son olarak dava ehliyeti ise, bir kimsenin bizzat veya atayacağı vekili vasıtasıyla mahkemelerde davacı veya davalı olarak bulunma ve yargılama hukukuna ilişkin hakları kullanarak ikrar, yemin, sulh vs. gibi yargılama hukuku işlemlerini bizzat yapabilme kudretidir.¹⁴⁸

¹⁴⁷Jale G. Akipek,Turgut Akıntürk,Derya Ateş Karaman,**Türk Medeni Hukuku Başlangıç Hükümleri Kişiler Hukuku**,Birinci Cilt,İstanbul:Beta,8.Bası,2011,s.283-284.;M.Kemal Oğuzman, Özer Seliçi,Saibe Oktay-Özdemir,**Kişiler Hukuku**,İstanbul:Filiz Kitabevi,10.Bası,2010,s.49.

¹⁴⁸Jale G. Akipek,Turgut Akıntürk,Derya Ateş Karaman,**Türk Medeni Hukuku Başlangıç Hükümleri Kişiler Hukuku**,Birinci Cilt,İstanbul:Beta,8.Bası,2011,s.285.

Kişileri fiil ehliyetinin şartlarına sahip olup olmamaları bakımından dört gruba ayırmak mümkündür. Bunlar; tam ehliyetliler, sınırlı ehliyetliler, sınırlı ehliyetsizler ve tam ehliyetsizlerdir.

Tam ehliyetliler, fiil ehliyetinin içeriğine giren bütün ehliyetlere sahiptirler. TMK'nın 10. maddesinde fiil ehliyetinin koşulları düzenleme altına alınmıştır. Ayırt etme gücü bulunan, ergin olan ve kısıtlı bulunmayan herkes tam ehliyetliler grubunda yer alır. Bu kişiler, her türlü hukuki işlemlerini izin veya icazet almaksızın bizzat yapabilirler. Haksız fiilleri sonucu başkalarına verdikleri zararlardan bizzat sorumlu olurlar. Dava ehliyetleri de mevcut olduğunda her türlü yargılama hukuku işlemlerini bizzat yapmaları mümkündür.

Sınırlı ehliyetliler, ehliyetleri belirli konularda az çok sınırlandırılmış kişilerdir. Bu kişiler ergin, ayırt etme gücüne sahip ve kısıtlı da değildirler. Aslında tam ehliyetli oldukları halde, kanun koyucu bu kişilerin ehliyetlerini bazı bakımlardan çok küçük ölçüde sınırlamıştır. Sadece TMK m. 429 da sayılan işlemleri yapabilmek için “yasal danışmana” ihtiyaçları vardır. Bu nedenle bu kişilerde ehliyetlilik asıl, ehliyetsizlik istisnadır¹⁴⁹.

Sınırlı ehliyetsizler, fiil ehliyetinin bütün şartlarına sahip olmayıp, bazı bakımlardan kısmen ehliyetli kişilerdir. Bunlar TMK m. 16 da sayılmış olup, ayırt etme gücüne sahip kısıtlılar ve ayırt etme gücüne sahip küçüklerdir. Bu kişiler kural olarak ehliyetsiz olmakla birlikte, karşılıksız kazanmada, kişiye sıkı sıkıya bağlı hakları kullanmada, haksız fiillerinden sorumlu tutulabilmelerinde ehliyetli kabul edilirler. Sınırlı ehliyetlilerin tam tersine burada ehliyetsizlik asıl, ehliyetlilik ise istisnadır¹⁵⁰. Sınırlı ehliyetsiz bir kişi kanuni temsilcisinin rızasını almadan yapmış olduğu işlemler “askıda hükümsüz” olurlar. Kanuni temsilci işleme onama vermesi durumunda işlem baştan itibaren geçerli olur, onama verilmezse işlem baştan itibaren geçersiz olacak ve diğer taraf bu işlemle bağlı olmayacaktır¹⁵¹.

¹⁴⁹ Akıntürk ve Ateş Karaman, **a.g.e.**, s.129.; Serap Helvacı, **Gerçek Kişiler**, 2.bası., İstanbul: Arıkan, 2007, s.39.

¹⁵⁰ Helvacı, **a.g.e.**, s.51.

¹⁵¹ Hatemi, **Gerçek...**, **a.g.e.**, s.26.; Abdülkadir Arpacı, **Kişiler Hukuku, Gerçek Kişiler**, 2.Bası, İstanbul:, 2000, s.55.

Tam ehliyetsizler, fiil ehliyetinin en önemli şartlarında olan ayırt etme gücünden yoksun olan kimselerdir. Bu kimselerin hukuki işlem ehliyetleri bulunmamaktadır. Çünkü hukuki işlem, bir hukuki sonuç elde etmek üzere irade açıklamasında bulunmaktır. Ayırt etme gücü olmayan bir kişinin iradesinin bulunması mümkün değildir. Bu durumda, yasal temsilcilerinin rızası ile dahi hukuki işlemde bulunmaları söz konusu olamaz. Bu kişilerle yapılan hukuki işlemlerde muhatabın iyi niyetli olup olmaması hukuki işlemin akıbeti açısından hiçbir fark meydana getirmez. İşleme daha sonradan onama verilmesi mümkün de değildir. Bütün işlemleri onlar adına bizzat kanuni temsilcileri yaparlar.

2.2.1.1. Ehliyetsizlik

Bir kimsenin geçerli bir ölüme bağlı tasarruf meydana getirebilmesi için TMK'nın gerekli gördüğü şartlara sahip olması gerekir (TMK m.502-503). Kanunun öngördüğü şartları sağlayan kimse vasiyet yapma hak ve yetkisine sahiptir. Yabancılık unsuru bulunması durumunda, vasiyetçinin ölüme bağlı tasarruf yapma ehliyeti için MÖHUK m.20/5 hükmüne göre tasarrufta bulunanın, tasarrufun yapıldığı andaki millî hukukuna yani vatandaşı olduğu devlet hukukuna göre belirlenir.

Nitekim T.C Yargıtay 2.Hukuk Dairesi E.2740 K.3201 T.14.04.1977 sayılı kararında; "...vasiyetname, amerika'da düzenlenmiştir. Vasiyetnamenin, amerikan yasalarına uygun düzenlenip düzenlenmediği araştırılmalı ve sonucuna göre karar verilmelidir". (locus regit actum kuralına göre şekil düzenleme yeri kanununa tabidir)...”sonucuna varmıştır.

Nitekim T.C Yargıtay 2.Hukuk Dairesi E. 1488 K.1887 T. 22.02.1994 sayılı kararında; "...vasiyetname, “şekil” itibari ile “yapıldığı” yer hukukuna tabidir...” karar almıştır.

Nitekim T.C Yargıtay 2.Hukuk Dairesi E. 2257 K. 2397 T. 15.04.1963 sayılı kararında; "...Yunanistan'da tanzim edilen vasiyetnamenin, yunan yasalarına uygun tanzim edilip edilmediği araştırılmadan tenfizine karar verilemez..." sonucuna varmıştır.

Nitekim T.C Yargıtay 3. Hukuk Dairesi E. 2012/18348 K. 2012/22707 T. 6.11.2012 1963 sayılı kararında; "...Davacı vekili dava dilekçesinde tarafların murisi tarafından Hatay 2.Noterliğinde düzenlenen 02.07.2008 gün ve 10951 yevmiye nolu düzenleme şeklindeki vasiyetnameyle, murisin tüm mal varlığını, davalılara vasiyet ettiğini, murisin dava konusu vasiyetnameyi serbest iradesiyle değil, davalıların etkisiyle yaptığından iptalini talep ve dava etmiştir. Mahkemece; yasal koşulları oluşmadığından davanın reddi cihetine gidilmiş, hüküm davacılar vekilince temyiz edilmiştir. Dava, vasiyetnamenin iptali istemine ilişkindir. Vasiyetçi 1939 doğumlu olup, vasiyetnamenin düzenlendiği tarihte 67 yaşındadır. Davacı tanıkları vasiyet edenin 5 yıl siroz hastalığından tedavi gördüğünü, konuşurken bazen dilinin peltekleştiğini, akıl sağlığının yerinde olduğunu beyan etmişlerdir. Ancak, hukuki ehliyet durumunun doktor raporu ile kanıtlanması esastır. Mahkemece, davacıdan murisin vasiyetname tarihindeki sağlık durumunu gösterir hastane kayıt, reçete, rapor, sağlık karnesi vs. gibi delilleri re'sen sorulup istenerek, vasiyetnamenin tanziminin alınması Sağlık Ocağı raporu da celp edildikten sonra, vasiyetnamenin tanzim tarihinde murisin hukuki ehliyete sahip olup olmadığı husunda Adli Tıp Kurumundan rapor alınarak sonucu uyarınca bir karar verilmelidir. (HGK. 18.07.2007 tarih ve 583-556 ve 3.H.D. 22.06.2009 tarih ve 7669-10711) Belirtilen bu hususlar üzerinde durulmaksızın eksik inceleme ile yazılı şekilde hüküm tesisi doğru olmayıp, bozmayı gerektirmiştir..." hükmüne varmıştır¹⁵².

Ölüme bağlı tasarruf yapma ehliyeti doktrinde farklı şekillerde yorumlanmaktadır. Bir kısım yazarlar, ölüme bağlı tasarruf yapma ehliyeti hak ehliyetinin bir nevi görünümüdür. Tasarrufun yapılması için kanunun aradığı şartlar yoksa ehliyetsiz kişi bu tasarrufu yapamayacağı gibi kişiye sıkı sıkıya bağlı işlemler olmaları sebebiyle yasal veya iradi temsilci vasıtasıyla gerçekleştirilemezler. Bir hak kişi veya onun temsilcisi tarafından kullanılamıyorsa, kişinin hak ehliyetinin sınırlanmış olduğundan söz edilebilir ¹⁵³. Bazı yazarlar ise, ölüme bağlı tasarruf yapma ehliyeti fiil ehliyetinin bir nevi görünümüdür düşüncesindedirler. Bu görüşün dayanağı, ölüme

¹⁵² (Erişim)www.kazanci.com.tr.

¹⁵³ Serozan ve Engin,**a.g.e.**,s.237.;Eren,**a.g.e.**,s.14.;Hatemi,**a.g.e.**,s.76.

bağlı tasarruf yapma ehliyetine sahip olabilmek için ayırt etme gücüne sahip olmak ve yaş şartları öngörülmiştir¹⁵⁴. Diğer bir kısım yazarlar ise, ölüme bağlı tasarruf ehliyeti hem hak ehliyetini hem de fiil ehliyetini barındırmaktadır görüşündedirler¹⁵⁵.

Ehliyetin ölüme bağlı tasarrufun yapıldığı anda bulunması gerekmektedir. Tasarrufun yapıldığı anda kişi ehliyetli olup sonrasında ehliyetini kaybetmesi tasarrufun geçerliliğini etkilemeyeceği gibi, tasarrufu yaptığı anda ehliyetsiz olan bir kişi, sonradan ehliyetli olması durumunda tasarrufun geçerli hale gelmesi mümkün olmayacaktır¹⁵⁶.

Nitekim T.C. Yargıtay 2.Hukuk Dairesi E.2257 K.2397 T.15.04.1963 sayılı kararında; "...ehliyet, vasiyetname düzenleme tarihine göre araştırılır" hükmüne varmıştır.

Nitekim T.C. Yargıtay Hukuk Genel Kurulu E.1995/2-99 K.1995/534 T.17.5.1995 sayılı kararında; "...Mahkemece yapılacak iş, taraf delillerini toplamak, vasiyetçinin 3.12.1990 tarihindeki tasarruf ehliyeti konusunda yeniden bilirkişi raporu almak ve sonucuna göre bir karar vermekten ibarettir. Bu yönler göz ardı edilerek eksik inceleme ve araştırma ile yazılı şekilde hüküm kurulması isabetsizdir. Mahkeme kararına esas alınan ve vasiyetçinin tasarruf ehliyetini haiz olduğuna dair 9.8.1990 tarihli rapor ile vasiyetnamenin düzenlendiği tarih(3.12.1990) arasında geçen 4 aylık sürenin, vasiyetçinin yaşı göz önüne alındığında azımsanmayacak bir müddet olduğu açıktır. Kaldı ki, hükme esas alınan 9.8.1990 tarihli doktor raporundan sonra, vasiyetçi hakkında hacir altına alınması isteği ile açılan dava nedeni ile İzmir Devlet Hastanesi Sağlık Kurulu'nca verilen 7.9.1990 tarihli raporda da "ileri senilite" teşhisi konularak kendisine bir müşavir tayin edilmesinin uygun olacağı belirtilmiş bulunmasına göre, Hukuk Genel Kurulu'nca da benimsenen Özel Daire bozma kararına uyulmak gerekirken, önceki kararda direnilmesi usul ve yasaya aykırıdır..." kararına varmıştır¹⁵⁷.

¹⁵⁴ İmre ve Erman,**a.g.e.**,s.63.;Ayan,**a.g.e.**,s.

¹⁵⁵ Dural ve Öz,**a.g.e.**,s.55.;Kocayusufpaşaoğlu,**a.g.e.**,s.135.

¹⁵⁶Eren,**a.g.e.**,s.18.;İmre ve Erman,**a.g.e.**,s.63.;Dural ve Öz,**a.g.e.**,s.56.;Oğuzman,**a.g.e.**,s.187.; Özmen,**a.g.e.**,s.657.;Turan,**a.g.e.**,s.35.

¹⁵⁷ (Erişim)www.kazanci.com.tr.

Türk Medeni Kanunu'nda ehliyetsizliğe bağlanan sonuçlar Türk Borçlar Kanunundan farklıdır. Borçlar hukukunda ehliyeti olmayan bir kişinin yapmış olduğu hukuki işlemler kesin hükümsüzdür¹⁵⁸. Ölüme bağlı tasarruflarda ehliyetsiz bir kişinin yapmış olduğu tasarrufun yaptırımını ise iptal edilebilirliktir. Türk Medeni Kanunu'nun 557/b.1'e dayanarak 559. maddesinde öngörülen süreler içerisinde iptal davasının açılması ve mahkemenin iptale karar vermesi gerekmektedir. Aksi takdirde tasarruf geçerli kalacaktır¹⁵⁹.

Mirasçılar ve ilgililer, vasiyetçinin ehliyetinin bulunmadığı bir anda yapmış olduğu tasarrufun iptalini ancak vasiyetçi öldükten sonra dava ve talep edebilirler. Vasiyetçi hayatta iken zaten hiçbir süreyle bağlı kalmaksızın ehliyetsizlik sebebiyle tasarrufunu geri alabilir¹⁶⁰.

Sadece gerçek kişiler ölüme bağlı tasarruf yapabilirler. Tüzel kişiler bu konuda hak ehliyetine sahip değildirler. Fakat tüzel kişiler ölüme bağlı kazandırmayı almaya ehildirler¹⁶¹.

2.2.1.1.1. Vasiyet Yapma Ehliyeti

Vasiyet yapma ehliyeti TMK'nın 502. maddesinde düzenlenmiş olup ayırtetme gücü ve yaş koşuluna bağlanmıştır. Ehliyete ilişkin bu iki şart tasarrufun yapıldığı anda mevcut olmalıdır. Tasarrufun yapıldığı anda vasiyetçinin ayırt etme gücü bulunmaz ya da on beş yaşından küçük olursa söz konusu ölüme bağlı tasarrufun iptali istenebilir. Bu durumda onbeş yaşını doldurmuş ayırt etme gücüne sahip küçükler, kısıtlılar ve kendilerine yasal danışman atananlar ölüme bağlı tasarruf türü olan vasiyet yapabilirler¹⁶². Vasiyet tek taraflı bir hukuki işlem olduğu, kişiye sıkı sıkıya bağlı haklar arasında yer aldığı ve tasarrufu yapan kişinin ölümü anında hüküm

¹⁵⁸Hüseyin Hatemi ve Emre Gökyayla,**Borçlar Hukuku,Genel Bölüm**, İstanbul:Vedat Kitapçılık,2b., 2012,s.68.

¹⁵⁹İmre ve Erman,**a.g.e.**,s.68.

¹⁶⁰İmre ve Erman,**a.g.e.**,s.68.;Dural ve Öz,**a.g.e.**,s.102.

¹⁶¹Hatemi,**a.g.e.**,s.68.

¹⁶²İnan,Ertaş ve Albaş,**a.g.e.**,s.167.

doğuracağı için dolayısıyla ölüm anına kadar kişi tasarrufunu geri alma imkânının var olması nedeniyle vasiyet düzenleme şartlarının bu derece kolay ve sınırlı olmasında bir sakınca yoktur¹⁶³. Kanunun ölüme bağlı tasarruf ehliyeti için öngördüğü şartları taşımayan kişinin düzenlemiş olduğu vasiyetin iptali talep edilebilir (TMK m. 557/b.1).

Nitekim T.C Yargıtay 2. Hukuk Dairesi E. 2007/2204 K. 2007/3809 T. 12.3.2007sayılı kararında; "...Ehliyetsiz kişilerin yaptığı vasiyetnameler kendiliğinden batıl olmaz. Mirasçılar vasiyetname geçersiz de olsa; miras bırakanın son arzularına saygı duyup, vasiyetnameye geçerlik tanıyabileceklerinden dava açılıp, iptal hükmü alınmadıkça bu vasiyetnameler geçerliliklerini korurlar. Dava yoluyla ölüme bağlı tasarrufun iptalini isteyebilmek için, dava tarihinde mirasçılık sıfatının kazanılmış olması şarttır. Vasiyetçi hayatta olduğu sürece, mirasçılar vasiyetnamenin iptali için dava açamazlar. Açıklanan nedenlerle davanın reddi gerekirken yazılı şekilde karar verilmesi usul ve yasaya aykırı bulunmuştur... " sonucuna varmıştır¹⁶⁴.

Şimdi sırasıyla vasiyet yapma ehliyeti şartlarını inceleyelim.

2.2.1.1.1. Ayırt Etme Gücü (Temyiz Kudreti)

TMK'nın 502. maddesine göre şekli anlamda ölüme bağlı tasarruf türlerinden bir tanesi olan vasiyet düzenleyecek olan kişi ayırt etme gücüne sahip olmalıdır. Vasiyet düzenleyecek kimsenin yaptığı ölüme bağlı tasarrufun içeriğini, sebeplerini, sonuçlarını ve çeşitli açılardan sorumluluğunu kavrayabilecek, tartışabilecek, öngörebilecek, muhakeme edebilecek, dış etkenlerden etkilenmeyecek olgunluğa ulaşmış bulunması gerekmektedir(TMK m.13)¹⁶⁵. Ayırt etme gücü ölüme bağlı tasarruf ehliyeti açısından nisbi bir nitelik taşımaktadır. Tasarrufu yapan kişinin bir hukuki işlemi yapabilecek algılama güç ve yeteneğine sahipse ayırt etme gücüne

¹⁶³İnan,Ertaş ve Albaş,**a.g.e.**,s.167.;Dural ve Öz,**a.g.e.**,s. 56.;Hatemi,**a.g.e.**,s.69.

¹⁶⁴ (Erişim)www.kazanci.com.tr.

¹⁶⁵ Ahmet Ertuğrul Bolak,**Uygulamada Miras ve Tereke Hukuku**, İstanbul:Eğitim Yayınları,1980, s.1001.

haizdir. Vasiyetçinin ihtirasa kapılması veya üzüntünün ya da şiddetli bir tartışmanın akabinde tasarruf yapmış olmasının bir önemi yoktur. Bu nedenle, hâkim ayırt etme gücünün var olup olmadığını her somut olaya göre değerlendirmelidir¹⁶⁶. Ayırt etme gücü sadece dava konusu olayda çekişmeli olan fiil ve işlemler için var olması yeterlidir. Konumuzu bir örnekle açmak gerekirse, çamaşır değiştirme takıntısı olan bir kişi tıbben Obsessive–compulsive olarak kabul edilir, bu bir çeşit akıl hastalığı türüdür. Ancak bu kişinin düzenlemiş olduğu vasiyet geçerli kabul edilmelidir. Nedeni ise, kişinin hastalığı söz konusu hukuki işlemin sebep ve sonuçlarını idrak etme yeteneğini ortadan kaldırmamaktadır¹⁶⁷.

Vasiyetçinin vasiyetini yaptığı anda ayırt etme gücüne sahip olması gerekmektedir. Ayırt etme gücünün vasiyeti düzenlemeden önce ya da düzenledikten sonra bulunup bulunmamasının bir önemi yoktur. Bu bakımdan tasarrufu yaparken ehliyetli olan bir kimsenin daha sonra ehliyetsiz hale düşmesi tasarrufun geçerliliğini etkilemeyeceği gibi, tasarrufu yaparken ayırt etme gücü olmayan kimsenin sonradan ayırt etme gücüne sahip olması tasarrufu kendiliğinden geçerli kılmaz. Çünkü irade sakatlığı ile tasarruf ehliyetsizliği farklı şeylerdir. Ehliyetsizlik nedeniyle iptal yetkisinin kullanılmasında herhangi bir süre sınırlaması söz konusu olmamaktadır. Vasiyetçi istiyorsa tasarrufu yeniden yapmak zorundadır¹⁶⁸. Ayırt etme gücünün geçici ya da kalıcı olmasının hiçbir önemi yoktur, önemli olan kişinin ölüme bağlı tasarrufta bulunduğu andaki durumudur.

Vasiyetin içeriğinin mantıklı olup olmaması mühim değildir ancak ehliyet koşulu uygulamada en fazla çekişme konusu olduğundan bu nedenle ayırt etme yokluğu konusunda emare teşkil edebilir. Kişinin ehliyeti konusunda şüphe edilmesi halinde karine ayırt etme gücünün var olduğudur. Aksini iddia eden iddiasını ispatlamakla mükelleftir¹⁶⁹.

¹⁶⁶İmre ve Erman,**a.g.e.**,s.63.;Dural ve Öz,**a.g.e.**,s. 55.;Eren,**a.g.e.**,s.20.;Hatemi,**a.g.e.**,s.69.

¹⁶⁷Eren,**a.g.e.**,s.20.

¹⁶⁸Antalya,**a.g.e.**,s.259.;Ayan,**a.g.e.**,s.123.;İnan,Ertaş ve Albaş,**a.g.e.**,s.276.

¹⁶⁹İmre ve Erman,**a.g.e.**,s.64.

İspat yükünün yer değiştirdiği durumlar söz konusu olabilir. Bu durumlardan bir tanesi akıl hastalığı ya da akıl zayıflığı sebebiyle kısıtlanan kişinin düzenlemiş olduğu vasiyetin geçerliliğinin ispatı lehine tasarrufta bulunulan kişi üzerindedir. Çünkü kısıtlanmış ayırt etme gücüne sahip olmadığı asıl olandır, kısıtlının vasiyeti yaptığı anda ayırt etme gücüne sahip olduğunu ileri süren kişinin bunu ispat etmesi gerekmektedir. Bu sakıncaları baştan önlemek için vasiyetin düzenlenmesi sırasında hekim raporunun alınması suretiyle artık vasiyetçinin ayırt etme gücünün bulunup bulunmadığı tanıkla kanıtlanamaz sadece Adli Tıp müessesesinin raporuna göre çözümlenmesi gerekecektir ¹⁷⁰. Akıl hastalığı ya da akıl zayıflığı dışındaki sebeplerden kısıtlanmış olan kişilerin vasiyet yapmasına herhangi bir engel yoktur. Zira vasiyetçi vasiyetini düzenlerken alkol alıp kendini bilmez bir durumda tasarrufta bulunduğu iddia edilirse bunun aksi raporla ispatlanamayacağından bu durumda yapılan vasiyetinin geçersizliğini iddia eden ispat etmek zorundadır. Ayrıca israf, kötü hal veya hürriyeti bağlayıcı cezalardan biri dolayısıyla hakkında kısıtlama kararı verilen kişilerde vasiyet yapmaya ehildirler¹⁷¹. İhtiyarlık ve diğer hastalıklar gibi, kanunda yazılı maddeler dışında ölüme bağlı tasarrufların iptali istenemez¹⁷².

Yasal danışman atanmış olan vasiyetçi vasiyet düzenleyebilir. Bunun dayanağı ise TMK'nın 429. maddesinde sayılan yasal danışmanın görüşü alınarak yapılan işlemlerin arasında vasiyet düzenleme yer almamaktadır¹⁷³.

Ayırt etme gücünü ortadan kaldıran sebepler TMK'nın 13. maddesinde şu şekilde sayılmıştır: yaş küçüklüğu, akıl hastalığı, akıl zayıflığı, sarhoşluk ve bunlara benzer akla uygun biçimde hareket etme yeteneğini ortadan kaldıran diğer sebepler.

¹⁷⁰Dural ve Öz,**a.g.e.**,s.56.;İnan,Ertay ve Albaş,**a.g.e.**,s.167.;İmre ve Erman,**a.g.e.**,s.65.;Özmen,**a.g.e.**, s.657.

¹⁷¹Kocayusufpařaođlu,**a.g.e.**,s.137.;Eren,**a.g.e.**,s.21.

¹⁷²2. HD.5.1.1951 gün-78 29/18 sayılı kararı)

¹⁷³Ođuzman,**a.g.e.**,s.98.;Dural ve Öz,**a.g.e.**,s.57.

2.2.1.1.1.2.On Beş Yaşını Tamamlamış Olma

TMK'nın 502. maddesinin hükmüne göre şekli anlamda ölüme bağlı tasarruf türlerinden bir tanesi olan vasiyet düzenleyecek olan kişi on beş yaşını bitirmiş olmalıdır. Kanunumuzda vasiyetçinin ergin olması aranmamış, on beş yaşını bitirmiş olması yeterli görülmüştür. Kişi, on sekiz yaşını doldurmadan diğer bir deyişle fiil ehliyetinin yaş şartına sahip olmadan (TMK m.11/I), evlenme ile reşit olmadan (TMK m.11/II) ve mahkeme kararı ile ergin kılınmadan (TMK m.12) bir bağışlama sözleşmesi yani sağlığında hüküm meydana getiren bir tasarrufta bulunamazken, şayet on beş yaşını doldurmuşsa ve ayırt etme gücüne de sahipse ölüme bağlı tasarrufların bir türü olan vasiyet düzenleyebilir¹⁷⁴.

Kanun da daha ergin olmadan kişiye vasiyet yapma imkânının verilmesi konusu doktrinde tartışmalara yol açmıştır. Dural/Öz ve bu görüşe katılan diğer yazarlar vasiyet yapma hakkının kişiye sıkı sıkıya bağlı haklardan olması yani temsilci vasıtası ile bu tasarrufta bulunma imkânının bulunmaması ve ölüncüye kadar tek taraflı işlemle geri alınabildiği için on beş yaş sınırında herhangi bir sakınca görmemektedir¹⁷⁵. Hatemi, vasiyet düzenleme yaşının on beş olmasını eleştirmektedir. Yazar, ölüm anına kadar tasarrufu geri alma olanağının yaş şartının bu kadar düşürülmesini haklı sebep olarak görmemektedir. Her ne kadar “tanıma” ve “ıskat” tasarrufları bakımından yazar on beş yaşın tamamlanmasını yeterli görse de “ölüme bağlı kazandırmalar” bakımından on beş yaşın yeterli kabul edilmemesini, sağlıkta yasak bir işlem olan kazandırmanın ölüme bağlı işlemlerde de geçerli olmaması gerektiğini savunmaktadır. Son olarak yazara göre on beş yaşın tamamlanması, vasiyetin içine girebilecek her maddi anlamda ölüme bağlı tasarruf için yeterli kabul edilecek yaş sınırı olmadığını kabul etmektedir¹⁷⁶.

¹⁷⁴ Özmen,**a.g.e.**,s.451.;İnan,Ertaş ve Albaş,**a.g.e.**,s.166.

¹⁷⁵ Dural ve Öz,**a.g.e.**,s.56.;Kocayusufpaşaoğlu,**a.g.e.**,s.137.;Eren,**a.g.e.**,s.22.

¹⁷⁶ Hatemi,**a.g.e.**,s.69.

Kanun on beş yaşın tamamlanmasını mutlak şart olarak kabul etmiş, rüştün daha önce başka yoldan kazanılmış olmasını yeterli görmemiştir¹⁷⁷. Örneğin ayırt etme gücüne sahip on dört yaşında olan bir kişi tarafından vasiyet düzenlenmesi ve vasiyet yapma yaşına eriştikten bir süre sonra vefat etmesi halinde, bu tasarruf geçerli olmayacaktır. Bu vasiyetin geçerli olması için on beş yaşını doldurduktan sonra tekrar yeni bir vasiyet düzenlemesi gerekmektedir. Çünkü ehliyet şartlarının her ikisinin birden vasiyetin düzenlendiği anda var olması gerekmektedir. Örneğimize farklı bir açıdan baktığımızda yani kişi ehliyetli iken vasiyet düzenleyip daha sonra ehliyetsiz hale gelmesi durumunda yine aynı sebeble kişinin yaptığı tasarruf geçerli kalacaktır¹⁷⁸.

Ayırt etme gücünde olduğu gibi on beş yaş şartıda vasiyetin yapıldığı anda mevcut olmalıdır. Vasiyete tarih koyulması, bu ehliyet şartlarının vasiyet yapıldığı anda mevcut olup olmadığının tetkik ve tespit etmek içindir¹⁷⁹.

Yaş konusunda bir ihtilaf çıkması durumunda, kural olarak, nüfus sicilindeki kayıtlarla ispatlanabilir. Ayrıca yaş koşulunun sağlanmadığını iddia eden ispat etmekle yükümlüdür.

Ölüme bağlı tasarruflardaki ehliyetsizlik yaptırımı kişiler ve borçlar hukukundan farklıdır. TMK'nın 15. maddesindeki düzenleme uyarınca ehliyetsiz bir kişinin yaptığı hukuki işlem kendiliğinden hükümsüzdür. Ölüme bağlı tasarruflarda ise ehliyetsiz kişinin yapmış olduğu vasiyet kendiliğinden hükümsüz olmayıp, ancak vasiyetçinin ölümünden sonra hâkim kararı ile iptal ettirilebilir. Tasarrufun geçersiz olmasında çıkarı bulunanlar tarafından vasiyetçinin ölümünden sonra açılacak bir iptal davası ile iptal ettirilebilir. İptal talep ve dava olunmazsa, ölüme bağlı tasarruf geçerli olarak kalacaktır. Kanunumuzun bu düzenlemeye gitmesinin sebebini daha önce de bahsettiğimiz gibi vasiyetçinin son arzularına önem ve değer veren ilgililer bu arzuları gerçekleştirebilmelerini sağlamaktır. Mirasçılar iptali talep etmedikleri

¹⁷⁷Kocayusufpaşaoğlu,**a.g.e.**,s.138.

¹⁷⁸İmre ve Erman,**a.g.e.**,s.67.

¹⁷⁹Şakir Berki,**Miras Hukuku**,Ankara:Sevinç Matbası,1975,s.35.

sürece vasiyet geçerliliğini koruyacaktır. Mahkeme tarafından hükümsüzlük kararı verilinceye kadar ölüme bağlı tasarruf geçerli olacaktır. Ancak mahkemeden alınan kararlarla birlikte tasarruf geçmişe etkili olarak ortadan kaldırılabilir. Vasiyetçi hayatta iken yalnız kendisi yaptığı tasarrufu geri alabilir, diğer herhangi bir kişinin tasarrufun iptalini isteme hakkı bulunmamaktadır¹⁸⁰.

Vasiyetçi hiçbir sebep göstermeye gerek duymaksızın her zaman vasiyetini tek taraflı olarak geri alabileceği için vasiyetler bakımından vasiyetçinin iptal imkânının bulunup bulunmamasının hiçbir önemi yoktur¹⁸¹.

2.2.1.2. İrade Sakatlıkları

2.2.1.2.1. İstenmeyerek Yapılan İrade Sakatlıkları

TMK'nın 504. maddesinde vasiyet yapılırken vasiyetçinin iradesinin hangi hallerde sakat sayılacağı düzenlenmiştir. Bu konuda TMK'nın 504. maddesinde "geçersizdir" terimi yanlış kullanılmıştır. Çünkü ölüme bağlı tasarruflarda irade sakatlıklarına bağlanan yaptırım, sağlar arası işlemlerden farklı olarak iptal sebebi ve dava açma hakkıdır. Kullanılan terim yanlışlığı TMK'nın 504. maddesi ile 557. maddesi karşılaştırılarak belirlenebilir¹⁸².

Türk Borçlar Kanunu'nda irade sakatlığına ilişkin hükümler madde 30 ila 39 maddeleri arasında düzenlenmiştir. Bu maddeler Türk Medeni Kanunu'nun 5. maddesine dayanarak Miras Hukuku'nda uygulama alanı bulabilecek olmasına rağmen ölüme bağlı tasarrufların istisnai durumları göz önünde bulundurularak TMK'da ayrıca özel olarak düzenleme yoluna gidilmiştir. Bunun sebebi ise miras

¹⁸⁰Kocayusufpaşaoğlu, **a.g.e.**, s.328.; Hatemi, **a.g.e.**, s.112.; İmre ve Erman, **a.g.e.**, s.68.

¹⁸¹Kocayusufpaşaoğlu, **a.g.e.**, s.145.

¹⁸²İmre ve Erman, **a.g.e.**, s.208.

hukukunda irade prensibine daha fazla önem verilmesi ve ölüme bağlı tasarrufun iptali için mahkeme kararının şart olmasıdır¹⁸³.

Her iki kanun arasındaki terim uyumsuzluğunu eleştirmekte yarar görmekteyiz. Oysaki TBK m. 646 gereği” Türk Borçlar Kanunu Türk Medeni Kanunu’nun Beşinci kitabı olup, onun tamamlayıcısıdır” demektedir. Türk Medeni Kanunu irade sakatlıkları başlığını kullanırken, bu kanunun tamamlayıcısı olan Türk Borçlar Kanununun irade bozuklukları terimini kullanması terim birliğine engel teşkil edecektir.

Ölüme bağlı tasarruflar, her hukuki muamele gibi irade açıklaması ile ortaya çıkarlar. İrade açıklaması sağlıklı bir şekilde oluşmuş ve buna uygun olarak beyan edilmiş bir iradeyi gerektirir¹⁸⁴. Bu tanımdan da anlaşıldığı üzere irade açıklamasındaki sakatlıklar iki türlü oluşmaktadır. Birincisi, iradenin oluşumunda bir sakatlık ki buna saik hatası denir. İkincisi ise, iradenin açıklanmasında sakatlık mevcut olabilir ki bu da yanılma, aldatma ve korkutma ile olabilir. O halde bir hukuki işlemin meydana gelebilmesi için gerekli olan irade beyanının sakat olmaması gerekmektedir. Türk Medeni Kanunu’nda iradeyi istenmeyerek sakatlayan haller yanılma, aldatma, korkutma ve zorlama olarak düzenlenmiştir. Ölüme bağlı tasarrufun bunlardan herhangi biri altında yapılması bir iptal sebebidir. Burada dikkat edilmesi gereken nokta, irade sakatlığı ölüme bağlı tasarrufun yapıldığı anda gerçekleşmelidir.

Şimdi istenmeyerek yapılan iradeyi sakatlayan hallerden sırasıyla bahsedelim.

2.2.1.2.1.1.Yanılma

Bir kişi gerçek iradesine uymayan bir açıklamada bulunduğu takdirde yanılma söz konusudur. Vasiyetçinin söz konusu hukuki durum içinde tasarrufu yapmaması veya değişik şekilde yapması yanılmanın varlığı için yeterlidir. Hukuki işlemlerde yanılma, gerçek irade ile beyan arasında, istenmeyerek meydana gelen uygunsuzluktur. Başka bir anlatımla, vasiyetçinin tasarrufuna ilişkin beyanın istenmeyerek, isteğine uygun olmaması veya iradesinin oluşmasına etken olan bir

¹⁸³Öztan,**a.g.e.**,s.203.,Ayan,**a.g.e.**,s.125.;İmre ve Erman,**a.g.e.**,s.208.

¹⁸⁴Kılıçoğlu,**a.g.e.**,s.190.

hususta gerçek duruma uygunsuzluk halidir. Doktrinde, birinci ihtimale “beyanda yanılma”, ikinci ihtimale de “saikte yanılma” olarak tanımlanmaktadır¹⁸⁵.

Konuyu Borçlar Hukuku açısından değerlendirdiğimizde Borçlar Hukukunda asıl önemli olan beyan hatasıdır onunda esaslı olması gerekmektedir. Türk Borçlar Kanunu’nda yanılma tanımlanmamış olup sadece esaslı olması öngörülmüştür(TBK m.30). Yanılma halinin belirlenmesini sağlayacak bazı esaslar düzenlenmiştir(TBK 31 vd). Türk Borçlar Kanunu’nda yanılmanın iptal sebebi olabilmesi için esaslı olması gerekmektedir. Buna ek olarak, Türk Borçlar Kanunu’nda açıkça saik hatasının esaslı hata olmadığı ifade edilmiş olup saik hatasının sözleşmenin geçerliliğine etki edebilmesi için “temel hatası”nın özelliklerini bünyesinde taşıması gerekmektedir.(TBK m. 32). Ölüme bağlı tasarruflardan vasiyet için Türk Borçlar Kanundaki düzenlemeden farklı olarak bu konuda özel hükümler kaleme alınmıştır(TMK m. 504, 557/b.2). Her türlü hatanın doğal olarak saik hatasının da iptal sebebi olabileceği kabul edilmiştir. Kanunun ilgili maddelerinde esaslı yanılma ve saik yanılması ayırımı yapılmaksızın yalnızca yanılmadan söz edilmiştir. Bu kuralın tek istisnası, vasiyetçinin bir kişinin ya da nesnenin belirtilmesine ilişkin açık yanılmaları iptal sebebi sayılmamıştır.

Ölüme bağlı tasarruflarda beyan yanılmasının ölüme bağlı tasarrufun iptaline sebep olup olmayacağı somut olaya göre değişecektir. Tez konumuz gereği vasiyetler açısından konuyu değerlendirdiğimizde, vasiyet her zaman tek taraflı olarak geri alınabileceği için, vasiyetçi bakımından konuyu tartışmanın faydası yoktur. Mirasçılar açısından konuyu değerlendirdiğimizde, mirasçılar veya vasiyet alacaklıları beyan yanılmasına dayanarak tasarrufun iptalini talep edebilirler. MK m.504’ de belirtilen bir yıllık hak düşürücü süre içinde vasiyetçinin yaptığı tasarrufu geri alması durumunda tasarruf zaten geçersiz olacaktır. Bir daha ilgililerin iptal yoluna başvuramayacakları açıktır. Vasiyetçi bir yıllık süre içerisinde tasarrufu geri almamışsa şayet tasarruf geçerli hale gelecektir ve mirasçılar tasarrufun iptalini ileri süremeyeceklerdir. Ancak vasiyetçi yanıldığını fark etmeden veya yanıldığını fark ettiği andan itibaren henüz bir yıllık süre dolmadan vefatı halinde, mirasçılar beyan

¹⁸⁵Antalya,**a.g.e.**,s.260.;Ayan,**a.g.e.**,s.127.

yanılmasına dayanarak tasarrufun iptalini isteyebilirler. Ayrıca vasiyetçinin yanılması sebebiyle yapmadığı bir ölüme bağlı tasarruf yapılmış gibi kabul edilip ona göre bir sonuç oluşturulamaz¹⁸⁶.

Türk Medeni Kanunu'nun 504. maddesinin uygulama alanı bizzat kişide veya şeyde hatayı kapsamamaktadır, sadece şahıs veya şeyin tayininde açık yanılmayı kapsar. İlk durumda, vasiyetçi karıştırma ya da yanlış anlama sonucunda lehine tasarruf yapmak istediği kişinin kimliğinde veya ölüme bağlı tasarrufun konusu olan şeyde yanılmaya düşmektedir. Örneğin vasiyetçi hastalığında ona çok destek veren sütkardeşi Melike'ye arabasını vasiyet etmiştir. Buna karşın, ona destek veren sütkardeşi aslında Melike olmayıp Cansel' dir. Burada vasiyetçi sütkardeşleri karıştırmıştır. Bu durumda ortaya çıkan yanılma ölüme bağlı tasarrufun iptali sonucunu doğurur. İkinci durumda, vasiyetçi yanlış yazma ya da konuşma sonucunda belirli bir kişi ya da şeye ilişkin iradesini yanlış beyan etmiştir. Bu durumda açık yanılmanın düzeltilmesi söz konusu olup, iptal yaptırımı uygulanmamalıdır¹⁸⁷. Örneğin, vasiyette “En yakın arkadaşım Erva' ya zümrüt yüzüğümü vasiyet ediyorum” yazıyor olmasına rağmen oysaki vasiyetçinin en yakın arkadaşının Esra olduğu herkes tarafından bilinmekte olduğu için vasiyetin iptali gerekmemektedir, tasarruf bu arzuya göre düzeltilir(TMK m.504/2). Hakları yanılma dolayısıyla ihlal olunan ilgililerin talebi ile hâkim favor testamenti yorum kuralına başvurarak gerekli değişikliği yapacaktır. Görüldüğü gibi, Türk Medeni Kanunu irade sakatlığı hallerinde, ölüme bağlı tasarrufların mutlak olarak iptal edilebilirliğini düzenleme altına almamış, somut olay ve hakkaniyetin gerektirdiği ölçüde bazı iptal sınırlamaları da düzenlemiştir.

Vasiyet tek tarafa yöneltmesi gereken ve vasiyette karşı tarafta güveninin korunması gereken bir muhatap bulunmadığı için bu sebeple bağlayıcılığı bulunmaması sonucu sağlar arası işlemlere nazaran, vasiyetçinin iradesi ön planda tutularak esaslı bir nitelik tanınmıştır. Vasiyetlerde irade prensibi geçerli olup, güven prensibi uygulanmamaktadır. Doğal olarak, hata ile ilgili yapılacak yorumda “irade

¹⁸⁶Hatemi,**a.g.e.**,s.73.;Öztan,**a.g.e.**,s.204-205.;İmre ve Erman,**a.g.e.**,s.223.

¹⁸⁷ İnan,Ertaş ve Albaş,**a.g.e.**,s.279.;Eren,**a.g.e.**,s.39.;Hatemi,**a.g.e.**,s.73.;Öztan,**a.g.e.**s.204

prensibi” geçerli olacaktır. Kısacası iradenin oluşmasına etki eden her hata iptal sebebidir. Bu nedenle hatanın her çeşidi vasiyeti sakatlamaktadır. Yeter ki vasiyetçinin hatalı istek, arzu, düşünce, amaç ve öngördüğü sonuçlar arasında illiyet bağı olsun ve bu ispat edilebilsin¹⁸⁸.

Vasiyetin yanılma sebebiyle iptal edilebilmesi için illiyet bağının yanında ayrıca vasiyetçinin gerçek durumu bilseydi tasarrufunu bizzat iptal edeceğinin de ispat edilmesi şartını araması doktrinde tartışılmış, bir kısım yazarlar tarafından bu görüş savunulmuş¹⁸⁹, bir kısım yazarlar tarafından da eleştirilmiştir¹⁹⁰.

Yanılma geçmişte gerçekleşmiş bir olaya, duruma, nedene dayanabileceği gibi vasiyet yapılırken var olduğu zannedilen ya da gelecekte olacağına inanılan bir duruma ilişkin de olabilir¹⁹¹. Kanaatimizce, vasiyetler de asıl amacın vasiyetçinin gerçek iradesini tespit edilmesi gerektiği noktasından hareket edersek, vasiyetçinin tasarrufunu iptal edeceği ispatlanabiliyorsa, ancak bu takdirde tasarrufun yanılma sebebiyle iptalinin mümkün olabileceğini söylememiz gerekmektedir. Aksi takdirde, vasiyetçi gerçek durumu bilseydi ve fakat yinede tasarrufunu ayakta tutmaya devam edecek idiyse bu takdirde vasiyetin iptali yoluna gidilmemelidir. Bu düşünce hem irade prensibine hem de favor testamenti ilkesine daha uygun olacaktır.

Yanılmada ispat, sağlar arası işlemlerde tasarrufu yapan kişi hayatta olması sebebiyle ölüme bağlı tasarruflardaki işlemlere nazaran daha kolaydır. Hâkim tarafların ileri sürdüğü iddia ve savunmaya ilişkin her türlü delilleri dikkate alarak vasiyetçinin gerçek arzusunu belirlemeye çalışacaktır. Hâkim tasarrufun metninden yararlanabileceği gibi ilgili dış olgulardan, belgelerden de yararlanabilecektir. Burada ispat külfeti, saikte hata bulunduğunu iddia eden taraftadır. İspat edilmesi gereken

¹⁸⁸Yılmaz Altuğ, **Ölüme Bağlı Tasarruflarda İrade Sakatlıkları**, Borçlar ve Aile Hukuku Prensibiyle Mukayeseli Olarak, İstanbul: İstanbul üniversitesi, 1955, s.401.; Kocayusufoğlu, **a.g.e.**, s.329.; Serozan ve Engin, **a.g.e.**, s.240.

¹⁸⁹Hatemi, **a.g.e.**, s.73.

¹⁹⁰Kocayusufoğlu, **a.g.e.**, s.329.; Serozan ve Engin, **a.g.e.**, s.248.

¹⁹¹Serozan ve Engin, **a.g.e.**, s.242.; Eren, **a.g.e.**, s.35.

noktalar ise şunlardır: yanılma ve vasiyetçinin hatası ile ölüme bağlı tasarruf arasındaki illiyet bağıdır¹⁹².

2.2.1.2.1.2.Aldatma

Aldatma, bir kişiyi gerçeğe aykırı türlü davranışlarla hataya düşürmek ya da hataya düşmüş olan bir kişiyi bu hatasından yararlanmak suretiyle kişiyi gerçek isteğine aykırı olarak bir irade beyanında bulunmaya yöneltmektir¹⁹³.

Vasiyetlerde Türk Borçlar Kanunu'nun 36. maddesi uygulanamaz. Türk Borçlar Kanunu'nda göre, sözleşmenin karşı tarafının aldatmayı bilmesi veya bilmesinin gerekmesi kaydıyla üçüncü kişinin aldatması sözleşmenin geçersizliği sonucunu doğurmaktadır. Vasiyette ise, aldatma üçüncü kişi tarafından yapılmış olsa da, lehine hile yapıldığını kişi bilmiyor olsa da, vasiyet iptal edilebilecektir. Yapılan aldatma ile vasiyet arasında illiyet bağının bulunması tasarrufun iptal edilmesi için yeterlidir.¹⁹⁴.

Aldatma halini düzenleyen TBK m.36/1'e göre sözleşmeyi yapanlardan biri, diğerinin aldatması sonucu bir sözleşme yapmışsa, düştüğü yanılma esaslı olmasa bile, sözleşmenin bağlayıcı olmayacağı düzenleme altına alınmıştır. Bu hükümden de anlaşılacağı üzere aldatma bir tür yanılma halidir. Aldatmada yanılmadan farklı olarak kişinin yanılması kendinden kaynaklı olmayıp, başka bir şahıs tarafından irade fesada uğratılmaktadır. Bu nedenle öğretilerde kanunda aldatmadan ayrıca bahsedilmesinin gerekli olmadığı zaten yanılma kavramının içinde evleviyetle yer alacağı görüşü benimsenmiştir. Ayrıca bir iptal nedeni olarak düzenlenmesine gerek olmadığı görüşü haklı olarak yer almaktadır. Yanılmada da olduğu gibi açıklanan irade ile aldatma arasında illiyet bağı bulunmalı ve aldatma olgusu kanıtlanmış olmalıdır. İrade beyanı hileli davranışın etkisi altında yapılmalıdır. Hileyi yapanın bunu iyi ya da kötü niyetle yapması iptal nedeni açısından bir fark oluşturmamaktadır. Hatta hilenin vasiyetçi tarafından tanınabilir ve anlaşılabilir

¹⁹²İmre ve Erman,**a.g.e.**,s.209.;Serozan ve Engin,**a.g.e.**,s.247.

¹⁹³Öztaş,**a.g.e.**,s.205.

¹⁹⁴Antalya,**a.g.e.**,s.262.

olması, fakat ihmal sonucunda bunun farkına varılmamış olması halinde, illiyet bağı yine mevcuttur ve ölüme bağlı tasarrufun iptali talep olunabilir¹⁹⁵.

Nitekim T.C Yargıtay 2. Hukuk Dairesi E. 1977/7621 K. 1977/7844 T. 10.11.1977sayılı kararında; "...Hile (aldatma), bir kimsenin iradesinin gerçek dışında açığa vurulması için ona karşı girişilen eylem ve davranışlardır. Yâni o kişinin gerçeği bilmesi halinde iradesini açıklamaktan kaçınacağı kesin olan hallerde hileden söz edilebilir. Söz gelimi, bir kişi kira konusunda beyanda bulunduğu halde sözleşmeye bu yönün satış şeklinde geçmiş olması gibi, olayda az önce açıklanan kuralın kapsamına giren bir aldatmanın (hilenin varlığını kabule yeterli ve elverişli durum ve deliller yoktur. Şöyleki: Miras bırakan başlangıçta, ölünceye kadar bakma sözleşmesi yapmayı arzulamış, fakat bundan vazgeçerek resmî vasiyet düzenlettirilmiştir. Görülüyor ki ölüme bağlı tasarrufta bulunan kişi, kendi iradesi ile vasiyet düzenlettirmiştir. Eğer o kimse notere, ölünceye kadar bakma sözleşmesi şeklinde bir irade beyanında bulunduğu halde iradesi vasiyet biçiminde tesbit edilmiş olsa idi, bu takdirde aldatıldığının kabulü gerekirdi. Oysa miras bırakan ölünceye kadar bakma sözleşmesi yapmaktan kendi isteğiyle vazgeçmiş, resmî vasiyetname düzenleme yolunu seçmiştir. O halde aldatmadan söz edilemez. Buna rağmen değerlendirmede yanlışa düşülerek vasiyetnamenin iptâl edilmiş olması isabetsizdir..."hükmüne varmıştır¹⁹⁶.

Ölüme bağlı tasarruflarda, aldatan kişi TMK m.578/b.3 göre mirastan yoksunluk sebebi teşkil edebilir. Vasiyetçinin ölüme bağlı tasarruf yapmasını ya da böyle bir tasarruftan rücu etmesini aldatma ile sağlayanlar ya da engelleyenler, mirasçı sıfatını kazanamayacakları gibi yapılan tasarruftan herhangi bir hak iddia edemezler¹⁹⁷. Bu kimseler lehine yapılmış tasarruflar kendiliğinden hükümsüzlük yaptırımına tabi olacaklarından, bu türden tasarrufların iptali yoluna gidilmesi de gerekmemektedir.

Son olarak, ölüme bağlı tasarruflarda aldatma ile ölüme bağlı tasarrufların sahteliği durumunu birbirinden ayırmak gerekmektedir. Sahtelik, ölüme bağlı tasarrufun vasiyetçi tarafından değil de sanki onun tasarrufu imiş gibi bir başkası tarafından hazırlanmasıdır. Aldatmada ise, bizzat vasiyetçi tarafından tasarruf yapılmakta olup

¹⁹⁵Kocayusufpaşaoğlu,**a.g.e.**,s.331.;Özmen,**a.g.e.**,s.659.;İmre ve Erman, **a.g.e.**,s.211.

¹⁹⁶ (Erişim)www.kazanci.com.tr.

¹⁹⁷İmre ve Erman,**a.g.e.**,s.211.

ancak vasiyetçinin iradesi sakatlanmaktadır. Aldatma fiilinin tasarrufa yansması iptal edilebilirlik olup sahtelik yaptırımı ise yok hükmündedir. Böylece bu geçersizlik süreye bağlı olmaksızın her zaman ileri sürülebilir¹⁹⁸.

2.2.1.2.1.3.Korkutma veya Zorlama

Korkutma, vasiyetçinin istemediği bir beyanda bulunmaya zorlayan davranıştır. Türk Medeni Kanunu'nda Türk Borçlar Kanunu'ndan farklı olarak tek bir kavram kullanılmamıştır. Korkutma, kişiyi psikolojik olarak etkilemektir yani manevi yönden yapılan baskıyı ifade etmek için kullanılmıştır. Zorlama ise maddi yönden yapılan baskıyı ifade etmek için kullanılmıştır. Korkutmanın Türk Borçlar Kanunu'ndaki gibi iptal sebebi olması için hukuka aykırı olması aranmamaktadır. Türk Borçlar Kanunu'ndaki korkutmanın tespitinde hem objektif hem de subjektif etki dikkate alınırken, Türk Medeni Kanunu'nda subjektif açıdan oluşturduğu korku esas alınır. Korkutmanın kimin tarafından gerçekleştirildiği önemli değildir. Vasiyetçinin ölüme bağlı tasarrufu korkutma etkisi altında yapıp yapmadığı konusunda taraf delilleri toplanarak bir karar verilmelidir¹⁹⁹.

Vasiyetlerin iptali için korkutma fiilinin esaslı olması aranmamaktadır. Korkutmanın her türde ve derecede olması, vasiyetin iptali için yeterlidir. Yeter ki vasiyetçinin iradesine etki etmiş olsun.²⁰⁰

Korkutulan kişi iradesini düşünmediği ve istemediği şekilde zor ve baskı altında ifade etmektedir. Neticede korkutmada bir irade açıklaması vardır ancak irade baskı altında açıklandığından gerçeği yansıtmaz bu nedenle sakat olarak açığa çıkmaktadır. Her çeşit korkutma illiyet bağının bulunması kaydıyla iptal sebebidir.

Bu konuda korkutma ile maddi cebir arasındaki fark üzerinde durmakta fayda vardır. Maddi cebirde tasarrufta bulunan kişinin iradesi ortada yoktur bu nedenle böyle bir

¹⁹⁸Inan,Ertaş ve Albaş,**a.g.e.**,s.281.

¹⁹⁹Gençcan,**a.g.e.**,s.324 vd.;İmre ve Erman,**a.g.e.**,s.213.;Eren,**a.g.e.**, s.44.

²⁰⁰Kocayusufpaşaoğlu,**a.g.e.**,s.332.;Eren,**a.g.e.**, s.43.

tasarruf yok sayılır. Oysaki Türk Medeni Kanunu madde 504/1 ile madde 557/b.2' de geçen zorlama sözcüğünün “maddi cebir seviyesine ulaşmamış fiziksel zorlamalar” şeklinde yorumlanması gerekmektedir. Bir örnekle açıklamak gerekirse; dayak atarak, kolunu bükerek bir kimseye vasiyet yaptırılırsa, bu takdirde cebir söz konusudur. İstedığı vasiyeti düzenlemezse ona hayatı boyunca çocuklarının yüzünü göstermeyeceğini söyleyerek kişiyi ölüme bağlı tasarrufu yapmaya sevk ederse burada da korkutma söz konusudur²⁰¹.

Nitekim T.C Yargıtay 2.Hukuk Dairesi E.2004/12427 K.2004/14388 T.2.12.2004 sayılı kararında; “...murisin kanser hastası olup, hastalığının son zamanlarında davalıların babası Bülent ile anneleri Zahide'nin çocukları lehlerine vasiyetname düzenlemesi için baskı yaptıkları, vasiyetname düzenlemeye yanaşmadığı takdirde kendisine bakmayacaklarını, kapı dışarı edecekleri yönünde korkutup, murise zorlama ile davalı çocukları lehine vasiyetname düzenlettirdikleri toplanan deliller, tanık anlatımları ve davalıların anne ve babasının beyanlarından anlaşılmıştır. Muris Ramazan'ın vasiyetnamenin yapıldığı tarihte tasarruf ehliyetinin bulunduğu Adli Tıp Kurumu raporundan anlaşılmış ise de; vasiyetnamenin murise manevi ikrah altında yaptırıldığı sabit olduğundan davacıların davasının kabulü gerekirken yazılı şekilde karar verilmesi usul ve yasaya aykırı olup bozmayı gerektirmiştir...” sonucuna varılmıştır²⁰².

Korkutma veya zorlamanın ispatı TMK m.6 hükmü gereğince davacıdır. Davacı ispat yükümünü yerine getirirken, ispata elverişli her türlü delilleri kullanabilir²⁰³.

Aldatma gibi korkutma veya zorlamada mirastan yoksunluk sebebidir. Ölüme bağlı tasarrufa bu şekilde etki eden kişiler mirasçı olamayacakları ve tasarruftan hak edinemeyecekleri hüküm altına alınmıştır. Ancak, üçüncü kişinin korkutması durumunda, lehine tasarrufta bulunan kimse korkutma fiilinden habersiz ise, bu kişinin TMK m. 578/b. 3 uyarınca, mirastan yoksun kalması söz konusu olmayacaktır.

²⁰¹ Ayan, **a.g.e.**, s.128.; İmre ve Erman, **a.g.e.**, s.212.; Serozan ve Engin, **a.g.e.**, s.244.

²⁰² (Erişim) www.kazanci.com.tr.

²⁰³ Eren, **a.g.e.**, s.107.

2.2.1.2.1.4. Miras Bırakanın Hata ve Hileyi Sağlığında Öğrenmesi ya da Korkutma veya Zorlamanın Etkisinden Kurtulmasının Özelliği

Ölüme bağlı tasarrufun esasa ilişkin iptal sebeplerinden olan irade sakatlığı ile açılan davada başka sebeple karar tesis edilmesi mümkün değildir²⁰⁴. İsviçre federal mahkemesi, vasiyetçinin irade sakatlığı sebebiyle ölüme bağlı tasarrufu iptal etmeyeceği kesin olarak anlaşılan durumlarda, irade sakatlığı vasiyetçinin ölümünden sonra anlaşılabilirse bile tasarrufun iptal edilemeyeceğine karar vermiştir²⁰⁵.

Vasiyetçi hata ve hileyi öğrendiği ya da korkunun veya zorlamanın etkisinden kurtulduğu tarihten itibaren bir yıl içerisinde ölüme bağlı tasarrufunu ortadan kaldırması gerekmektedir. Aksi takdirde, tasarruf geçmişe etkili olarak düzelir. Düzelen bir tasarruf için, vasiyetçinin ölümünden sonra ilgililerin irade sakatlığı gerekçesiyle iptal davası açamayacağı malumdur²⁰⁶. Buradaki bir yıllık süre hak düşürücü süredir. Durması kesilmesi söz konusu değildir, hâkim resen nazara alır. Ancak vasiyetçi aldatmayı veya yanılmayı ya da korkunun etkisi altından çıktıktan sonra bir yıllık süre geçmeden ölürse, tasarruf düzelmemiş olur. Bu durumda ilgililer tasarrufun iptalini dava edebilirler. Bir yıl içinde ölüme bağlı tasarrufunu; yanıltma, aldatma, korkutma veya zorlama sebebiyle geri almak isteyen vasiyetçi TMK m. 542 vd. da yazılı yollardan birine başvurarak yapabilir²⁰⁷.

Vasiyetçi, mahiyeti gereği vasiyetinden TMK m. 542 vd. maddelerde öngörülen yollardan biri ile her zaman geri alma imkanına sahiptir. Bu nedenle vasiyetçi için bir yıllık hak düşürücü sürenin kaçırılması önem taşımadığı gibi, iradesinin herhangi bir nedenle sakatlanmış olması dahi gerekmez. Vasiyetçi için kural bu olmakla birlikte, bir yıllık süre mirasçılar veya vasiyet alacaklıları açısından önem arz etmektedir²⁰⁸.

Unutulmasın ki kayıtsız koşulsuz iptal yasal mirasçıya yaramaktadır. Bu nedenle bütün bu ek sınırlamalar sayesinde iptal yaptırımından kurtulan ölüme bağlı tasarruf

²⁰⁴Gençcan,**a.g.e.**,s.323.

²⁰⁵Antalya,**a.g.e.**,s.260.

²⁰⁶Ayan,**a.g.e.**,s.125.

²⁰⁷Kocayusufpaşaoğlu,**a.g.e.**,s.332-333.;Özmen,**a.g.e.**,s.660.;Dural ve Öz,**a.g.e.**,s. 222.

²⁰⁸İnan,Ertaş ve Albaş **a.g.e.**,s.281.

ise iradi mirasçının menfaatini korumaktadır²⁰⁹. Miras Hukukunun temel prensiplerinden olan “ yorum yolu ile ölüme bağlı tasarrufu ayakta tutma iptalden önce gelir” prensibinin bir yansıması olan bu hüküm, Türk Borçlar Kanunu’nun 19. maddesi ile paralel bir hükümdür²¹⁰.

2.2.1.2.2.Bilerek Yapılan İrade Sakatlıkları

Vasiyetçi istemeyerek yapılan irade sakatlıkları haricinde, bilerek ve isteyerek gerçek iradesi dışında bir iradeyi kasden dışa vurduğu haller vardır²¹¹.

2.2.1.2.2.1.Zihni Kayıt

Zihni kayıt, beyanda bulunan kimsenin isteyerek ve bilerek kendi öz iradesine uymayan bir beyanda bulunmasıdır. Örneğin, Kübra Mercedes S-Class model antika arabasını satmak istememekte ancak arkadaşı Fatih’i kırmamak için onunla satım sözleşmesi yapması halinde zihni kayıt söz konusudur. Zihni kayıt, hukuki işlemlerde, butlan ya da iptal nedeni değildir, bu sebeple hukuki işlemlerin feshi yoluna gidilemez²¹².

Zihni kayıt, ne Türk Borçlar Kanunu’nda ne de Türk Medeni Kanunu’nda düzenleme altına alınmıştır. Ancak güven prensibinden hareketle zihni kayıt nedeniyle sözleşmenin hükümsüz sayılmayacağı sonucuna varılabilir. Bu durumda da ölüme bağlı tasarruflarda zihni kaydın doğuracağı sonucu tez konumuz gereği sadece vasiyetler açısından değerlendireceğimizden ve vasiyetler açısından güven prensibi

²⁰⁹Serozan ve Engin,**a.g.e.**,s.242.

²¹⁰Eren,**a.g.e.**,s.39.;İmre ve Erman,**a.g.e.**,s.222.

²¹¹Kocayusufpaşaoğlu,**a.g.e.**,s.350.;İmre ve Erman,**a.g.e.**,s.214.;Hatemi,**a.g.e.**,s.72.

²¹²İmre ve Erman,**a.g.e.**,s.214.;Altuğ,**a.g.e.**,s.4.

değil de irade prensibinin hâkim olması nedeniyle zihni kayıt vasiyetler açısından dikkate alınmayacaktır.

Doktrinde zihni kayıt içeren tasarrufların akıbeti konusunda çeşitli görüşler mevcuttur. İmre/Erman'a göre, vasiyetlerde zihni kaydın dikkate alınamayacağı tasarrufun tüm sonuçlarıyla geçerliliğini koruyacağını savunulmaktadır²¹³. Oğuzman, Kocayusufpaşaoğlu, Eren'e göre ise, vasiyet; vasiyetçinin tek taraflı irade beyanında bulunması ile meydana gelen hukuki işlem olduğundan, işlem temelinde tasarrufu yapan kişinin iradesi olması hasebiyle zihni kayıt ile vasiyet yapılması durumunda, vasiyetçinin gerçek iradesi vasiyet yapmaya yönelik olmadığından tasarruf geçersiz olacaktır²¹⁴. Kanaatimizce, zihni kaydın irade yokluğuna sebebiyet verdiği ve vasiyetçinin iradesine uygun olmayan bir vasiyeti hukuki koruma sağlamanın mümkün olunmaması yönündedir. Dolayısıyla, vasiyetlerin kurucu unsurunun irade olması ve zihni kaydın bulunduğu bir tasarrufta iradenin bulunmaması nedeniyle tasarruf yokluk yaptırımı ile karşı karşıya kalacaktır. Ayrıca Türk Medeni Kanunu'nda madde 557 ölüme bağlı tasarruflarda iptal sebeplerini sınırlı olarak saymış olup bunlar arasında zihni kayıt yer almamaktadır.

2.2.1.2.2.2. Latife Beyanı

Latife beyanın da beyanda bulunan kişinin gerçek iradesi ile dışa yansıyan iradesi örtüşmemektedir. Zihni kayıt gibi latife beyanına ilişkin olarak Türk Borçlar Kanunu'nda ve Türk Medeni Kanunu'nda herhangi bir düzenleme mevcut değildir. Vasiyetçinin beyanının gayri ciddi olduğu ve şaka niteliğinde bulunduğu anlaşıldığı takdirde, vasiyet hüküm ifade etmez²¹⁵. Ancak beyanın ciddi olmadığını anlayabilmesi makul ve dürüst bir düşünce ile muhataptan beklenemeyecek durumlarda beyan geçerli sayılır ve beyan sahibini bağlar.

²¹³İmre ve Erman, **a.g.e.**, s.215.

²¹⁴Fikret Eren, **Ölüme Bağlı Tasarruflarda İstenilerek Yapılan İrade Sakatlıkları**, Adalet Dergisi, Yıl:54, sayı 11-12, Ankara, s.1272, 1275.; Kocayusufpaşaoğlu, **a.g.e.**, s.350.; Eren, **a.g.e.**, s.28.

²¹⁵İmre ve Erman, **a.g.e.**, s.215.; Kocayusufpaşaoğlu, **a.g.e.**, s.351.; Dural ve Öz, **a.g.e.**, s.218.;

Vasiyetlerde irade prensibi geçerli olduğu için, vasiyetçinin iradesinin gayriciddi olduğu anlaşıldığı takdirde vasiyet hüküm ifade etmeyecektir. Yahut imkansız bir şartın vasiyette bulunması durumunda daima tasarrufun ciddiyetinden şüphe edilmelidir²¹⁶. Zihni kayıta olduğu gibi latife beyanı da Türk Medeni Kanunu'nda ölüme bağlı tasarrufun iptali sebepleri arasında yer almamaktadır. Zihni kayda bağlanan hukuki sonuç geçersizlik olup aynı sonuç latife beyanı için de geçerlidir.

2.2.1.2.2.3. Muvazaa

Türk Medeni Kanunu'nda düzenlenmeyen bilerek yapılan irade sakatlıklarından bir diğeri ise muvazaadır. Muvazaanın vasiyetler açısından söz konusu olması mümkün değildir. Çünkü muvazaa, tarafların üçüncü kişileri aldatmak amacıyla gerçek iradelerine uymayan bir hukuki işlem yapmaları ve görünürdeki bu işlemin taraflar arasında geçerli olmayacağı konusunda anlaşmış olmaları halidir. Muvazaa ancak iki taraflı hukuki işlemlerde olacağından, tek taraflı hukuki işlem olan vasiyetler de söz konusu olması mümkün değildir²¹⁷.

Nitekim T.C Yargıtay 3. Hukuk Dairesi E. 2011/4256 K. 2011/14022 T. 27.9.2011 sayılı kararında; "...Mahkemece; "Vasiyetnamelerin ehliyetsizlik, irade sakatlığı, hukuka ahlaka aykırılık ve şekle aykırılık sebebiyle iptali talep edilebilir. Ölüme bağlı tek taraflı irade açıklaması niteliğinde olan vasiyetnamelerin muvazaa sebebiyle iptali istenemez. Vasiyetname hakkında muvazaa iddiası ileri sürülemez. Sonuçta sabit olmayan ve ispatlanamayan davanın reddine karar vermek gerekmiştir. Gerekçesiyle" davanın reddine karar verilmiş, hüküm davacılar vekili tarafından süresinde temyiz edilmiştir. Dosyadaki yazılara, kararın dayandığı delillerle kanuni gerektirici sebeplere ve özellikle delillerin takdirinde bir isabetsizlik görülmemesine göre, sair temyiz itirazları yerinde değildir. Ancak, davacılar dilekçelerinde; vasiyetnamenin, mahfuz hisseye tecavüz amacıyla yapıldığını iddia etmektedirler. H.U.M.K. nun 76. maddesi uyarınca, dayanılan olayları açıklamak taraflara, hukuki nitelendirmeyi yapmak ise hâkime aittir. Dava dilekçesinde, mahfuz hisseye tecavüz

²¹⁶ Altuğ, a.g.e., s.4.

²¹⁷ Altuğ, a.g.e., s.4-5.; Özmen, a.g.e., s.657.; İnan, Ertaş ve Albaş, a.g.e., s.286.

bulunduğu belirtilerek işlemin iptali istenmiş olduğuna göre; tenkise dair talep de bulunduğu gözönünde bulundurulmak suretiyle karar verilmesi gerekmektedir. O halde, mahkemece, T.M.K. nun tenkise dair hükümleri doğrultusunda ayrıca inceleme ve araştırma yapılarak sonucu doğrultusunda bir karar verilmesi gerekirken, yanılığlı değerlendirme ve eksik inceleme sonucu yazılı şekilde hüküm tesisi doğru görülmemiş, bozmayı gerektirmiştir...” hükmüne varmıştır²¹⁸.

Aşırı yararlanma tıpkı muvazaa gibi tam iki tarafa borç yükleyen sözleşmelerde söz konusu olabilir. Vasiyet gibi tek taraflı işlemlerde edimler arası nispetsizlik olamayacağından aşırı yararlanmadan söz edilemez²¹⁹.

2.2.1.3. Vasiyetin İçeriğinin, Ona Bağlanan Koşullar ve Yüklemelerin Hukuka ve Ahlaka Aykırılığı

Hayatımızın her anı aslında hukuki işlemlerle doludur. Bu hukuki işlemlerin hiçbirisi hukuka veya ahlaka aykırı olamaz. Sağlar arası işlemlerde olduğu gibi ölüme bağlı tasarrufların içeriğinin veya ona bağlanan koşulların veya yüklemenin hukuka ya da ahlaka aykırı olması ölüme bağlı tasarrufu sakatlar²²⁰.

Hukuka aykırılık terimi, başta Anayasa ve diğer yasalarda yer alan yazılı ya da yazılı olmayan emredici hukuk kurallarına, kamu düzenine ilişkin kurallara ve kişilik haklarına ilişkin kanun hükümlerinin ihlalini kapsar²²¹. Bu kavramlardan genel olarak kısaca bahsedersen;

Emredici hukuk kuralları, aksi kararlaştırılamayan, mutlak uyulması gereken kurallardır. Bir kuralın emredici nitelikte olduğunu kanunun metninden ya da

²¹⁸ (Erişim)www.kazanci.com.tr.

²¹⁹ İnan, Ertaş ve Albaş, **a.g.e.**, s.286. (Türk Borçlar Kanunu madde 28’ de aşırı yararlanma hüküm altına alınmış olup Türk Medeni Kanunda düzenlenmemiştir. Kanunun lafzından da anlaşıldığı üzere, sözleşmede karşılıklı edimler arasında açık bir oransızlık varsa ve bu oransızlık zarar görenin zor durumda kalmasından, düşüncesizliğinden veya deneyimsizliğinden yararlanılması sonucunda meydana getirilmişse aşırı yararlanma söz konusudur ve zarar gören bir yıl içerisinde sözleşmeyi iptal edebilir.)

²²⁰ Kılıçoğlu, **a.g.e.**, s.190.

²²¹ Antalya, **a.g.e.**, s.264.; İmre ve Erman, **a.g.e.**, s.207.

metninden anlaşılacakla birlikte metnin yorumlanması sonucu bu kuralın kamu düzenini, ahlaki değerleri veya kişilik haklarını korumak amacıyla düzenlenmiş olduğu anlaşılıyorsa bu kurallar emredici hukuk kurallarıdır²²². Ölüme bağlı tasarrufların içeriği emredici hukuk kurallarına aykırı olmamalıdır. Örnek olarak miras hukukundaki saklı paya ilişkin düzenlemeler emredici nitelik taşımaktadır. Bu nedenle bu kurala aykırı bir düzenlemeye tasarrufta yer verilmemesi gerekmektedir²²³.

Nitekim T.C Yargıtay 2.Hukuk Dairesi E.1982/5197 K.1982/5809 T.29.6.1982sayılı kararı; "...İstiklâl Madalyası sahibinin ölümü halinde, madalyanın kimlere geçeceğine ilişkin hüküm buyurucu niteliktedir. İstiklâl madalyası olan kişi bunu vasiyet yoluyla başkasına devredemez. Bu hüküm emredici niteliktedir. Şu durumda, İstiklâl Madalyası alan, onun sahibi değil, kaydı hayatla kullanma hakkı olan kişidir. Bu bir çeşit intifa hakkı niteliğindedir. Onun için İstiklâl Madalyası olan kişinin bunu, vasiyet yolu ile başkasına vasiyet etmesi mümkün değildir. Bu itibarla böyle bir vasiyet, doğrudan doğruya ve muhtevası bakımından kanuna aykırı olup geçersizdir (MK. m. 499/3). Öyle ise isteğe uygun olarak vasiyetnamenin iptali gerekirken İstiklâl Madalyası Kanunu'ndaki hükmün emredici olmadığından söz edilerek davanın reddedilmesi Usul ve Kanun'a aykırıdır..." hükmüne varmıştır²²⁴.

Kamu düzenine ilişkin kurallar, bir toplumun temel yapısını ve menfaatlerinin korunması için bireylerin uyması gereken kurallardır²²⁵. Vasiyetçi kamu düzenine aykırı bir şartı hangi amaçla koymuş olursa olsun, söz konusu şartın kamu menfaati gereği hukuka aykırı niteliği değişmeyecektir²²⁶.

Kişilik hakları, bir kişinin sağlığına, vücut bütünlüğüne, şeref ve haysiyetine, sırlarına, ismine, resmine, özgürlüklerine maddi, manevi ve iktisadi bütünlüğü ve varlıkları üzerindeki haklarının tamamı anlamına gelir. Ayrıca Türk Medeni Kanunu

²²²Hüseyin Hatemi,**Hukuka ve Ahlaka Aykırılık Kavramı ve Sonuçları**,İstanbul:İstanbul Üniversitesi Yayınları,1976,s.36., Turan,**a.g.e.**,s.73.

²²³Abdülkerim Yıldırım, **Türk Hukukunda Ölüme Bağlı Tasarruflarda Şart veMükellefiyetler**, Ankara:Turhan Kitabevi,2004,s.63

²²⁴ (Erişim)www.kazanci.com.tr.

²²⁵Hatemi,**Hukuka...**,**a.g.e.**,s.42.

²²⁶ Yıldırım,**a.g.e.**,s.63.

madde 23’de de kişilik hakları koruma altına alınmıştır. Kanuna göre, kimse hak ve fiil ehliyetlerinden kısmen de olsa vazgeçemez. Hükmün devamında da yine kimse özgürlüklerinden vazgeçemez veya onları hukuka ya da ahlâka aykırı olarak sınırlayamaz²²⁷.

Ölüme bağlı tasarrufun emredici kurallara, kamu düzenine, kişilik haklarına aykırı olarak yapılması veya tasarrufun bağlandığı koşullar ya da yüklemelerin emredici kurallara, kamu düzenine, kişilik haklarına aykırı olması hukuka aykırılık teşkil edeceğinden ölüme bağlı tasarrufun iptali istenebilir. Bu kuralları sırasıyla birer örnekle açıklayalım:

Miras hukuku alanında saklı paylara ilişkin hükümler emredici nitelikte olduklarından bunlar üzerinde tasarruf yaparak sınırlamaya gidilmesi durumunda hukuka aykırılık söz konusu olmaktadır.

Kişinin belirli bir dini kabul etmesi, evlenmesi, evlenmemesi, boşanması, bir devlet vatandaşlığına geçmesi, siyasi partiye girmesi veya çıkması gibi hususlara ilişkin şart veya yüklemeleri içeren tasarrufların düzenlenmesi durumunda da tasarruf hukuka aykırıdır²²⁸.

Yabancı bir donanma lehine yapılan mal vasiyetini kamu düzeni gerekçesiyle (ulusal çıkarlara aykırı amaçla yapılan tüm tasarruflarda olduğu gibi) hukuka aykırı olması sebebiyle iptal edilmiştir. Kişiyi herhangi bir konuda karar verirken etki altında bırakarak ona maddi menfaat temin etmeyi vaat etmek suretiyle ya da iradesini ortadan kaldıracak şekilde karar vermeye zorlamak amacıyla yapılan tasarruf, koşul veya yükleme de hukuka aykırıdır²²⁹.

Ahlaka aykırılık, toplumda zamanla yerleşen, toplumca kabul edilip benimsenen, insanların davranışlarını düzenleyen ve o toplumda yaşayanlar tarafından uyulması

²²⁷Eren,**a.g.e.**,s.56.;İmre ve Erman,**a.g.e.**,s.207.

²²⁸İmre ve Erman,**a.g.e.**,s.208.;Eren,**a.g.e.**,s.54-55.

²²⁹Eren,**a.g.e.**,s.53-58.;İmre ve Erman,**a.g.e.**,s.207.

zorunlu olan değer yargılarının ihlalidir. Ölüme bağlı tasarrufa eklenen şartın, ahlaka aykırılığının tespiti hâkim tarafından yapılacaktır. Hâkim, bu tespiti somut olaya göre yapacaktır. Değerlendirme kriteri olarak da orta zekalı, makul ve dürüst insanların çoğunluğu tarafından tarafsız olarak toplumda varlığı kabul edilen ahlak anlayışını dikkate alarak yapacaktır²³⁰.

Nasıl ki “hukuk” kurallarından anlamamız gereken bunların yazılı ve yazılı olmayan tüm hukuk kurallarını kapsaması gerektiği ise, “ahlak” kavramından da anlamamız gereken genel ahlak anlayışdır²³¹. Ahlaka aykırılık kavramı değerlendirilirken, o toplumdaki orta zekâlı, dürüst ve makul kişilerin ahlak anlayışı göz önünde bulundurulur. Ahlaka aykırılık belirlenirken, devleti bağlayıcı insan haklarına ilişkin uluslar arası sözleşmeler ışığında, nesnel ve güncel anayasal değer yargıları dikkate alınmalıdır. Kişisel ahlak anlayışı ölçü olarak alınmamalıdır²³². Ahlak kurallarının çağdan çağa, toplumdan topluma, hatta toplumlar içindeki iç ilişkilere ve çeşitli kültür seviyelerine göre farklılık gösterebilir. Bu nedenle aslında ahlak nispi bir kavramdır. Bu durumda hâkim somut olaydaki ahlaka aykırılığı, tarafların kişisel ahlak anlayışına göre değil, tasarrufun yapıldığı yer ve zamanda geçerli olan genel ahlak anlayışına göre değerlendirme yapılmalıdır²³³.

Ölüme bağlı tasarrufun veya ona bağlanan koşulların veya yüklemenin konusunun hukuka ya da ahlaka aykırı olması ölüme bağlı tasarrufu kesin hükümsüzlük yaptırımı ile sakatlar. Bir kısım yazara göre ise iptali talep edilebilir.

Tasarrufun, koşul veya yüklemının konusu ahlaka aykırı olmasa dahi, vasiyetçinin amacı ahlaka aykırı ise tasarrufun yine iptali talep edilebilir. Bu konuyu örnekle açacak olursak, en sık karşılaşılan durumlardan biri olan metres lehine yapılan kazandırmalardır. Bekâr birinin yine bekâr olan metresi lehine yaptığı kazandırmalar hoş görülmekte, hatta bir kısım yazarlarca geçerli kabul edilmektedir. Ancak taraflardan birinin ya da her ikisinin evli olması durumunda, sadece metreslik ilişkisi

²³⁰ Yıldırım,**a.g.e.**,s.66.

²³¹ Ayan,**a.g.e.**,s.78.;123.

²³² Serozan ve Engin,**a.g.e.**,s.248-249.

²³³ Hatemi,**Hukuka...**,**a.g.e.**,s.114.

yeterli olmayıp aynı zamanda karşı tarafın kendisiyle evlilik dışı cinsel ilişkide bulunmaya devam etmesi için ya da boşanıp kendisiyle evlenmeye sevk etmek amacıyla ölüme bağlı tasarrufta bulunmuşsa bu durumda tasarruf ahlaka aykırılık içermektedir.²³⁴ Buna ek olarak, metresinde kazandırmanın yapıldığı tarihten önce ya da sonra tasarrufu ve tasarrufun esaslı şartlarından haberli olması gerekmektedir²³⁵. Vasiyetçi ahlaka aykırı sonucu istememiş olması veya önceden görmüş ve tasvip etmiş olup olmamasının bir önemi yoktur²³⁶.

Ölüme bağlı tasarruflarda ahlaka aykırılık yaptırımının uygulanıp uygulanmayacağı konusunda çeşitli görüşlerin yer aldığı bir diğer konu ise, evlenmeme konusundaki kayıt ve şartlardır. Bu nitelikteki şartlar, genellikle kişilik haklarına ve ahlaka aykırı görülmekte ve kural olarak da hükümsüz kabul edilmektedirler. Nitekim Yargıtay 2.Hukuk Dairesinin 28.31968,1276/2002 sayılı kararında evlenmeme şartı ile yapılan vasiyetin geçersiz olduğunu hüküm altına almıştır²³⁷.

Rona/Serozan ve Eren' e göre, anlayışla karşılanabilecek, iyi ve temiz düşüncelerle hareket etmiş olduğu anlaşılırsa, geçerli bir nedenle öngörülmüş olan” yeniden evlenmeyip dul kalma veya sakıncalı bir kişiyle evlenmeme koşulu” ahlaka ve hukuka uygun kabul edilebilir²³⁸. Kocayusufpaşaoğluna göre, bu konuda önceden kesin kurallar koymanın zor olduğu istisnai durumlara göre temel kuraldan ayrılınabileceği yönündedir²³⁹. Hatemi' ye göre ise “evlenmeme şartının” ahlaka aykırı olup olmadığı konusunda tereddüt edilebilir. Eş saklı paylı mirasçı olduğu için, saklı payı oranında herhangi bir şart konulamayacağı aşikârdır. Ancak tasarruf nisabı oranında “evlenmeme şartı” nın geçerli olup olmayacağı konusu tartışılabilirken eş dışında biri için konan evlenmeme şartı iz' aç edici sayılmalı ve şartın hükümsüzlüğü tespit edilerek kazandırma geçerli sayılmalıdır²⁴⁰. Bu durumda kişinin serbest iradesi

²³⁴Hatemi,**a.g.e.**,s.75.;Kocayusufpaşaoğlu,**a.g.e.**,s.334.;Eren,**a.g.e.**,s.55-56.;Serozan ve Engin,**a.g.e.**,s.252

²³⁵Kocayusufpaşaoğlu,**a.g.e.**,s.334-335.;Dural ve Öz,**a.g.e.**,s.223.;Ayan,**a.g.e.**,s.78.,124.

²³⁶Dural ve Öz,**a.g.e.**,s.223.;Kocayusufpaşaoğlu,**a.g.e.**,s.334.,Serozan ve Engin,**a.g.e.**,s.250.

²³⁷Yıldırım,**a.g.e.**,s.68-69.

²³⁸Serozan ve Engin,**a.g.e.**,s.252.;Eren,**a.g.e.**,s.60-61.;Nagehan Kırkbeşoğlu,**Türk Özel Hukukunda Kısmi Hükümsüzlük**,İstanbul: Vedat kitapçılık, 2011,s.359.

²³⁹Kocayusufpaşaoğlu,**a.g.e.**,s.277 vd.;

²⁴⁰Hatemi,**a.g.e.**,s.75-76.

etkilenmekte ve şart ahlaka aykırı kabul edilmelidir. Örneğin; “Arkadaşım Şaban evlenmediği takdirde banka hesabımdaki altı yüz altmış altı milyar onundur” şeklindeki vasiyetin içinde yer alan bu koşul kişinin hak ve hürriyetini ahlaka aykırı bir şekilde sınırlandırmaktadır. Bu nedenle bu koşul geçersizdir. Evlenmemeye ilişkin konulan şartın, evlenme özgürlüğünü ortadan kaldırıcı ya da sınırlandırıcı bir etki oluşturmazsa şartın geçersizliğinden söz edilemeyecektir. Örnek olarak; “Yusuf’a evlendiği takdirde otuz milyar verilmesini istiyorum” şeklindeki vasiyette yer alan bu şart, Yusuf’un evlenme iradesine etki etmeyeceği için geçerli kabul edilebilecektir²⁴¹.

Vasiyet birden fazla ölüme bağlı tasarruf içeriyorsa, bu tasarruflardan bir kısmı hukuka ve ahlaka aykırı ise, tasarrufun tümünün iptali mi söz konusu olmalı ya da kısmi iptal yoluna mı gidilmeli sorusu akla gelebilir. Vasiyetçi, hukuka aykırılık içeren tasarrufun iptal olacağını bilseydi diğer tasarrufları da düzenlemeyeceği açıkça tasarruftan anlaşılıyorsa, yani hukuka veya ahlaka aykırı olan tasarrufla diğerleri arasında sıkı bir illiyet bağı mevcutsa Türk Borçlar Kanunu 27/2 maddesi gereğince tüm tasarruf hükümsüz olur. Şayet tasarruflar arasında bu derece sıkı bir bağ yoksa hukuka ve ahlaka aykırı tasarrufların iptali diğerlerinin de iptali sonucunu doğurmaz²⁴².

Anlamsız şartlar, asıl irade beyanı ile tasarrufun içeriğini mantıksız ve çelişkili hale getiren şartlardır. Anlamsız, yararsız ve başkalarını iz’aç edici şartların yerine getirilmesinin hiç kimseye bir faydası bulunmamakla birlikte kimi zaman kişileri rahatsız eden şartlardır²⁴³. Koşul veya yüklemeler kanuna ya da ahlaka aykırı değil de anlamsız, yararsız ve başkalarını iz’aç edici ise ölüme bağlı kazandırma geçerli olur, sadece şart ya da yüklemeler kesin hükümsüz sayılır(TMK m. 512/2)²⁴⁴. Ölüme bağlı tasarruflarda yer alan bu şartlar, vasiyetçinin tasarrufta bulunduğu sırada ayırt

²⁴¹ Yıldırım,**a.g.e.**,s.70.

²⁴²Kocayusufpaşaoğlu,**a.g.e.**,s.275.;Dural ve Öz,**a.g.e.**,s.223.;Oğuzman,**a.g.e.**,s.147.;Kırkbeşoğlu,**a.g.e.**,s.372 vd.

²⁴³ Yıldırım,**a.g.e.**,s.79.

²⁴⁴Hatemi,**a.g.e.**,s.75.

etme gücüne sahip olamamasından kaynaklanıyorsa bu koşulda, söz konusu ölüme bağlı tasarruf ehliyetsiz sebebiyle tümüyle iptal edilir²⁴⁵.

Yukarıda bahsetmiş olduğumuz bu kavramların miras hukuku alanına yansımaları incelediğimizde en önemli farkın bu kurallara aykırılık halinde uygulanacak yaptırımlardır. Türk Borçlar Kanunu 27. maddede hukuka aykırılık kesin hükümsüzlük yaptırımını doğurmaktadır iken, Türk Medeni Kanunu'nda 557. maddesinde ölüme bağlı tasarruflarda hukuka aykırılık tasarrufun iptali davası açma hakkı vermektedir²⁴⁶. Ayrıca Türk Medeni Kanunu 515. maddesinde de tasarrufun bağlandığı koşul ve yüklemelerin hukuka aykırı olması halinde de, sadece koşul ve yüklemelerin değil, bu koşul veya yüklemenin ilişkin bulunduğu tasarrufun iptali istenebilir²⁴⁷.

Türk Medeni Kanunu'nun 557. maddesinden açıkça anlaşıldığı üzere, hukuka ve ahlâka aykırı bir ölüme bağlı tasarrufların iptali için talep ve dava edilebileceği hüküm altına alınmıştır. İptal yaptırımı gereği mahkemenin vereceği iptal kararına kadar tasarruf hükümlerini doğuracak ve eğer süresi içinde iptal davası açılmazsa kesin olarak geçerli kalacaktır. Kanun maddesi her ne kadar tasarrufun iptali istenebilir dese de doktrinde hukuka veya ahlâka aykırılığın ölüme bağlı tasarruflar bakımından yaptırım tartışmalıdır. Bir kısım yazarlar²⁴⁸, kanun metnine sıkı sıkıya bağlı kalınmalı ve yaptırım iptal edilebilir olmalıdır görüşünü savunmaktadırlar. Diğer yazarlara göre ise²⁴⁹, hukuka ve ahlâka aykırı ölüme bağlı tasarruflar kesin hükümsüzdürler. Hâkim karar verinceye kadar bu tasarrufların hüküm doğurması uygun bir çözüm yolu olarak görmemektedirler. Hatta süre kaçırılması durumunda kamu düzenine aykırı olan bir tasarrufun geçerli hale gelmesi mümkün olmaması gerektiğini savunmaktadırlar. Buna dayanak olarak da ahlâka aykırılığın kamu

²⁴⁵ Yıldırım, **a.g.e.**, s.81.

²⁴⁶ İmre ve Erman, **a.g.e.**, s.206.; Eren, **a.g.e.**, s.51.; Öztan, **a.g.e.**, s.206.

²⁴⁷ Eren, **a.g.e.**, s.52.; Oğuzman, **a.g.e.**, s.188.; Antalya, **a.g.e.**, s.263.

²⁴⁸ Serozan ve Engin, **a.g.e.**, s.252.; İmre ve Erman, **a.g.e.**, s.206.; Oğuzman, **a.g.e.**, s.188.; Öztan, **a.g.e.**, s.206.

²⁴⁹ Kocayusufpaşaoğlu, **a.g.e.**, s.336.; Hatemi, **a.g.e.**, s.74.; Dural ve Öz, **a.g.e.**, s.223.; İnan, Ertaş ve Albaş, **a.g.e.**, s.282.; Antalya, **a.g.e.**, s.264.; İmre ve Erman, **a.g.e.**, s.208.; Özmen, **a.g.e.**, s.661.

düzenini ilgilendirmesi dolayısıyla ayakta tutmakta evlenmenin butlanında olduğu gibi sosyal bir yarar olmadığını ileri sürmektedirler. İptal ettirilmemiş kanuna veya ahlaka aykırı vasiyete dayanarak hak iddia etmek TMK m.2 anlamında hakkın kötüye kullanılması, diğer bir deyişle normun kötüye kullanılmasıdır²⁵⁰. İptal edilebilirlik yaptırımı, hukuki güvenlik veya son arzuya saygı ile açıklanamaz. Sağlar arası işlemlerde hukuka ve ahlaka aykırılığın yaptırımı kesin hükümsüzlük iken ölüme bağlı tasarruflarda bu yasaklamaya gidilmemesinin mantıklı bir açıklaması yoktur. Kamu düzenine aykırı olan bir tasarrufun kendiliğinden hükümsüz olması gerektiğini ve tasarrufa daha genel hüküm niteliğinde olan TBK m.27' nin uygulanmasını ve tasarrufun kesin hükümsüzlükle sakat olduğunu kabul etmektedirler.

Kocayusufpaşaoğlu ve Hatemi TMK m.557/b.3'de bir boşluk olduğu görüşündedirler. Kocayusufpaşaoğlu'na göre²⁵¹, ortada bir gerçek olmayan boşluk vardır ve hâkim bu boşluğu, içeriği kanuna ve ahlaka aykırı ölüme bağlı tasarrufların, her zaman bir olumsuz tespit davasına konu olabilecek, kesin hükümsüz (mutlak butlanla batıl) tasarruflar teşkil ettikleri şeklinde bir normla doldurmalıdır. Ahlaka aykırı ölüme bağlı tasarrufların, iptal ettirilmedikçe geçerli, ifası gereken tasarruflar olarak görülmesi, hukuk düzeninin temel kurallarıyla çatışma hali oluşturmaktadır. Hatemi' ye göre ise²⁵², ise TMK m.557/b.3'deki örtülü boşluk vardır. Ölüme bağlı tasarrufun dar anlamda konusu kanuna ya da ahlaka aykırı ise tasarruf batıl sayılmalıdır. “Şart” olarak belirlenen eylem veya eylemsizlik kanuna ya da ahlaka aykırı ise tasarruf batıl sayılmalıdır. Buna karşılık; ölüme bağlı tasarrufun dar anlamda konusu değil de vasiyette “işlem temeli” olarak nitelenebilecek “saik”, kanuna veya ahlaka aykırı ise bu durumda iptal sebebi sayılmalıdır. Serozan/Engin'e göre ise²⁵³, ortada bir boşluk vardır, ölüme bağlı tasarrufun özel geçersizlik rejimiyle oynanması durumunda hukuksal güvenlik ve de ayrıca favor testamenti prensibi yönünden sakıncalar doğuracağı görüşündedirler.

²⁵⁰Kırkbeşoğlu, **a.g.e.**,s.373 vd.

²⁵¹Kocayusufpaşaoğlu,**a.g.e.**,s.336-337.

²⁵²Hatemi,**a.g.e.**,s.74-75.

²⁵³Serozan ve Engin,**a.g.e.**,s.252.

Bir diğerk değinmemiz gereken konu ise, hukuka veya ahlaka aykırılığı belirlerken tasarrufun yapıldığı andaki kurallara göre mi değerlendirme yapılacak yoksa hâkimin karar vereceği andaki ahlak ve hukuk kuralları geçerli olacak sorusudur. Bu konuda doktrinde çeşitli görüşler mevcuttur. Bazı yazarlara göre, , hâkimin karar vereceği anda mevcut olan toplumca kabul edilip benimsenen gelenek ve göreneklere uygun olarak değerlendirme yapılmalıdır²⁵⁴. Aksini düşünen yazarlarsa; tasarrufun ahlaka aykırılığı değerlendirilirken tasarrufun yapıldığı andaki ahlak kuralları dikkate alınmalıdır. Kanun sistematığımızı bakıldığında da doğru olanın bu olduğu görülecektir. Çünkü geçerlilik şartlarının var olup olmadığı tasarrufun yapıldığı ana göre belirlenmektedir. Tasarrufun düzenlendiği anda geçerli genel ahlak anlayışına aykırı olan bir ölüme bağlı tasarruf , hüküm anında anlayış değiştiği için kendiliğinden geçerli olamayacağı gibi, düzenlendiği anda geçerli genel ahlak anlayışına uygun olan bir ölüme bağlı tasarruf da, hüküm anında anlayış değişmesi sebebiyle geçersizleşmeyecektir²⁵⁵. Bir kısım yazarlar ise ahlak kuralları ile hukuk kuralları açısından konuyu farklı değerlendirmişlerdir, hukuka aykırılığın değerlendirilmesi anı olarak mirasın geçiş anı esas alınırken, ahlaka aykırılık değerlendirilirken tasarrufun yapıldığı andaki ahlak kuralları dikkate alınır görüşündedirler²⁵⁶.

Son olarak, ahlaka aykırılık değerlendirilirken hangi andaki fiili ilişkilerin dikkate alınması gerektiğinden bahsedeceğiz. Örneğin; Canan ile evli olan Furkan metresinin kendisiyle olan ilişkisini devam ettirmesi için onunda haberi olduğu bir vasiyet düzenler. Bir süre sonra Canan'dan boşanan Furkan metresi ile evlenir, mirasın açıldığı anda eski metres şimdiki eş konumundadır. Bu ve benzeri durumlar için tasarrufun akıbeti konusunda doktrinde çeşitli tartışmalar yapılmıştır. Kocayusufpaşaoğlu' na göre, ölüme bağlı tasarruf vasiyetçinin öldüğü anda hükümlerini doğurduğundan, onun geçerli olup olmayacağını tespit ederken bu

²⁵⁴Kocayusufpaşaoğlu,**a.g.e.**,s.337.;Eren,**a.g.e.**,s.108.;Serozan ve Engin,**a.g.e.**,s.250.

²⁵⁵Oğuzman,**a.g.e.**,s.188.;Ayan,**a.g.e.**,s.123-124.

²⁵⁶Öztan,**a.g.e.**,s.207.;Antalya,**a.g.e.**,s.263.

andaki fiili ilişkilerin dikkate alınması gerekir²⁵⁷. Ayan'a göre ise, fiili ilişkilerin ahlaka aykırılığı değerlendirilirken ölüme bağlı tasarrufun yapıldığı andaki geçerli olan genel ahlak anlayışı esas alınmalıdır. Ölüme bağlı tasarruf yapıldığı anda söz konusu olan fiili ilişki ahlaka aykırı olması tasarrufun da ahlaka aykırılığını doğurur. Pek tabii hüküm anında fiili ilişki değişikliğe uğradığı için tasarruf kendiliğinden geçerli hale gelmeyecektir. Vasiyetçi, tasarrufun geçerli olmasını arzu ediyorsa tasarrufu yeniden yapmalıdır. Tersini düşündüğümüzde ölüme bağlı tasarruf yapıldığı anda söz konusu olan fiili ilişki ahlaka uygunsay, sonradan fiili ilişkinin değişikliğe uğraması tasarrufu geçersiz kılmayacaktır²⁵⁸.

Hukuka veya ahlâka aykırılığın ispatında da, Türk Medeni Kanunu'nun 6'ncı maddesi gereği, ispat yükü söz konusu tasarruf, koşul ya da yüklemenin iptalinde menfaati olan kişidedir yani iptal davasının davacısıdır. Davacı, ölüme bağlı tasarrufun ve tasarrufa eklenen koşul veya yüklemenin hukuka ya da ahlâka aykırı olduğunu ispatlamakla yükümlüdür²⁵⁹.

2.2.1.4.Şekil Eksikliği

Ölüme bağlı tasarruflar, tasarrufu yapanın ölümü ile hüküm doğuracak tasarruflar olduğu ve bunların geçerlilikleri tartışıldığında vasiyetçi bizzat "konuşacak durumda" olamayacağı için, şekil şartına bağlanmışlardır²⁶⁰.

Ölüme bağlı tasarruflarda şekil kurallarına aykırılık durumunda sağlar arası tasarruflardan farklı olarak kesin hükümsüzlük yaptırımını değil, iptal edilebilirlik sonucunu doğurur. Türk Medeni Kanunu 557. maddesinin dördüncü bendi gereği, vasiyetlerde şekil eksikliği, vasiyetin iptali sebebidir²⁶¹. Vasiyetlerde şekil eksikliği

²⁵⁷Kocayusufpaşaoğlu,**a.g.e.**,s.338.

²⁵⁸Ayan,**a.g.e.**,s.123-124.

²⁵⁹Eren,**a.g.e.**,s.108.;Turan,**a.g.e.**,s.83.

²⁶⁰Hatemi,**a.g.e.**,s.76.

²⁶¹Dural ve Öz,**a.g.e.**,s.224.

Türk Medeni Kanunu'nda 531 vd. kurallarına uyulmadığı takdirde vücut bulur²⁶². Ölümüne bağlı tasarruflar, yukarıda birinci bölümde ayrıntılı olarak açıklamış olduğumuz şekil kurallarına uygun olarak düzenlenmemişlerse, iptal edilebilirlik yaptırımına konu olacaklardır.

Şekle aykırı ölümüne bağlı tasarrufu, vasiyet eden açısından değerlendirdiğimizde, aynen irade bozukluğunda olduğu gibi hiçbir süreyle sınırlı olmaksızın vasiyetçi tarafından tasarrufu iptal edilebilir. Bu iptal şekle bağlı bir geri alma vasiyetiyle gerçekleşebilecektir. Konuyu mirasçılar açısından değerlendirdiğimizde, vasiyetçinin ölümünden sonra bu tasarrufu geçersiz kılmada çıkarı bulunan mirasçılar tarafından belirli süre içerisinde dava yoluyla iptal edilebilir²⁶³.

Şekle aykırılık, kural olarak, ölümüne bağlı tasarrufun iptali sebebidir. Ancak TMK m. 558/3 hükmü gereği, yalnızca resmi vasiyetnamelerde vasiyetin düzenlenmesine katılanlara veya yakınlarına bir kazandırmadan ibaretse, o vakit sadece bu kazandırmanın iptali ile yetinilir; ölümüne bağlı tasarrufun diğer kısımları geçerliliğini korur²⁶⁴. TMK m.558/3 hükmü, aslında “favor testamenti” ilkesi gereğince yalnız şekle aykırılık alanında değil, geçersizliğin her alanında kabul edilen kısmi iptal yaptırımıdır²⁶⁵.

Ölümüne bağlı tasarrufları geçerli kılacak yoruma öncelik vermek esas olmakla birlikte, hak düşürücü kuralları genişletici şekilde yorumlamak da doğru değildir²⁶⁶.

Düzen kuralı düzeyindeki, teknik şekil kurallarına aykırılık, özellikle Noterlik Kanunu'nda bulunan kurallara aykırılık ölümüne bağlı tasarrufun iptal edilmesini sağlayamaz²⁶⁷.

²⁶²İnan,Ertaş ve Albaş,**a.g.e.**,s.283 vd.;Özmen,**a.g.e.**,s.662.;Öztan,**a.g.e.**,s.207.

²⁶³Serozan ve Engin,**a.g.e.**,s.266.

²⁶⁴Serozan ve Engin,**a.g.e.**,s.266.;Dural ve Öz,**a.g.e.**,s.224.;İnan,Ertaş ve Albaş, **a.g.e.**,s.284-285.; Kocayusufpaşaoğlu,**a.g.e.**,s.338.;Oğuzman,**a.g.e.**,s.189.;Özmen,**a.g.e.**,s.662.

²⁶⁵Serozan ve Engin,**a.g.e.**,s.266.;İnan,Ertaş ve Albaş,**a.g.e.**,s.295.;Özmen,**a.g.e.**,s.663.

²⁶⁶Özmen,**a.g.e.**,s.663.

²⁶⁷Serozan ve Engin,**a.g.e.**,s.266.

Vasiyetçinin ölüme bağlı tasarrufta bulunma iradesine dayanmayan “zorla” yazdırılmış veya “sahte” ölüme bağlı tasarruflar kendiliğinden hükümsüz olmaları sebebiyle iptal davası açılmasına gerek bulunmamaktadır. Çünkü burada vasiyetin en önemli unsuru “animus testandi” bulunmamaktadır²⁶⁸.

Vasiyet türleri kanunda sınırlı nitelikte düzenleme altına alınmıştır. Bu nedenle kanunda belirtilen türlerden birine uygun olarak yapılmayan tasarrufun iptalinden değil, yokluk yaptırımı uygulanacağını yeniden belirtmekte fayda görüyoruz²⁶⁹. Olanaksız olan ölüme bağlı tasarruflar evleviyetle kendiliğinden hükümsüz olacaktır²⁷⁰.

Vasiyet türleri açısından değerlendirdiğimizde; resmi vasiyetnamede şekil eksikliği söz konusu olması daha düşük ihtimaldir. Bunun nedeni ise vasiyetin resmi memur tarafından hazırlanmasıdır.

Nitekim T.C Yargıtay 16.Hukuk Dairesi E.1989/10845 K.1989/14561 T.13.10.1989 sayılı kararında; “...Davacının miras bırakanı tarafından ölümünden sonra geçerli olmak üzere dava konusu taşınmazın davalıya bağışlanmasının taahhüt edildiği ve köy muhtarlığınca düzenlenen 10.9.1965 tarihli senedin çekişmeli taşınmazı kapsadığı konusunda taraflar arasında uyuşmazlık bulunmamaktadır. Taraflar arasındaki uyuşmazlık, bağış senedinin başka bir anlatımla, bağışlama işleminin geçerli olup olmadığına ilişkindir. Resmi vasiyetnameyi; Sulh Hâkimi, noter veya kanunla bu işte görevlendirilmiş memurlar düzenleyebilir. Kanunla görevlendirilmiş memurlara, noter yetkisine sahip başkâtipler ile konsoloslar örnek olarak gösterilebilir. Kanunlarımızda köy muhtarlarına resmi vasiyetname düzenlemek için yetki verilmemiştir. Vasiyetname düzenlenmesi için kanunlarımızda öngörülen şekil şartı ispat şartı olmayıp, geçerlik şartıdır. Bu nedenle hükme dayanak yapılan senet yetkili resmi memur tarafından yapılmadığından hukuken geçerli bulunmamaktadır. Ölüme bağlı tasarruf geçersiz olduğuna göre, dava konusu olayda tenkis

²⁶⁸Serozan ve Engin,**a.g.e.**,s.266.

²⁶⁹Aybay,**a.g.e.**,s.66.

²⁷⁰Özmen,**a.g.e.**,s.664.

hükümlerinin de uygulanmasından söz edilemez. Zira tenkis işlemi, geçerli olan ölüme bağlı tasarruflarda söz konusu olabilir...” sonucuna varılmıştır²⁷¹.

Resmi vasiyetnamede şekiller kanun koyucunun istediği özellikleri taşıyamayabilir. Bu durumda vasiyetin iptali yoluna gidilebilecektir. Ancak şekil eksikliği daha çok el yazılı vasiyetnamede ya da sözlü vasiyette karşımıza çıkmaktadır. El yazılı vasiyetnamenin yalnızca imzasının değil tüm metnin el yazısı ile yazılarak hazırlanması gerekmektedir. Metne el yazısı ile tarih atılmalıdır(TMK m.538). Eski Medeni Kanunu’nda tarih olarak yıl, ay, gün belirtilmesi yanında düzenleme yeri gösterilmesi de gerekliydi(EMK m.485). Yeni Türk Medeni Kanunu’nda düzenleme yeri kaldırılarak artık geçerlilik koşulu olmaktan çıkarılmıştır²⁷².

Nitekim T.C Yargıtay 2.Hukuk Dairesi E.2003/4548 K.2003/5785 T.21.4.2003 sayılı kararı; “...Dava konusu vasiyetname aslı mevcut olmadığı gibi, vasiyetname içeriği büyük harflerle yazılmış, altı miras bırakanın imzası ile imzalanmıştır. İmza dışındaki kitap harfleriyle yazılı vasiyetname içeriğinin vasiyetçinin el ürünü olup olmadığı yönünde bilirkişi incelemesi yaptırılmış, 28.5.2002 tarihli Adli Tıp Kurumu raporuna göre imzanın miras bırakana ait olduğu yazı örnekleri bulunmadığından vasiyetname içeriği ile ilgili değerlendirme yapılamayacağı tesbit edilmiştir. Davalı tanıkları, tanık Sacit Seber dahil vasiyetnamenin miras bırakanın el yazısı ile tanzim edildiğine dair görgüye dayalı bir bilgi verememişler, buna karşı davacı tanıkları miras bırakanın okuma yazma bilmediğini beyan etmişlerdir. Bu durum karşısında ve Adli Tıp Kurumu raporuna göre vasiyetname aslı ibraz edilmediğinden ve vasiyetname içeriği yazıların miras bırakana ait olduğunun tespiti de mümkün bulunmadığından Türk Kanunu Medenisinin 485. maddesi koşulları oluşmamıştır. Davanın kabulü ve vasiyetnamenin iptaline karar verilmesi gerekirken davanın reddi ve yazılı gerekçelerle hüküm kurulması bozmayı gerektirmiştir...” hükmüne varmıştır²⁷³.

²⁷¹ (Erişim)www.kazanci.com.tr.

²⁷² Hatemi,**a.g.e.**,s.78

²⁷³ (Erişim)www.kazanci.com.tr.

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

İPTAL DAVASI

3.Genel Olarak İptal Davası

Ölüme bağlı tasarruf Türk Medeni Kanunu 557'nci maddesinde sayılan sebeplerden herhangi birini içermesi durumunda, tasarruf yetkili görevli mahkemede açılacak bir dava ile geçersiz hale getirilebilir.

Nitekim T.C Yargıtay 3.Hukuk Dairesi E.2010/19745 K.2011/2854 T.28.2.2011 sayılı kararında; "...TMK' nın 557. maddesi iptal nedenlerini sınırlamıştır. Kural olarak anılan hüküm dışında bir nedenle vasiyetnamenin iptali istenemez ve hâkim bu nedenlerle bağlıdır. Bu bakımdan vasiyet alacaklısının miras bırakandan önce ölmesi olgusuna dayanılarak vasiyetnamenin iptali istenemez. Bu husus vasiyetname alacaklısı tarafından açılan vasiyetnamenin tenfizi davasında itiraz olarak ileri sürülebilir. O halde mahkemece, davanın hukuki yarar yokluğu nedeniyle reddine karar verilmesi gerekirken davanın kabulüne karar verilmesi doğru görülmemiştir..." hükmüne varmıştır²⁷⁴.

Zira iptal sebeplerinin bulunması tasarrufun hüküm ve sonuçlarını doğurmasına engel teşkil etmez. İptal, dava ve talep olunmazsa, tasarruf kendiliğinden geçersiz hale gelmez, mutlaka bir davanın açılması (ya da belirli şartlar varsa, geçersizliğin def'i olarak ileri sürülmesi)gerekmektedir²⁷⁵. Hâkim re'sen dikkate alamaz. Şayet lehine tasarruf yapılan kişi iptal sebebini kabul ederse, bu durumda da geçersizlik söz konusu olabilir. Lehine tasarruf yapılan kişinin bu beyanı herhangi bir şekilde bağlanmamıştır²⁷⁶.

²⁷⁴ (Erişim)www.kazanci.com.tr.

²⁷⁵ Oğuzman,**a.g.e.**,s.189 vd.;Öztan,**a.g.e.**,s.208.;Yargıtay2.HD,12.03.2007,E:2204,K:3809Serozan ve Engin, **a.g.e.**,s.359.;Dural ve Öz,**a.g.e.**,2009,s.224.;Kocayusufpaşaoğlu,**a.g.e.**,s.341.

²⁷⁶ Öztan,**a.g.e.**,s.208.

İptal davası, bozucu yenilik doğuran bir davadır. Çünkü davacı lehine yeni bir hukuki durum oluşturur. İptal davası sonucu alınan kesin iptal kararı, ölüme bağlı tasarrufu geçmişe etkili bir biçimde tüm hükümleriyle birlikte, vasiyetçinin ölüm anından (mirasın açıldığı andan) itibaren hükümsüz kalmasına yol açarlar²⁷⁷.

İptal, vasiyetçinin ölümünden sonra, ilgili taraf veya taraflarca davalı niteliğini taşıyan kişilere karşı, süresinde açılacak bir iptal davası sonucu, talep ve dava olunabilir. Mirasın açılmasından önce mirasçılar ya da vasiyet alacaklıları tasarrufun iptalini talep edemezler. Vasiyetçi, yaşıyorken, ölüme bağlı tasarrufunu bizzat kendisi bozabilir veya geri alabilir²⁷⁸. Türk Medeni Kanunu'nda 542-544'üncü maddeleri arasında vasiyetten dönme düzenlenmiştir. Vasiyet tek taraflı bir ölüme bağlı tasarruf olması nedeniyle, vasiyetçi ölünceye kadar istediği vakit tasarrufundan geri alabilir²⁷⁹. Vasiyetçi, TMK 542. maddesi uyarınca, vasiyet için kanunda öngörülen şekillerden birine uymak suretiyle, açık ya da örtülü olarak düzenlediği vasiyetten kısmen veya tamamen geri alabilir. TMK 543/1 hükmü vasiyetçiye yok etmek suretiyle de tasarrufunu geri alma imkânı vermektedir²⁸⁰. TMK 544. maddesinden hareketle, vasiyetçi, önceki vasiyetini ortadan kaldırmaksızın yeni bir vasiyet yaparsa ve bu vasiyetlerin hükümleri birbirini tamamlamıyorsa, vasiyetçinin ikinci vasiyet ile ilkinden döndüğü kabul edilir²⁸¹. Ancak vasiyetçi önceki vasiyet iradesini sonraki yaptığı bir tasarrufla pekiştirmekle bu durum yapmış olduğu vasiyeti geri aldığı anlamına gelmemektedir.

Nitekim T.C Yargıtay 1.Hukuk Dairesi E.2001/161 K.2001/1344 T.7.2.2001 sayılı kararında; "...Dosya içeriği ve toplanan delillere göre tapudaki temlik işlemin muvazaadan ötürü iptal edilmesi ve tescile karar verilmesi doğrudur. Ancak aynı kişilere (davalılara) önceden yapılmış vasiyetnamenin iptal edilmesinin yasal olduğunu söyleyebilmek olanağı

²⁷⁷Oğuzman,**a.g.e.**,s.190.;İnan,Ertuş ve Albaş,**a.g.e.**,s.285-286.;Dural ve Öz,**a.g.e.**,s.224.; Özmen,**a.g.e.**,s.664.;Aybay,**a.g.e.**,s.66.

²⁷⁸İmre ve Erman,**a.g.e.**,s.217.;Eren,**a.g.e.**,s.87.;Oğuzman,**a.g.e.**,s.190.;Kocayusufpaşaoğlu,**a.g.e.**, s.345.

²⁷⁹Eren,**a.g.e.**,s.88.;İmre ve Erman, **a.g.e.**, s.102.; Kocayusufpaşaoğlu, **a.g.e.**, s.231; Oğuzman, **a.g.e.**, s.176; Dural ve Öz,**a.g.e.**,s.106.;Kocayusufpaşaoğlu,**a.g.e.**,s.215,232-233.; Oğuzman,**a.g.e.**,s.176-177.

²⁸⁰İmre ve Erman,**a.g.e.**,s.102.

²⁸¹İmre ve Erman,**a.g.e.**,s.105.;Kocayusufpaşaoğlu,**a.g.e.**,s.232.;Oğuzman,**a.g.e.**,s.179.;Dural ve Öz,**a.g.e.**,s.109.;Hatemi,**a.g.e.**,s.91.

yoktur. Bilindiği ve Medeni Kanununun 491. maddesinde ifade edildiği üzere bir kimse muayyen bir mal ya da mallar hakkındaki vasiyetini sonradan yaptığı tasarrufla açık veya zımnî olarak hükümsüz hale getirebilir. Başka bir anlatımla vasiyet eden vasiyetinden döndüğünü açıkça belirtmese dahi belli bir mal ya da mallar hakkındaki vasiyete sonradan yapılan tasarrufu ile bağdaşmıyorsa hükümsüz hale gelir. Nitekim öğretide sağlar arası bir tasarrufla vasiyetten rücu durumu "ADEMPTIO LEGATI" sözcüğü ile ifade edilmekte, buna "davranışla rücu" niteliği verilmektedir. Yukarıda açıklanan ilkeye mefhumu muhalifinden yaklaşıldığında aynı kişiye önceden muayyen bir mal ya da malların vasiyeti yapıldıktan sonra tapuda, vasiyeti yapanın vasiyet edilene kat' i satış yapması ve bu şekildeki tasarrufu ile vasiyetnameyi hükümsüz hale getirmesi durumu da ortaya çıkmış denilemez. Aksine önceki vasiyet iradesinin tapudaki tasarrufla pekiştirildiği olgusu söz konusu olur..." hükmüne varmıştır²⁸².

Ölüme bağlı tasarrufun hüküm doğurması için tasarruf sahibinin hayatta olmaması gerektiğinden, tasarruf sahibi yaşıyorken açılan ölüme bağlı tasarrufun iptali davası davaya bakılma koşullarının gerçekleşmemesi nedeniyle dinlenmez²⁸³.

İptal davası, ölüme bağlı tasarrufu (san ki hiç yapılmamış gibi)geçmişe yönelik olarak geçersiz hale getirirse de, şayet lehine tasarruf yapılan kimse kendisine bırakılan malın zilyetliğini iptalden önce ele geçirmişse, iptal davası bunun geri alınmasını sağlamaz. Bu durumda, iptal davası ile birlikte ya da iptal davasından sonra ayrıca bir de miras sebebiyle istihkak davası açılması gerekir (TMK m.637)²⁸⁴.

Ölüme bağlı tasarruflara ilişkin olarak açılan iptal davasında ispat yükünün kime ait olduğu Türk Medeni Kanunu'nda düzenlenmemiştir. Bu durum bizi genel kuralı uygulamaya götürecektir. TMK m.6 ispat yükü ile ilgili olarak kanunda aksine bir hüküm bulunmadıkça taraflardan her biri, hakkını dayandırdığı olguların varlığını ispatla yükümlüdür. TMK m. 557/558 de belirtilen iptal nedenlerinden birine dayanan davacı, bu nedenin varlığını ispat etmekle yükümlüdür. Bununla beraber, akıl zayıflığı ve akıl hastalığı nedeniyle kısıtlananlarda ayırtım gücünün

²⁸² (Erişim)www.kazanci.com.tr.

²⁸⁴Dural ve Öz,a.g.e.,s.225.;Oğuzman,a.g.e.,s.196.

bulunmadığının ispatı, öğretideki hâkim görüşe göre ispat yükünün ters çevrildiği yönündedir²⁸⁵.

3.1.İptal Davasının Tarafları

3.1.1.Davacı

TMK madde 558/1 hükmünden anlaşılacağı üzere, iptal davasında davacı sıfatı, ölüme bağlı tasarrufun iptalinde menfaati olan mirasçı ya da vasiyet alacaklısına aittir.

Davacı olma hakkının devri mümkün değildir. Çünkü davacı olabilmek için mirasçı veya vasiyet alacaklısı olma şartı söz konusudur. Mirasçı veya vasiyet alacaklısı sıfatı kanundan veya vasiyetçinin iradesinden doğar. Bu sıfatın başka kimseler tarafından verilmesi olanaklı değildir²⁸⁶.

İptal davasını açan davacı, ölüme bağlı tasarrufun iptalinde menfaati bulunduğunu ispat etmesi gerekmektedir. Örneğin; vasiyetçi en sevdiği oğlu Hızır'ın eşi Nadire'ye aile yadigârı ve aynı zamanda vasiyetçinin tek malvarlığı olan elmas kolyeyi vasiyet etmiştir. Babasının isteklerine karşı çıkmayı arzu etmeyen Sami iptal davası açmamaktadır. Bu duruma çok sınırlanan diğer oğlu Sami'nin eşi Tuğçe her ne kadar vasiyetin iptalini dava etmek istese de bunu yapması mümkün değildir. Çünkü iptalde bir menfaati bulunmamaktadır²⁸⁷.

Nitekim T.C Yargıtay 2. Hukuk Dairesi E. 2004/5615 K. 2004/8653 T. 29.6.2004 sayılı kararında; "...Vasiyetnamenin iptali davasında davacı sıfatı, söz konusu ölüme bağlı tasarrufun hükümsüz kılınmasında menfaati bulunan her mirasçı veya vasiyet alacaklısına

²⁸⁵Özmen,**a.g.e.**,s.665.;İnan,Ertaş ve Albaş,**a.g.e.**,s.288.

²⁸⁶Eren,**a.g.e.**,s.97.

²⁸⁷Dural ve Öz,**a.g.e.**,s.225-226.;Dural ve Öz,**a.g.e.**,s.225.;Öztañ,**a.g.e.**,s.208.

aittir. (TKM.499/2) Davacıların, murisin kanuni mirasçısı olmadıkları tartışmasızdır. Ne var ki miras bırakan 21.1.1992 tarihli ilk vasiyetnamesi ile davacılar lehine de mal vasiyetinde bulunmuş, 7.5.1993 tarihli ikinci vasiyetnamesi ile (birinci vasiyetin davacılarla ilgili bölümünü geri alarak), davalılar lehine mal vasiyetinde bulunmuştur. Bu durumda ikinci vasiyetnamenin ehliyetsizlik nedeniyle hükümsüz kılınmasında davacıların hukuki menfaati vardır. O halde, tarafların delilleri toplanıp hâsıl olacak sonuç uyarınca karar verilmesi gerekirken yazılı şekilde hüküm tesisi doğru görülmemiştir...” hükmüne varmıştır²⁸⁸.

Mirasçı ya da vasiyet alacaklısı sıfatı bulunmayanlar ya da bu sıfatı kazanmaları açılacak davaya bağlı olmayanlar, iptal davası açamazlar. Bunun yanında, mirasçı veya vasiyet alacaklısı olmasına rağmen, iptal davası açmakta menfaati bulunmayanlar da iptal davası açamazlar²⁸⁹. Davacı sıfatına sahip olabilecek kişilerin sınırlı tutulmasının en önemli sebeplerinden bir tanesi favor testamenti ilkesidir. Bu nedenle, iptal davası açan kişinin, tasarrufun iptalinde menfaati bulunduğunu ispat etmesi gerekmektedir. Mirasçılardan iptal davası açmada menfaati olabilecek bir diğer durum ise ölüme bağlı tasarruftaki şart ya da mükellefiyetlerden kurtulabilmek içindir²⁹⁰.

Yasal ve atanmış mirasçılar, yedek mirasçılar ve artmirasçılar, daha önceki bir tasarrufta vasiyet alacaklısı olarak belirlenen kişiler, yüklemekten yararlananlar tasarrufun iptalinde menfaati olabilecek kişilere örnektir²⁹¹.

Tereke alacaklılarının, mirasçılardan alacaklılarının, mirasçısına mirasçı olacak kişilerin, terekede muaccel olan bir alacağın borçlusunun, terekeyi resmen yönetmek üzere tayin edilen kişilerin dava açmalarında menfaatleri olmamaları nedeniyle dava açma hakları yoktur²⁹². Bir diğer dava açma hakkı olmayan kişiler ise mirası resmen idareyle görevli memur ya da makamdır²⁹³.

²⁸⁸ (Erişim)www.kazanci.com.tr.

²⁸⁹ Oğuzman,**a.g.e.**,s.190.;İnan,Ertaş ve Albaş,**a.g.e.**,s.287.;Turan,**a.g.e.**,s.101.

²⁹⁰ İmre ve Erman,**a.g.e.**,s.218.

²⁹¹ Öztan,**a.g.e.**,s.209.;İmre ve Erman,**a.g.e.**,s.217.

²⁹² Öztan,**a.g.e.**,s.209.;İmre ve Erman,**a.g.e.**,s.218.;Oğuzman,**a.g.e.**,s.191.

²⁹³ Eren,**a.g.e.**,s.100.

Ölüme bağı bir tasarrufla vasiyeti tenfiz memuru olarak atamış olan kişinin, vasiyetçinin daha sonraki bir ölüme bağı tasarrufuyla tasarrufunu geri almış olması halinde, sonraki tasarrufun iptal edilmesinde ilgi ve menfaati bulunsa da dava hakkı yoktur. Zira TMK m.558 dava açma hakkı olan kişileri, tasarrufun iptal edilmesinde menfaati bulunan mirasçılar ve vasiyet alacaklıları ile sınırlamıştır.

3.1.2.Davalı

İptali istenen ölüme bağı tasarrufla, davacı aleyhine bir miras hukuku menfaati elde eden, ölüme bağı tasarruftan yararlanan kimseler davalı sıfatına haizdirler. Örnek olarak, atanan mirasçılar, vasiyet alacaklısı, vakfın organları, yükmeden yararlananlar, iptal davası ile tayini şüpheli olacak vasiyeti yerine getirme görevlisi, vasiyetçinin koyduğu paylaşırma kurallarından yararlananlar, mirasçılıktan çıkarma ve feragatten yararlanan yasal mirasçılar davalı sıfatına haiz olabilir²⁹⁴.

3.2.Yetkili ve Görevli Mahkeme

Türk Medeni Kanunu 576'ncı maddesinde yetkili mahkemeyi, vasiyetçinin son yerleşim yeri mahkemesi olarak düzenleme altına alınmıştır²⁹⁵.

Nitekim T.C Yargıtay 2.Hukuk Dairesi E.13909 K.15050 T.9.12.2002 sayılı kararında; "...vasiyetname, vasiyetçinin "yerleşim" yeri sulh mahkemesinde açılır." belirtmiştir.

Nitekim T.C Yargıtay 2. Hukuk Dairesi E. 2007/11749 K. 2008/12864 T. 9.10.2008 sayılı kararında; "...Vasiyetname, geçerli olup olmadığına bakılmaksızın, tesliminden

²⁹⁴Dural ve Öz,**a.g.e.**,s.226.;Öztan,**a.g.e.**,s.209.;İmre ve Erman,**a.g.e.**,s.218.;Oğuzman,**a.g.e.**,s.191.; İnan,Ertaş ve Albaş,**a.g.e.**,s.288.;Özmen,**a.g.e.**,s.664-665.;Eren,**a.g.e.**,s.100.

²⁹⁵İnan,Ertaş ve Albaş,**a.g.e.**,s.295.;Oğuzman,**a.g.e.**,s.193.;İmre ve Erman,**a.g.e.**,s.218.;Öztan,**a.g.e.**, s.210.

başlayarak bir ay içinde miras bırakanın yerleşim yeri sulh hâkimi tarafından açılır. Vasiyetname açılırken bilinen mirasçılar ve diğer ilgililer açılması sırasında diledikleri takdirde hazır bulunmak üzere çağrılır ve okunur (TMK. md. 596). Vasiyetnamede vasiyeti yerine getirme görevlisi atanmış ise, sulh hâkimi tarafından bu görev kendisine bildirilir (TMK. m. 550/3). Vasiyetnamenin açılışını müteakip mirasta hak sahibi her birine, vasiyetnamenin kendilerine ilişkin kısımlarının onaylı bir örneği tebliğ olunur (TMK. md. 597). Lehlerine karşılıksız kazandırma yapılan kimselerin ve mirasçıların adresleri belli değilse kendilerine vasiyet ilan tebliğ edilir (TMK. md. 597/2). Sulh hâkimi vasiyetnamenin kendisine teslimini müteakip gerekli koruma önlemlerini alır, olanak varsa ilgilileri dinleyerek yasal mirasçılara terekenin geçici olarak teslimine yahut resmen yönetilmesine karar verir (TMK. md. 595/3). Kendilerine belirli bir şey vasiyet edilen kimse (vasiyet alacaklısı) bu vasiyeti yerine getirme görevlisi varsa ona, yoksa yasal ve atanmış mirasçılara karşı vasiyet edilen şeyin teslimini veya hakkın devrini dava etme hakkına sahiptirler (TMK. md. 600). Yasal mirasçılar, zilyetlik hükümlerine göre atanmış mirasçıların hisselerini teslim etmekle yükümlüdür (TMK. md. 599/3). Görüldüğü gibi sulh hâkiminin görevi vasiyetnameyi açarak, ilgililere tebliğ etmek, mirasçılara istekleri halinde bir mirasçılık belgesi vermek ve terekeye dâhil malları yasal mirasçılara geçici olarak teslim etmek yahut resmi yönetimi emretmekten ibarettir...” hükmüne varmıştır²⁹⁶.

Hukuk Muhakemeleri Kanunu madde 2’ye göre “Dava konusunun değer ve miktarına bakılmaksızın malvarlığı haklarına ilişkin davalarla, şahıs varlığına ilişkin davalarda görevli mahkeme, aksine bir düzenleme bulunmadıkça asliye hukuk mahkemesidir”. Ölüme bağlı tasarrufların iptali davası yenilik doğuran bir dava olması ve bu konuda diğer kanunlarda bir düzenleme olmaması nedeniyle görevli mahkeme, Asliye Hukuk Mahkemesidir. Vasiyetin açılmasında görevli olan mahkeme ise Sulh Hukuk Mahkemesidir²⁹⁷.

Nitekim T.C Yargıtay 2.Hukuk Dairesi E.2007/1181 K.2008/1217 T.11.2.2008 sayılı kararında; “...vasiyetname, geçerli olup olmadığına bakılmaksızın, “tesliminden” itibaren, “sulh hukuk” hâkimince, 1 ay içinde açılır. “ belirtmiştir.

²⁹⁶ (Erişim)www.kazanci.com.tr.

²⁹⁷Özmen,**a.g.e.**,s.664 vd.;İnan,Ertaş ve Albaş,**a.g.e.**,s.295.

Ek olarak T.C Yargıtay 2.Hukuk Dairesi E.6780K.7930T.15.9.1992 sayılı kararında; “...vasiyetname, Sulh hâkimince açılmadıkça, tapuya götürülerek, “doğrudan” intikal istenemez. İntikal yapılmışsa, işlem geçersizdir...” sonucuna varmıştır.

T.C Yargıtay 2.Hukuk Dairesi E.2005/11874 K.2005/18398 T.27.12.2005 sayılı bir başka kararında ise; “...Sulh hâkiminin, “görevi”, vasiyetnameyi açmak, okumak ve ilgililere tebliğ etmekten ibarettir.” hükmüne varmıştır.

Ayrıca T.C Yargıtay 2.Hukuk Dairesi E.8189 K.9187 T.17.4.2003 sayılı bir başka kararında ise; “...Sulh Hukuk hâkimi, vasiyetnamenin açılıp okunması ile yetinmesi gerekir. “eda” hükmü taşıyan karar veremez.” belirtmiştir.

Nitekim T.C Yargıtay 3. Hukuk Dairesi E. 2013/185 K. 2013/1187 T. 28.1.2013 sayılı kararında; “...Dava, TMK. nun 600. maddesine dayalı olarak açılmış vasiyetname hükümlerinin yerine getirilmesi istemini içeren eda davasıdır. Davacı, belirli (muayyen) mal bırakmayı içeren vasiyetname ile kendisine vasiyet edilen; taşınmazların adına tapuya tescilini, banka hesaplarında bulunan paraların ödenmesini, ziynet eşyaları ile menkul malların teslimini talep etmiştir. Bilindiği üzere, 01.10.2011 tarihinde yürürlüğe giren 6100 sayılı HMK. ile hukuk mahkemelerinin görevine giren davalar yeniden düzenlenmiş olup, anılan kanunun 2. maddesinde, asliye hukuk mahkemelerinin görevine giren davalar sayılmıştır. Buna göre “Dava konusunun değer ve miktarına bakılmaksızın malvarlığı haklarına ilişkin davalarla, şahıs varlığına ilişkin davalarda görevli mahkeme, aksine bir düzenleme bulunmadıkça asliye hukuk mahkemesidir. Bu Kanunda ve diğer kanunlarda aksine düzenleme bulunmadıkça, asliye hukuk mahkemesi diğer dava ve işler bakımından da görevlidir.” Buna göre, 6100 sayılı HMK. nun yürürlüğe girdiği 01.10.2011 tarihinden sonra (21.09.2012) açılmış bulunan bu davaya bakmakla görevli mahkemenin asliye hukuk mahkemesi olduğu ortadadır...” hükmüne varmıştır²⁹⁸.

TMK m.598 gereği, vasiyetin tebliğinden itibaren hakkında bir ay içinde itiraz ileri sürülmezse, atanmış mirasçıya mirasçılık belgesi verilir. Şayet bu süre içinde dava açılırsa bu dava vasiyetin açılması davası için bekletici mesele yapılmaktadır²⁹⁹.

²⁹⁸ (Erişim)www.kazanci.com.tr.

²⁹⁹2.HD.5.1.1951gün8077/98sayılı karar.;Özmen,**a.g.e.**,s.664-665.;İnan,Ertaş ve Albaş,**a.g.e.**,s.295.,

3.3.Süreler

Vasiyetçinin ölümünden sonra sınırlı bir süre içinde açılabilen özel bir iptal davasıdır. TMK m.559 da öngörülen hak düşürücü süreler içinde açılması gerekmektedir. Bu süreler zarfında iptal davası açılmazsa, ölüme bağlı tasarruf geçerli olarak hüküm ifade eder ve ifası gerekecektir³⁰⁰.

TMK madde 559, iptal davası için, bir, on, yirmi yıllık süreler düzenlemiş olup ayrıca hükmün ikinci fıkrasında iptal sebeplerinin daimi def'i olarak ileri sürülmesi fırsatını tanımıştır³⁰¹.

İptal davası mahkeme yoluyla kullanılan yenilik doğuran davadır. Yenilik doğuran davalar hak düşürücü sürelerle tabidir. Zaten madde başlığında da açıkça hak düşürücü süre oldukları belirtilmiştir³⁰².

3.3.1.Bir Yıllık Süre

Davacının ölüme bağlı tasarrufu, kendi hak sahipliğini ve iptal sebebini öğrenmesinden ve kendisinin hak sahibi olduğunu(vasiyetçinin ölümünü ve bu şekilde kazandığı mirasçı veya vasiyet alacaklısı sıfatını) öğrendiği tarihten itibaren işlemeye başlar. Bu süre kural olarak vasiyetin açıldığı tarihten itibaren işlemeye başlayacaktır³⁰³. Bir yıllık sürenin işlemeye başlaması için gerçek bir bilgi aranması gerekmektedir. Burada yalnızca öğrenebilme imkânının bulunması yeterli olmayıp, iptali mümkün bir tasarruf bulunduğu davacı tarafından bilinmesi gerekmektedir. Davacının bilmesi gerekmesi (gerekli çabayı göstermesi, dava açılması için varlığı

³⁰⁰Dural ve Öz,a.g.e.,s.224.;İmre ve Erman,a.g.e.,s.219.

³⁰¹Dural ve Öz,a.g.e.,s.226.

³⁰²Oğuzman,a.g.e.,s.191.;İnan,Ertuş ve Albaş,a.g.e.,s.289.;Özmen,a.g.e.,s.665-666.

³⁰³Dural ve Öz,a.g.e.,s.226.;Öztan,a.g.e.,s.209.;Aybay,a.g.e.,s.66.;İnan, Ertuş ve Albaş,a.g.e.,s.300.; Özmen,a.g.e.,s.666.;Hasan PETEK,"Ölüme Bağlı Tasarrufların iptali davasında süreler ve hükmün anlam bakımından uygulanması "Türkiye adalet akademisi dergisi,Cilt:1,Yıl:2,Sayı:6,20 Temmuz 2011,s.

zorunlu unsurları bilebilecek durumda olması) yeterli olmamaktadır. Bu bilginin net, buna istinaden açılacak bir iptal davasını haklı gösterecek bir nitelik taşıması da gerekmektedir, yalnızca şüphe yeterli değildir.³⁰⁴.

Nitekim T.C Yargıtay 2.Hukuk Dairesi E.1978/3759 K.1978/3876 T.15.5.1978 sayılı kararında; "...İptal davası vasiyetnamenin açılmasından itibaren bir yıl içinde açılabilir. Mahkemece iptal davası açılmak üzere bir aylık mehil verilmesi ve buna uyulmadığından söz edilerek tenfiz isteminin reddedilmesi yanlıştır. Yapılacak iş, iptal davası açma süresinin beklenmesinden ve iptal davası açılmazsa tenfize karar verilmesinden ibarettir. Bu yönün gözetilmemiş olması Usul ve Kanun'a aykırıdır..." hükmüne varmıştır³⁰⁵.

Dava açma hakkı olan kişi bütün bu sayılan hususları vasiyetçinin sağlığında öğrenmiş olsa bile, iptal davasını asla vasiyetçinin sağlığında açamayacağı için, hak düşürücü süre vasiyetçinin ölümünden önce işlemeye başlamaz³⁰⁶.

3.3.2.On Yıllık Süre

TMK m. 596 da davalının iyi niyetli olması hali için öngörülmüş olan on yıllık sürenin başlangıcı, vasiyetin açıldığı andır. Davacı tasarrufun varlığını, kendisinin hak sahibi olduğunu iptal sebebini öğrenmiş olup olmamasına bakılmaksızın ve de bu öğrenmeme hali kendi kusurundan ileri gelsin veya gelmesin her halde vasiyetin açılışından itibaren on yıllık sürenin geçmesi ile davacı iptal davası açma hakkını kaybedecektir³⁰⁷.

Vasiyetin açılması TMK m596-597 de düzenlenmiştir. Sulh hâkimi ilgilileri davet ederek onların önünde vasiyeti açar ve içindekileri onlara okur. Vasiyetin açılmasında hazır bulunan ilgili, aynı zamanda, kendisi için bir yıllık hak düşürücü süre işlemeye başlayacaktır. Buna karşılık, vasiyetin açılışında bulunmayan ya da

³⁰⁴İmre ve Erman,**a.g.e.**,s.219.;PETEK,**a.g.m.**,s.

³⁰⁵ (Erişim)www.kazanci.com.tr.

³⁰⁶Dural ve Öz,**a.g.e.**,s.226.;İnan,Ertaş ve Albaş,**a.g.e.**,s.289.;Özmen,**a.g.e.**,s.666.

³⁰⁷Dural ve Öz,**a.g.e.**,s.227.;İnan, Ertaş ve Albaş,**a.g.e.**,s.290.;Özmen,**a.g.e.**,s.667.

ölüme bağlı tasarruftan haberi olmayan veya orada bulunsa bile iptal sebebini bilmeyen ilgililer hakkında, vasiyetin açılmasından itibaren on yıllık süre işlemeye başlayacaktır. Davacının en geç vasiyetin açılıp bir örneğinin tebliğ veya ilan edildiği tarihte öğrendiği var sayılır.³⁰⁸

Vasiyet, açılmak üzere mahkemeye verilmezse, bu takdirde süre de işlemeye başlamayacaktır. Ancak vasiyet açılmadan önce dava hakkını ortadan kaldıran bir sebep varsa ve ölüme bağlı tasarrufu davacının daha önce öğrendiğini iddia eden davalı bunu kanıtlarsa hak düşürücü süre vasiyet açılmadan başlayabilecektir³⁰⁹.

3.3.3.Yirmi Yıllık Süre

Davalının kötü niyetli olması durumunda öngörölmüş olan yirmi yıllık sürenin başlangıcı, on yıllık süreninkinin aynısıdır³¹⁰.

Buradaki kötü niyeti TMK m.3 hükmüne göre değerlendirmemiz gerekmektedir. Davalının ölüme bağlı tasarruftaki iptal sebebini bilmesi veya bilmesi gerektiği halde ya da gerekli araştırmayı yapmaması nedeniyle öğrenememiş olması ve buna rağmen ölüme bağlı tasarrufun yerine getirilmesini istemesidir.TMK m.3' e göre iyiniyet asıl olduğu için, davalının kötü niyetli olduğunu davacı ispat edecektir. Ancak davalı, halin icabına göre iyi niyet iddiasında bulunamayacak durumda ise ispat külfeti yer değiştirecektir. Kötü niyetin ölüme bağlı tasarrufun yapıldığı anda bulunup bulunmaması açısından bir fark yoktur. Kötü niyetin bulunması için, davalının böyle bir ölüme bağlı tasarruf yapılmasına neden olması da şart değildir. Davalı daha sonra, fakat bir ve on yıllık süreler geçmeden kötü niyetli hale gelecek olursa, bu durumda davalıya karşı yirmi yıllık süre uygulanabilecektir. Fakat davalı bir ve on yıllık sürelerin geçmesinden sonra kötü niyetli hale gelmesi durumunda

³⁰⁸İmre ve Erman,**a.g.e.**,s.219-220.;İnan,Ertaş ve Albaş,**a.g.e.**,s.290.;Özmen,**a.g.e.**,s.666-667.

³⁰⁹İnan,Ertaş ve Albaş,**a.g.e.**,s.290.;Özmen,**a.g.e.**,s.667.; Turan,**a.g.e.**,s.105.

³¹⁰Dural ve Öz,**a.g.e.**,s.227.

artık yirmi yıllık sürenin uygulanması mümkün değildir. Çünkü kötü niyet, doğmuş bir iptal hakkını uzatabilirken, ortadan kalkmış olan iptal hakkına geçerlilik kazandırmayacaktır³¹¹.

Eski Medeni Kanunu'nda 501. maddesindeki ifadenin yeni Türk Medeni Kanunu'nda 559. maddesine uygulanması durumunda, yirmi yıllık sürenin uygulandığı hallerde, bir ve on yıllık sürelerin her ikisinin birden yerini alan bir tek süre olduğu; bu sürenin başlangıcı bakımından, on yıllık sürenin başlangıcı ile ilgili hükümlerin uygulanacağı yani vasiyetin açıldığı tarihin esas alınması gerektiği söylenmelidir. Lakin yeni Türk Medeni Kanun'un 559. maddesinde kötünietli davalılara karşı iptal davasının açılacağı süreyle ilgili çok mühim bir değişiklik yapılmıştır. Söz konusu hükümde, kötünietli davalılara karşı yirmi yıllık süre yanında; iyiniyetli davalılara karşı açılacak iptal davasında olduğu gibi bir yıllık sürede konulmuştur. Yani davacıya, kötünietli davalılara karşı açılacak iptal davasında olduğu gibi bir yıllık sürede konulmuştur. Demek oluyor ki davacıya, kötü niyetli davalılara karşı da bir yıllık ve her halükarda yirmi yıllık süreler içerisinde dava açma zorunluluğu getirilmiştir.

Nitekim T.C Yargıtay 2. Hukuk Dairesi E. 2004/16948 K. 2005/3437 T. 28.2.2005 sayılı kararında; "...Davacılar ehliyetsizlik hukuki sebebine dayanarak vasiyetnamenin iptalini istemişlerdir (TKM. md. 499/1). İptal davası açma hakkı davacıların tasarrufu iptal sebebini ve kendilerinin hak sahibi olduğunu öğrendikleri tarihten başlayarak bir yıl ve her halde vasiyetnamenin açılma tarihinin, diğer tasarruflarda mirasın geçmesi tarihi üzerinden, iyi niyetli davalıya karşı on yıl, iyi niyetli olmayan davalıya karşı otuz yıl geçmekle düşer. (TKM. md. 501) Buradaki süre hak düşürücü niteliktedir. Hâkim tarafından kendiliğinden dikkate alınması gerekmektedir. Tasarrufu yapanın işlem sırasında ehliyetsiz olması halinde, işlem başından itibaren hükümsüzdür. Yasada gösterilen otuz yıllık hak düşürücü sürenin dikkate alınabilmesi için miras bırakanın ehliyetsizliği yanında davalının kötü niyetli olması da gerekir. (TMK. md. 3) Mahkemece bu yöne ilişkin delillerin toplanması, dosyanın tümü ile Adli Tıp Kurumuna gönderilerek tasarrufun yapıldığı 13.11.1997 tarihinde murisin fiil

³¹¹Dural ve Öz,**a.g.e.**,s.227.;İmre ve Erman,**a.g.e.**,s.221.;İnan,Ertaş ve Albaş,**a.g.e.**,s.291.; Özmen,**a.g.e.**,s.668.

ehliyetinin bulunup bulunmadığı yolunda rapor alınması ve sonucuna göre karar verilmesi gerekirken yazılı şekilde hüküm kurulması bozmayı gerektirmiştir...” sonucuna varmıştır³¹².

3.3.4. İptalin Def’i Yolu İle İleri Sürülmesi

TMK m.559/2 göre hükümsüzlük def’i yoluyla her zaman ileri sürülebilir. Def’i yolu ile iptalin öne sürülmesi herhangi bir süreye tabi tutulmamıştır³¹³. Örneğin, vasiyetin açıklanmasından onbir yıl sonra vasiyet alacaklısı vasiyet edilen taşınmazın adına tescili için TMK m.716 hükmüne göre mirasçı, aleyhine tescil davası açmış ise bu durumda on yıllık süre dolmuş olacaktır. Ancak davalı mirasçı tescil davasını söz konusu vasiyetin şekil eksikliği sebebiyle geçersizliğini, on yıllık sürenin TMK 559 maddesine göre dolmuş olmasına rağmen def’i olarak ileri sürebilecektir³¹⁴.

İptal davası açma hakkına sahip olan kimse iptal ettirilebilecek ölüme bağlı tasarrufa dayanılarak kendisinden talepte bulunduğu vakit, bu talebe karşı, ölüme bağlı tasarrufun sakatlığını ileri sürerek talebi yerine getirmekten kurtulabilecektir. Fakat def’i ile ölüme bağlı tasarrufu geçersiz hale getiremeyecektir. Aleyhe açılmış bir eda davasında davalı iptal def’ini ileri sürerse, hâkim ölüme bağlı tasarrufun iptaline karar veremeyip, sadece açılan davanın reddine karar verecektir. Oysaki hak düşürücü süre geçmemişse davalı mukabil bir dava ile ölüme bağlı tasarrufun iptalini talep edebilir. Bu takdirde hâkimin kararı hem aleyhe açılan eda davasını red olur hem de ölüme bağlı tasarrufun iptaline karar verir³¹⁵.

İptal davası ile iptal def’inin sonuçları birbirinden farklıdır. İptal def’inin kullanılması, sadece maruz kalınan talebi yerine getirmekten kurtarır. Oysaki ölüme

³¹² (Erişim)www.kazanci.com.tr.

³¹³ Kocayusufoğlu, **a.g.e.**, s.348.; İnan, Ertaş ve Albaş, **a.g.e.**, s.292.; Aybay, **a.g.e.**, s.67.; Oğuzman, **a.g.e.**, s.197.; İmre ve Erman, **a.g.e.**, s.221.

³¹⁴ Özmen, **a.g.e.**, s.664-665.; HGK24.4.1996günE:14/142-K:292sayılıkararı; İnan, Ertaş ve Albaş, **a.g.e.**, s.292 vd.

³¹⁵ Oğuzman, **a.g.e.**, s.197.; Öztan, **a.g.e.**, s.210.

bağlı tasarrufun iptali, bu iptal sonucu bazı haklara sahip olma imkânı verir. Bir örnekle açalım; Buse bir vasiyet ile kanuni mirasçılarında Mustafa'ya bir gayrimenkulünü vasiyet etmiş, sonra Mustafa ile yaşadığı o büyük tartışma sebebiyle düzenlediği bir diğer vasiyet ile önceki vasiyetinden rucü ederek diğer mirasçısı Mehmet'e dokuzyüzdoksandokuz milyar vasiyet ettiğini bildirmiştir. Ancak ikinci vasiyet şekil yönünden sakattır. Mustafa ikinci vasiyetin iptalini zamanında dava etmemiş olsa bile, Mehmet vasiyet konusu parayı vermesi için Mustafa'yı dava edince, Mustafa iptal def'ini ileri sürer. Ancak iptal def'inin ileri sürülmesi ikinci vasiyetin iptalini gerçekleştirmeyeceği için rucü edilmiş birinci vasiyet yürürlük kazanamayacak ve Mustafa buna dayanarak gayrimenkulü talep edemeyecektir³¹⁶.

İptal def'inin ileri sürülebilmesi için, bunu beyan edenin tereke eşyasına zilyet bulunması gerekmektedir. Buradaki zilyetlik haklar açısındandır. Çünkü tereke eşyasının mülkiyeti ve zilyetliği vasiyetçinin ölümü anında, kanunen ve doğrudan doğruya mirasçılara geçmektedir. Birden fazla mirasçılar varsa her mirasçı iştirak halinde zilyettir(TMK m.640). Mirasçının tereke mallarına zilyet olması durumunda, iptal davası açması gerekmemektedir. Bu konuda miras sebebiyle istihkak davası ya da mal vasiyetinin ifası davası açılmış bulunuyorsa, dava olunan mirasçı veya musaleh hiçbir süreyle bağlı olmaksızın iptal def'ini ileri sürerek davacının talebini reddedebilecektir³¹⁷.

Daimi def'i hakkının kullanılabilmesi için sakat olan ölüme bağlı tasarruf ifa edilmemiş olmalıdır. Şayet, ölüme bağlı tasarruf yerine getirilmişse, sakatlığın def'i olarak ileri sürülmesiyle ifa edilen şey geri alınamaz; süresi içinde iptal davası açılması gerekir; eğer hak düşürücü süre kaçırılmışsa yapılacak başka hiçbir şey yoktur.

³¹⁶Oğuzman,**a.g.e.**,s.197.

³¹⁷İmre ve Erman,**a.g.e.**,s.221.;Dural ve Öz,**a.g.e.**,s.225.

3.4.İptal Davasının Hükümü

Her davacı dava arkadaşlığı zorunluluğu olmaması sebebiyle iptal davasını tek başına açabilir. Bu durumda hükmün etkisi sadece davayı açan için geçerli olacaktır. Diğer mirasçılar iptal kararından yararlanamayacaklardır. Bu sonuç davalılar bakımından da aynıdır.³¹⁸.

Nitekim T.C Yargıtay 2.Hukuk Dairesi E.2001/555 K.2001/4158 T.21.11.2000 sayılı kararında; "...vasiyetnameler, iptal davası "açmayan" mirasçılar yönünden, geçerliliklerini korur. Bu nedenle, vasiyetnamenin, sadece "iptal" davası açan mirasçı yönünden iptali gerekir." kararına varmıştır³¹⁹.

İptal davası kim tarafından açılmışsa hüküm ancak onun için uygulanabilir. Özetle, ölüme bağlı tasarrufun iptali davasının tarafı olmayan mirasçılar, tasarruftan faydalanmaya devam ederler. Örneğin, vasiyetçi Gülizar'ın Sefer ve Musa adlı iki oğlundan Sefer, vasiyetçinin yapmış olduğu bir vasiyeti iptal ettirirse, vasiyetin içeriği onun açısından hüküm ifade etmez; fakat dava açmamış olan Musa'dan, vasiyetin yerine getirilmesi istenebilir. Aynı durum iptal davası kime karşı açılmışsa, yalnızca ona karşı hükümsüz olur³²⁰.

Burada "Nispi hükümsüzlük" ile "kısmi hükümsüzlük" kavramlarının ayırımına değinmemiz yerinde olacaktır. Nispi hükümsüzlük, iptal kararının sadece davacı ile davalı arasında sonuç doğurmasıdır. Kısmi hükümsüzlük ise maddi anlamda ölüme bağlı tasarruflardan bir kısmının iptalidir³²¹. Dava, tasarrufu sakatlayan sebebe ve taraflara göre, ölüme bağlı tasarrufun tümü iptal edilebileceği gibi, bir kısmının iptaline yönelmiş olabilir. Ölüme bağlı tasarrufların biri ya da bir kaçında iptal sebebi varsa, dava sadece bu tasarrufların iptali için açılıp, bu kısımların iptali yoluna gidilebilir. Bu durumda, iptali istenmeyen tasarruflar geçerliliklerini korurlar. Ancak

³¹⁸Bilge Öztan,**Miras Hukuku**,4.b.,Ankara:Turhan Kitabevi,2010, s.208.;Kocayusufpaşaoğlu,**a.g.e.**,s.341.;Oguzman,**a.g.e.**,s.195.

³¹⁹ (Erişim)www.kazanci.com.tr.

³²⁰Dural ve Öz,**a.g.e.**,s.226 vd.;Öztan,**a.g.e.**,s.208.;Hatemi,**a.g.e.**,s.113.

³²¹Hatemi,**a.g.e.**,s.113.

Türk Borçlar Kanunu madde 27/2 gereği ölüme bağlı tasarrufun tümüne etki edebilecek iptal sebebi mevcutsa, örneğin; ehliyetsizlik veya (TMK m.558/2 sakı kalmak şartıyla) şekil eksikliği, kısmi iptal davası açmak mümkün olmayacaktır³²². Buna karşı, vasiyette yer alan çeşitli maddi anlamda tasarruflardan sadece bir tanesinin yanılma, aldatma, korkutma gibi iradeyi bozan sebeplerden birinin etkisi altında yapılması durumunda kısmi iptal söz konusu olabilecektir. Burada dikkat edilmesi gereken, iptali istenen tasarruf ile vasiyette mevcut diğer tasarruflar arasında bir bağlılık varsa, yani vasiyetçinin bu tasarruf olmadan diğerlerini de yapmayacağı anlaşılıyorsa, kısmi iptal yoluna gidilmesi mümkün değildir (TMK M.5 atfıyla TBK m.27/2)³²³.

İptal kararının sadece davanın tarafları arasında hüküm ve sonuç doğuracağıının kabulü iki nedene dayanmaktadır. Birincisi, bir tasarrufun geçerli kalıp kalmayacağını istemek mirasçı veya vasiyet alacaklısının iradesine dayandığıdır. Bunlardan bir kısmı ölüme bağlı tasarrufun iptalini arzu ederken bir kısmı geçerli olarak kalmasını arzu edebilir. İkincisi ise, davanın kabul edilmesi halinde bu kararın herkes için etki göstermesinde bir kamu menfaatinin söz konusu olmadığıdır.

İptal davası açılmışsa, iptal kararı kesinleşinceye kadar atanmış mirasçılar geçici mirasçı konumundadırlar. İptal kararının kesinleşmesiyle birlikte bu kişiler mirasçılık sıfatını elde edemeyeceklerdir.

İptal edilen ölüme bağlı tasarrufun konusunu oluşturan mallar tasarruftan yararlanacak olan kişinin zilyetliğinde ise, bu malın iadesi için ayrıca bir eda davası açılması gerekir. Çünkü iptal davası sonucunda alınan karar yenilik doğurucu nitelikte olup, sadece yeni bir hukuki durum oluşturacaktır. İptal davası ve eda davası ayrı ayrı açılabileceği gibi birlikte de açılabilir³²⁴.

³²²Eren,**a.g.e.**,s.134.;Kocayusufpaşaoğlu,**a.g.e.**,s.341 vd.;Dural ve Öz,**a.g.e.**,s.226.

³²³Oğuzman,**a.g.e.**,s.190.;Dural ve Öz,**a.g.e.**,s.225.;Kocayusufpaşaoğlu,**a.g.e.**,s.341-342.;Aybay,**a.g.e.**, s.66.; Turan,**a.g.e.**,s.109.

³²⁴Eren,**a.g.e.**,s.139.;Oğuzman,**a.g.e.**,s.196.;Kocayusufpaşaoğlu,**a.g.e.**,s.343.;Dural ve Öz,**a.g.e.**,s.225.,

İptal edilebilirlik yaptırımında, işlemi sakatlayan sebep işlemin kendiliğinden geçersiz olmasına sebebiyet vermez. Sakatlıktan etkilenen taraf (ki yalnızca menfaati bulunan ilgililer olup, kesin hükümsüzlükte olduğu gibi herkes tarafından ileri sürülmesi mümkün değildir)süresi içinde iptal hakkını kullanmazsa veya bu hakkından feragat ederse hukuki işlem baştan itibaren geçerli olur.

SONUÇ

Türk Medeni Kanunu'nun 502. maddesi ile başlayan İkinci Bölüm'ünde ölüme bağlı tasarruflar sayesinde, kişilere tasarruf özgürlüğü(nisabı) içinde ölümünden sonraki zamana ait olmak üzere terekesi üzerinde etki ve hükümler meydana getirebilecek olanak sağlanmıştır. Ölüme bağlı tasarruflar, bir kişinin terekesinin geleceğine ve yapılmasını arzu ettiği hususlara ilişkin ve kural olarak hukukî neticelerini kendisinin ölümü anında meydana getiren hukukî işlemlerdir. Ölüme bağlı tasarruflar kendi içinde ikiye ayrılır. Bunlar şekli anlamda ve maddi anlamda ölüme bağlı tasarruflardır. Şekli anlamda ölüme bağlı tasarruflar, miras bırakanın iradesini açıklarken bağlı olduğu şekildir. Bu da iki şekilde olabilir: vasiyet ve miras sözleşmesi. Biz tez konumuz gereği sadece vasiyet üzerinde durmuş olup miras sözleşmesi hakkında sınırlı bir bilgi vermiş bulunmaktayız.

Vasiyet, vasiyetçinin tek taraflı irade beyanı ile hazırlamış olduğu son isteklerinin yer aldığı bir belgedir. Ayırt etme gücüne sahip ve onbeş yaşını tamamlayan herkes tarafından düzenlenebilir. Vasiyet düzenleyebilmek için kanun ergin olmayı aramamış, onbeş yaşını bitirmiş olması yeterli görülmüştür. Ancak kişi onbeş yaşında sağlararası işlemlerde bir takım sınırlamalara tabi tutulurken ölüme bağlı tasarrufu yapabilmesine imkân tanınmasının ne kadar doğru olduğu tartışılıp tekrar kanun koyucu tarafından gözden geçirilmesi yerinde olacağı kanaatindeyiz. Vasiyet Türk Medeni Kanunu'na göre üç şekilde yapılabilir; resmi vasiyetname şeklinde ya da miras bırakanın el yazısı ile veya sözlü vasiyet şeklinde yapılabilir.

Resmî vasiyetname, iki tanığın katılımıyla resmî memur tarafından düzenlenir. Resmî memur, sulh hâkimi, noter veya kanunla kendisine bu yetki verilmiş diğer bir görevli olabilir. Vasiyetçi, arzularını resmî memura bildirir. Bunun üzerine memur, vasiyeti yazar veya yazdırır ve okuması için vasiyetçiye sunar. Vasiyet, vasiyetçi tarafından okunup imzalanır. Resmi memur, vasiyete tarih koyarak imzalar. Vasiyete

tarih ve imza konulmasının akabinde vasiyetçi, vasiyeti okuduğunu, bunun son arzularını içerdiğini memurun huzurunda iki tanığa beyan eder. Tanıklar, bu beyanın kendi önlerinde yapıldığını ve vasiyetçiyi tasarrufa ehil gördüklerini vasiyete yazarak veya yazdırarak altını imzalarlar. Vasiyetin içeriğinin, tanıklara bildirilmesi zorunlu değildir. Vasiyetçi vasiyeti bizzat okuyamaz veya imzalayamazsa, memur vasiyeti iki tanığın önünde ona okur ve bunun üzerine vasiyetçi, vasiyetin son arzularını içerdiğini beyan eder. Bu halde tanıklar, hem vasiyetçinin beyanını kendi önlerinde yaptığını ve vasiyetçiyi tasarrufa ehil gördüklerini; hem de vasiyetin kendi önlerinde memur tarafından vasiyetçiye okunduğunu ve onun son arzularını içeren bir belge olduğunu beyan ettiğini vasiyete yazarak veya yazdırarak altını imzalarlar. Resmî vasiyetin düzenlenmesine memur veya tanık olarak katılamayanlar; fiil ehliyeti bulunmayanlar, bir ceza mahkemesi kararıyla kamu hizmetinden yasaklılar, okuryazar olmayanlar, vasiyetçinin eşi, üstsoy ve altsoy kan hısımları, kardeşleri ve bu kişilerin eşleridir. Resmî vasiyetnameyi düzenleyen memur, vasiyetin aslını saklamakla yükümlüdür.

El yazılı vasiyetnamenin yapıldığı yıl, ay ve gün gösterilerek başından sonuna kadar vasiyetçinin el yazısıyla yazılmış ve imzalanmış olması mecburidir. El yazılı vasiyetname, saklanmak üzere açık ya da kapalı olarak notere, sulh hâkimine veya yetkili memura bırakılabilir. Noter bir tutanak ile vasiyeti alır ve saklar. Vasiyetçinin nüfusa kayıtlı olduğu yer nüfus müdürlüğüne vasiyeti bildirir.

Sözlü vasiyette ise vasiyetçi; yakın ölüm tehlikesi, ulaşımın kesilmesi, hastalık, savaş gibi olağanüstü durumlar sebebiyle resmî veya el yazılı vasiyetname yapamıyorsa, sözlü vasiyet yoluna başvurabilir. Bunun için vasiyetçi, son arzularını iki tanığa anlatır ve tanıklara açıklamış olduğu beyanına uygun bir vasiyet yazmaları veya yazdırmaları görevini yükler. Burada tanıklar için dikkat edilmesi gereken nasıl ki resmî vasiyetname düzenlenmesinde, tanıklara ilişkin yasaklar söz konusu ise, sözlü vasiyetteki tanıklar için de okuryazar olma koşulu dışında bu yasaklar geçerlidir. Vasiyetçi tarafından görevlendirilen tanıklardan biri, kendilerine beyan edilen son arzuları, yer, yıl, ay ve günü de belirterek hemen yazar, bu belgeyi imzalar ve diğer tanığa imzalatır. Ayrıca değinmemiz gereken başka bir konu ise el yazılı

vasiyetnamede yer şartının ortadan kalkmasına rağmen sözlü vasiyet için muhafaza edilmesi unutulmuş mu bilerek mi yapıldığı konusu tartışmalıdır. Kanaatimce vasiyetin yapıldığı yerin yazılması, sözlü vasiyetin şartlarının oluşup oluşmadığını değerlendirmede önem arz edecektir. Bu nedenle el yazılı vasiyetname de her ne kadar yer şartı ortadan kalkmış olsa da burada yer şartının korunması yerindedir. Yazılan belgeyi tanıklar birlikte vakit geçirmeksizin bir Sulh Hukuk ya da Asliye Hukuk Mahkemesine verirler ve vasiyetçiyi vasiyet yapmaya muktedir gördüklerini, onun son arzularını olağanüstü durum içinde kendilerine beyan ettiklerini hâkime anlatırlar. Tanıklar, belge düzenlemeksizin, vakit kaybetmeden mahkemeye başvurup yukarıdaki hususları beyan ederek vasiyetçinin son arzularını bir tutanağa geçirebilirler. Sözlü vasiyet, iki tanık Sulh veya Asliye hukuk hâkimine tevdi eder. Bu kuralın, üç istisnası vardır. Bunlar; ülke sınırları dışında seyreden bir ulaşım aracında bulunan kimse, sağlık kurumlarında tedavi edilen kimse ve askerlik hizmetinde bulunan kimsedir. Vasiyetçi için sonradan diğer şekillerde vasiyet yapma olanağı doğarsa, bu tarihin üzerinden bir ay geçince sözlü vasiyet hükümden düşecektir.

Ayrıca girişte belirttiğimiz üzere, Türk Medeni Kanunu'nda yapılan 2001 yılında yapılan değişiklikten sonra ölüme bağlı tasarrufun bir türü olan vasiyetname artık “vasiyet” sözcüğü ile adlandırılmaktadır. Bu nedenle tez çalışmamızda kanun terminolojisinden ayrılmamak için resmi vasiyetname ve el yazılı vasiyetname dışında vasiyetname tasarrufu için “vasiyet” sözcüğü kullanıldı. Kanatimizce, kelime değişimi kanunun bütününe özümzetilmemiş yeknesaklık sağlanamamıştır. Resmi ve el yazılı vasiyetnamede hala vasiyetname sözcüğü kullanılmaktadır. Kanun koyucu nitelendirmede çelişki oluşturabilir kaygısı ile “sözlü vasiyetname” yerine “sözlü vasiyet” terimini kullanmayı tercih etmiştir. Ancak yapılan bu değişiklik kavram kargaşasını önlemek amacıyla yapılmış olsa da amacına ulaşmamış aksine bugüne kadar maddi anlamda ölüme bağlı kazandırma türü anlamını taşıyan “vasiyet” kavramıyla gereksiz bir karışıklık meydana getirmiştir. Her ne kadar bu maddi anlamda ölüme bağlı tasarrufa da artık “vasiyet”(muayyen mal vasiyeti) değil “belirli

mal bırakma” deniyor ise de “ vasiyet alacaklısı” teriminin “belirli mal bırakma alacaklısı” yerine kullanılması kavram kargaşasına yol açmaktadır.

Maddi anlamda ölüme bağlı tasarruflar ise şekli anlamda ölüme bağlı tasarrufların içinde yer alan arzularıdır. Maddi anlamda ölüme bağlı tasarruflar ve şekli anlamda ölüme bağlı tasarruflar sınırlı sayı(numerus clausus) ilkesine tabidirler.

Sınırlı sayı ilkesine tabi olan şekli anlamda ölüme bağlı tasarruflardan vasiyetin geçerli olarak hüküm ve sonuçlarını doğurabilmesi için kanunun aradığı sıkı şekil şartlarına uygun olarak yapılması gerekmektedir. Bu şartlara uyulmadığı takdirde yapılan tasarruf hükümlerini doğuramayacaktır. Ölüme bağlı tasarruflar için kanun gereği kesin hükümsüzlük ve iptal yaptırımı mevcuttur. Ancak ölüme bağlı tasarrufuta yokluk ve kesin hükümsüzlük yaptırımlarının da gerçekleşmesi mümkündür. Ölüme bağlı işlemlerin kendiliğinden geçersiz olması halleri, Türk Medeni Kanunu’nun birçok maddesinde farklı yerlerde düzenlenmiştir. Bunlar sadece yokluk ve butlan sebebiyle kendiliğinden geçersiz olma halleri olmayıp, kanun koyucu bazı olayların sonucunu özel olarak düzenlemiştir. Türk Medeni Kanunu’nda iptal sebepleri dört başlık altında sınırlı olarak düzenlenmiştir. Bunlar ehliyetsizlik, irade sakatlığı (yanılma, aldatma, korkutma), tasarrufun içeriği, bağlandığı koşullar ve yüklemelerin hukuka ve ahlaka aykırılığı ve şekil eksikliğidir. Bu sebeplerden ilk üçü esasa, dördüncüsü ise şekle ilişkindir. Hükümsüzlük bahsinde değinmemiz gereken beklili de en önemli fark miras hukukundaki iptal sebeplerinin (irade bozukluğu halleri dışında) borçlar hukukunda kesin hükümsüzlük yaptırımı doğurmasıdır. Bu yaptırımın farklılık göstermesinin temel nedeni miras hukukuna hâkim olan favor testamenti ilkesidir.

Ehliyetin vasiyetin yapıldığı esnada bulunması gerekmektedir. Tasarrufun yapıldığı anda kişi ehliyetli olup sonradan ehliyetini kaybetmesi tasarrufun geçerliliğini etkilemez. Bu durumda tasarrufu yaptığı anda ehliyetsiz olan bir kişi, sonradan ehliyetli olması halinde tasarrufun geçerli hale gelmesi mümkün olmayacaktır.

Vasiyetçinin hatalı istek, arzu, düşünce, amaç ve öngördüğü sonuçlar arasında illiyet bağı olması ve bunun ispat edilmesi durumunda beyan hatası, saik hatası veya her

türlü hata sağlararası işlemden farklı ve kural olarak vasiyetin iptaline sebep olacaktır.

Aldatma eyleminin kimin tarafından yapıldığı önem arz etmez. Bu sebeple, lehine tasarruf edilen kimse ile üçüncü kişinin aldatması durumları arasında bir fark bulunmamaktadır. Yeter ki aldatılma ile tasarruf arasında illiyet bağı bulunsun.

Vasiyetler açısından, korkutmanın her tür ve derecesi iptale sebebiyet verebilir.

Ölüme bağlı tasarrufun veya ona bağlanan koşulların veya yüklemenin konusunun hukuka ya da ahlaka aykırı olması durumunda ölüme bağlı tasarrufa uygulanacak yaptırım konusunda doktrinde tam bir fikir birliği bulunmamaktadır. Bir kısım yazarlar kesin hükümsüzlük yaptırımını uygulanması gerektiğini düşünürken diğerleri ise iptal yaptırımını uygulanması kanaatindedir. Metin de belirttiğimiz üzere, bir görüş de, dar anlamda konunun hukuka ve ahlaka aykırılığının kesin hükümsüzlüğe(butlan), ortak amacın ahlaka aykırılığının (geniş anlamda konu) iptal kabiliyeti yaptırımına yol açması gerektiği görüşüdür. Peki, vasiyet birden fazla ölüme bağlı tasarruf içermesi durumunda, bu tasarruflardan bir kısmı hukuka ve ahlaka aykırı ise, tasarrufun tümü mü iptal edilmeli veya sadece hukuka ve ahlaka aykırı olan şartın kısmi iptal yoluyla hükümsüz sayıp ölüme bağlı tasarrufu ayakta tutulması mı sağlanmalıdır. Kanaatimizce, vasiyetçi, hukuka aykırılık içeren tasarrufun iptal olacağını bilseydi diğer tasarrufları da düzenlemeyeceği açıkça tasarruftan anlaşılıyorsa, yani hukuka veya ahlaka aykırı olan tasarrufla diğerleri arasında sıkı bir illiyet bağı mevcutsa Türk Borçlar Kanunu 27/2 maddesi gereğince tüm tasarrufun hükümsüz olması icap edecektir. Şayet tasarruflar arasında sıkı bir bağ yoksa hukuka ve ahlaka aykırı tasarrufların iptali diğerlerinin de iptali sonucunu doğurmamalıdır. Çoğunlukla ölüme bağlı tasarrufun içeriğinin bir kısmının yanılma, aldatma, korkutma ya da vasiyetin içeriğinin, ona bağlanan koşullar ve yüklemelerin hukuka ve ahlaka aykırılığı şayet tasarrufun tümünü etkilemiyorsa sadece bu konulara ilişkin tasarruf iptal edilebilirken aynı sonucu diğer iptal sebebinden olan ehliyetsizlik için söylememiz her zaman mümkün olmamaktadır. Ehliyetsizlik

tasarrufun tümü üzerinde etkili olduğundan tasarrufun tamamının iptali yoluna gidildiği uygulamada da görülmektedir.

Ölüme bağlı tasarruf; ehliyetsizlik, irade sakatlığı, tasarrufun içeriği, bağlandığı koşullar ve yüklemelerin hukuka ve ahlaka aykırılığı ve şekil eksikliği sebeplerinden herhangi birini içermesi durumunda, tasarruf yetkili görevli mahkemede açılacak bir dava ile geçersiz hale getirilebilir. İptal, dava ve talep olunmazsa, tasarruf kendiliğinden geçersiz hale gelmez, kesinlikle bir davanın açılması gerekmektedir. İptal davası, bozucu yenilik doğuran bir davadır.

İptal, vasiyetçinin ölümünden sonra, menfaati bulunan saklı pay sahibi olan ya da olmayan her mirasçı veya vasiyet alacaklısı davalı niteliğini taşıyan kişilere karşı, süresinde dava açabilir. Vasiyetin açılmasından önce mirasçılar veya vasiyet alacaklıları tasarrufun iptalini talep edemezler. Vasiyetçi sağken, ölüme bağlı tasarrufunu bizzat kendisi bozabilir veya bundan açık ya da örtülü olarak veya kısmen ya da tamamen geri alabilir.

Ölüme bağlı tasarruflara ilişkin olarak açılan iptal davasında ispat yükünün kime ait olduğu Türk Medeni Kanunu'nda düzenlenmemiştir. Bu durum bizi genel kural TMK m.6 uygulamaya götürecektir. TMK m.6 ispat yükü ile ilgili olarak kanunda aksine bir hüküm bulunmadıkça taraflardan her biri, hakkını dayandırdığı olguların varlığını ispatla yükümlüdür.

Yetkili mahkeme, vasiyetçinin son yerleşim yeri mahkemesidir. Görevli mahkeme ise Hukuk Muhakemeleri Kanunu madde 2'ye göre "Dava konusunun değer ve miktarına bakılmaksızın malvarlığı haklarına ilişkin davalarla, şahıs varlığına ilişkin davalarda görevli mahkeme, aksine bir düzenleme bulunmadıkça asliye hukuk mahkemesidir". Ölüme bağlı tasarrufların iptali davası yenilik doğuran bir dava olması ve bu konuda diğer kanunlarda bir düzenleme olmaması sebebiyle görevli mahkeme, Asliye Hukuk Mahkemesidir. Vasiyetin açılmasında görevli olan mahkeme ise Sulh Hukuk Mahkemesidir.

İptal davası için, bir, on, yirmi yıllık süreler düzenlemiş olup ayrıca hükmün ikinci fıkrasında iptal sebeplerinin daimi def'i olarak ileri sürülmesi imkânı sağlanmıştır.

İptal davası, mirasçının ya da vasiyet alacaklısının ölümüne bağlı tasarrufu, iptal sebebini ve kendisinin hak sahibi olduğunu öğrendiği tarihten itibaren bir yıl ve her halde iyiniyetli davalılara karşı vasiyetin açılma tarihinden itibaren on yıl, kötüniyetli davalılara karşı yine aynı tarihten itibaren yirmi yıl içinde açılabilir.

Fakat yeni Türk Medeni Kanunu'nun 559. maddesinde kötüniyetli davalılara karşı iptal davasının açılacağı süreyle ilgili çok önemli bir değişiklik yapılmıştır. Söz konusu hükümde, kötüniyetli davalılara karşı yirmi yıllık süre yanı sıra; iyiniyetli davalılara karşı açılacak iptal davasında olduğu gibi bir yıllık sürede hüküm altına alınmıştır. Yani davacıya, kötü niyetli davalılara karşı da bir yıllık ve her halükarda yirmi yıllık süreler içerisinde dava açma zorunluluğu konulmuştur.

İptal davası, dava yoluyla kullanılan yenilik doğuran davadır. Yenilik doğuran davalar hak düşürücü sürelerle tabidir. EMK m.501'de iptal davasının, belirtilen süreler içinde açılmaması halinde zamanaşımına uğrayacağı yönünde bir ifade bulunmaktaydı. Bu sebeple Eski Medeni Kanun zamanında iptal davasındaki sürelerin niteliği tartışmalıydı. Sürenin niteliği iptal davasının sonuçları açısından önem arz etmekteydi. Şayet süre zamanaşımı süresi olarak kabul edilirse sürenin durması ve kesilmesi mümkün olacaktır. Ayrıca hâkim tarafından re'sen dikkate alınmayıp, karşı tarafın itirazı üzerine göz önünde bulundurulacaktır. Oysaki hak düşürücü süre hâkim tarafından re'sen dikkate alınacaktır. Yeni Türk Medeni Kanunu'nda iptal davasındaki sürelerin hak düşürücü süre niteliğini taşıdığını belirterek bu tartışmalara son vermiştir. Ek olarak EMK' dan farklı olarak sürelerde de değişikliğe gidilmiştir. İyiniyetli davalılar için söz konusu olan beş yıllık süre yeni Türk Medeni Kanunu'nda on yıla çıkarılmıştır. Kötüniyetli davalılar için söz konusu olan otuz yıllık süre ise yirmi yıla düşürülmüştür. Bu sürelerde değişikliğe gidilmesinin nedeni kazandırıcı zamanaşımı süresi ile birlik oluşturmaktır. Böylece kanunlardaki sürelerde de yeknesaklık sağlanmıştır. Bir diğer önemli değişiklik ise Eski Medeni Kanunu'nda davalının iyiniyetli olmamasının yanında ölümüne bağlı tasarrufun kanuna ya da ahlaka aykırılık veya ehliyetsizlik sebebiyle sakat olması şartı aranmaktaydı. Bu durumda sınırlı sayıdaki diğer iptal sebeplerini iyiniyetli olmayan davalılar için öngörülmüş olan süre söz konusu olmuyordu. Yeni Türk

Medeni Kanunu'nda böyle bir ayırım yoluna gidilmemiş tüm iptal sebepleri için kötü niyetli davalılara karşı yirmi yıllık süreyi uygulamayı hüküm altına almıştır.

İptal kararı sadece davanın tarafları arasında hüküm ve sonuç doğurur. Bunun nedenleri ise, tasarrufun geçerli kalıp kalmayacağını istemek mirasçı veya vasiyet alacaklısının iradesine dayanmasıdır. Taraflardan bir kısmı ölüme bağlı tasarrufun iptalini isterken bir kısmı geçerli olarak kalmasını isteyebilir. Ayrıca davanın kabul edilmesi durumunda bu kararın herkes için etki göstermesinde bir kamu menfaatinin söz konusu olmadığını düşünmekteyiz.

KAYNAKÇA

AKINTÜRK Turgut, Jale G. AKIPEK ve Derya Ateş KARAMAN. **Türk Medeni Hukuku Başlangıç Hükümleri Kişiler Hukuku**. Birinci Cilt. İstanbul: Beta. 8. Bası. 2011.

ALTUĞ, Yılmaz. **Ölüme Bağlı Tasarruflarda İrade Sakatlıkları**. Borçlar ve Aile Hukuku Prensibiyle Mukayeseli Olarak. İstanbul: İstanbul Üniversitesi. 1955.

ANTALYA, Gökhan. **Miras Hukuku**. İstanbul: Vedat Kitapçılık. 2009.

ARBEK, Ömer. **Miras Hukukunda Ölüme Bağlı İşlemlerde İrade Serbestisi Sınırları ve Müeyyidesi**. Ankara: Yetkin Yayınları. 2007.

ARPACI, Abdülkadir. **Kişiler Hukuku. Gerçek Kişiler**. 2. Bası. İstanbul: 2000.

AYAN, Mehmet. **Miras hukuku**. 4.b.Konya: Mimoza Yayınları. 2007.

AYBAY, Aydın. **Miras Hukuku Dersleri**. Yeni Medeni Kanuna göre gözden geçirilmiş 3. Bası. İstanbul: Maltepe Üniversitesi Yayınları. 2002.

BERKI, Şakir. **Miras Hukuku**. Ankara: Sevinç Matbası. 1975.

BELGESAY, Mustafa Reşit. **Türk Kanunu Medenisi Şerhi. 3. Kitap. Miras Hukuku**. 4.b. İstanbul: y.y.1952.

BOLAK, Ahmet Ertuğrul. **Uygulamada Miras ve Tereke Hukuku**. İstanbul: Eğitim Yayınları. 1980.

DURAL, Mustafa. **El Yazısı ile Vasiyetname**. İstanbul: İstanbul Üniversitesi Yayınları. 1967.

DURAL Mustafa ve Turgut ÖZ. **Türk Özel Hukuku Cilt IV. Miras Hukuku**. İstanbul:Filiz Kitabevi. yenilenmiş 4.b. 2009

EREN, Fikret. **Ölüme Bağlı Tasarruflarda İstenilerek Yapılan İrade Sakathıkları**. Adalet Dergisi. Y.54. S. 11-12. Ankara.

EREN, Fikret. **Türk hukuku'unda Ölüme Bağlı Tasarrufların İptali Davası**. Ankara: Ankara Üniversitesi Yayınları. 1966.

EREN, Fikret. **Borçlar Hukuku Genel Hükümler**. 12. Bası. İstanbul: Beta. 2010.

ERGÜNE, Mehmet Serkan. **Vasiyetnamenin Yorumu**. 1.b. On İki Levha Yayıncılık. 2011.

GENÇCAN, Ömer Uğur. **Miras Hukuku**. Ankara: Yetkin Yayınları. 2008.

GÖNEN, Doruk. **El Yazılı Vasiyetname**.İstanbul: Legal Yayıncılık. 2007.

HATEMİ, Hüseyin. **Hukuka ve Ahlaka Aykırılık Kavramı ve Sonuçları**. İstanbul: İstanbul Üniversitesi Yayınları. 1976.

HATEMİ, Hüseyin. **Miras Hukuku**. gözden geçirilmiş 4.b. İstanbul: Vedat Kitapçılık. 2004.

HATEMİ Hüseyin ve Burcu KALKAN OĞUZTÜRK. **Gerçek Kişiler Hukuku**. İstanbul: Vedat Kitapçılık. 2013.

HATEMİ Hüseyin ve Emre GÖKYAYLA. **Borçlar Hukuku. Genel Bölüm**. İstanbul:Vedat Kitapçılık. 2b. 2012.

HELVACI, Serap. **Gerçek Kişiler**. 2.bası.İstanbul: Arıkan. 2007.

İMRE Zahit ve Hasan ERMAN. **Miras Hukuku**. İstanbul:Der Yayınları. gözden geçirilmiş 9.b.2013.

İNAN, Ali Naim, Şeref ERTAŞ ve Hakan ALBAŞ. **Türk Medeni Hukuku. Miras Hukuku**. İzmir: İleri Kitabevi. 8.b.2012.

KILIÇOĞLU, Ahmet M.. **Miras Hukuku**. genişletilmiş 4. Bası. Ankara: Turhan Kitabevi. 2012.

KIRKBEŞOĞLU, Nagehan. **Türk Özel Hukukunda Kısmi Hükümsüzlük**. İstanbul: Vedat kitapçılık.2011.

KOCAYUSUFPAŞAOĞLU, Necip. **Miras Hukuku**. 3.b. İstanbul: Filiz Kitabevi.1987.

OĞUZMAN, Kemal. **Miras Hukuku**. gözden geçirilmiş 6.b.İstanbul:Filiz Kitabevi. 1995.

OĞUZMAN, M. Kemal, Özer SELİÇİ ve Saibe OKTAY-ÖZDEMİR. **Kişiler Hukuku**. İstanbul: Filiz Kitabevi. 10. Bası. 2010.

ÖZMEN, İsmail. **Eski&Yeni Açıklamalı-İçtihatlı Miras Hukuku Davaları**. Ankara: Kartal Yayınevi. 2006.

ÖZTAN, Bilge. **Miras Hukuku**. 4.b. Ankara: Turhan Kitabevi. 2010.

PETEK, Hasan."Ölüme Bağlı Tasarrufların iptali davasında süreler ve hükmün anlam bakımından uygulanması" **Türkiye Adalet Akademisi Dergisi**. C. 1. Y. 2. S. 6. 20 Temmuz 2011.

SEROZAN Rona ve Baki İlkay ENGIN. **Miras Hukuku**. Ankara: Seçkin. 3.b. 2012.

SEROZAN, Rona. Ölüme Bağlı Tasarrufların Yorumuna Değişik Bir Yaklaşım. **Halit Kemal Elbir'e Armağan**. der. İstanbul:Beta yayınları. 1996.

TURAN, Gamze. **Ölüme Bağlı Tasarrufların Hükümsüzlüğü**. Ankara: Turhan Kitabevi. 1.b. 2009.

YILDIRIM, Abdülkerim. **Türk Hukukunda Ölüme Bağlı Tasarruflarda Şart ve Mükellefiyetler**. Ankara: Turhan Kitabevi. 2004

www.kazanci.com.tr (Erişim Tarihi: 12.04.2013)

ÖZGEÇMİŞ

Safa Koçoğlu, 1988 yılında Rize’de doğmuştur. 2007 yılında Habire Yahşi Anadolu Lisesi ve 2011 yılında İstanbul Ticaret Üniversitesi Hukuk Fakültesi Hukuk Bölümünden fakülte ve bölüm birincisi olarak mezun olmuştur. 2011 yılında, eğitim hayatındaki başarısı vesilesiyle yine İstanbul Ticaret Üniversitesinde burslu olarak Hukuk Fakültesinde Özel Hukuk alanında yüksek lisans eğitimine başlamıştır. Aynı dönemde avukatlık stajını tamamlayarak avukat ünvanını almıştır. Koçoğlu, eğitim-öğretim hayatı boyunca çeşitli aktivitelerde başarı ile yer almıştır. Bunlar arasında 2006-2007 yılları arasında İstanbul Ticaret Üniversitesi hazırlık sınıfı öğrencileri başkanlığı, 2008-2012 yılları arasında İstanbul Ticaret Üniversitesi Kültür Kulübü kurucu başkanlığı ve başkanlığı, 2008-2012 yılları arasında İstanbul Gençlik Meclisi üyeliği yer almaktadır. İyi derecede İngilizce ve başlangıç seviyede Arapça bilen Koçoğlu, örgün öğretim dışında özellikle siyaset ve kişisel gelişim alanlarında Bahçeşehir Üniversitesi ve İstanbul Ticaret Üniversitesi tarafından verilen, sertifikalı programlarda birçok eğitim almıştır.